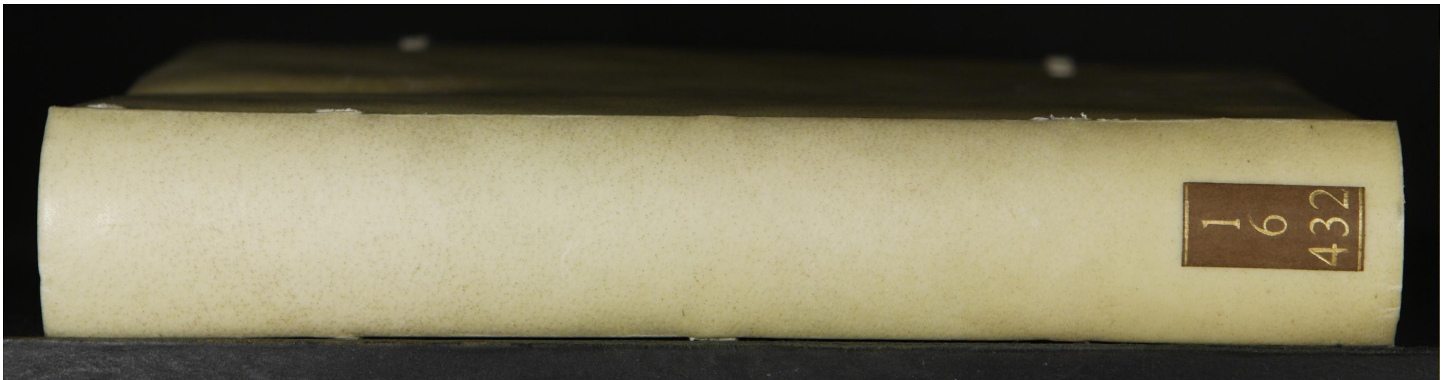

1
6
432

Argumentum
in expositionem
s. Bonauenturæ
in Euangelium s. Joannis.

DESCRIPTIO BRITANNIAE, SCOTIAE, HYBERNIAE, ET ORCHADVM,

EX LIBRO PAVLI IOVII, EPISCOPI NVCER.

DE IMPERIIS, ET GENTIBVS COGNITI ORBIS,

CVM EIVS OPERIS PROHOEMIO, AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARD. AMPLISS.

Ne turbata uolent rapidis oracula uentis

Nunc folio uates commodiore sonat.

Cum priuilegio summi Pontificis, Caroli V. Imperat. Regis Franciæ. Illustrißimi Senatus Veneti, nec non Excellentißimorum Florentiæ, & Mantuæ Ducum.

32 ½

Motu proprio &c. Cum ſicut dilectus filius noſter Michael Tramezinus bibliopola Venetus nobis nuper exponi fecerit ad communem omnium ſtudioſorum utilitatem ſua propria impenſa diuerſa opera Latina,& Italica: ipſa Italica tam ex Latino,& Hiſpano ac Gallico idiomate tranſlata,quam Italice facere minimeq; tranſlata; hactenus non impreſſa,imprimi facere intendat; dubitetq; , ne huiuſmodi opera poſtmodum ab aliis ſine eius licentia imprimantur,quod in maximum ſuum præiudicium tenderet. Nos propterea eius indemnitati conſulere uolentes; motu ſimili,& certa ſcientia eidem Michaeli,ne prædicta opera hactenus non impreſſa,& per ipſum imprimenda,per decem annos poſt eorundem operum uel cuiuſlibet ipſorum impresſionem a quocunq; ſine ipſius licentia imprimi aut uendi, ſeu uenalia teneri posſint,concedimus & indulgemus; inhibentes omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus, tam in Italia, quàm extra Italiam exiſtentibus, præſertim bibliopolis,& librorum impreſſoribus,ſub excommunicationis latæ ſententiæ; in terris uerò S. R. E. mediate uel immediate ſubiectis etiam ducentorum ducatorum auri cameræ Apoſtolicæ applicandorum,& inſuper amisſionis librorum pœna toties ipſo facto,& abſq; alia declaratione incurrenda , quoties contrauentum fuerit, ne intra decennium ab impresſione dictorum operum, uel cuiuſlibet ipſorum, reſpecti-

ue computandum, dicta opera tam Latina, quam Italica hactenus non impressa, & per ipsum Michaelem imprimenda, sine eiusdem Michaelis expressa licentia, dicto decennio durante imprimere, uendere, seu uenalia habere uel proponere audeant; mandantes uniuersis uenerabilibus fratribus nostris archiepiscopis, episcopis, eorumq; uicariis, in spiritualibus generalibus, & in statu temporali. S. R. E. etiam legatis, & uicelegatis sedis Apostolicæ, ac ipsius status gubernatoribus, ut quoties pro ipsius Michalis parte fuerint requisiti, uel eorum aliquis fuerit re quisitus, eidem Michaeli efficacis defensionis præsidio assistente præmissa ad omnem dicti Michaelis crequisitionem, contra inobedientes, & rebelles per censuras ecclesiasticas etiam sæpius aggrauando, & per alia iuris remedia authoritate Apostolica exequantur: inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis; nõ obstantibus constitutionibus, & ordinatioñ. Apostolicis, cæterisq; contrariis quibuscũque: et insuper quia difficile admodum esset præsentem motum proprium ad quælibet loca deferri, uolumus, & Apostolica authoritate decernimus, ipsius transumptis uel exemplis, etiam in ipsis operibus impressis, plenam, & eandem prorsus fidem ubiq; tam in iudicio quam extra haberi, quæ præsenti originali haberetur. & quod præsentis motus ptoprii sola signatura sufficiat, & ubiq; fidem faciat in iudicio, & extra; regula nostra in contrarium acta non obstãte.

Placet A.

FRANCOYS Par la grace de dieu Roy de France Aux preuost de Paris Seneschal de Lyon ou leurs lieutenans & autres noz iusticiers & officiers quil appartiendra. Salut & dilection. Scauoir faisons que nous inclinans ala requeste que lambassadeur de nostre sainct pere le Pape residant aupres de nous, Nous a faicte en faueur de nostre cher & bon amy messire Paoul Iouio euesq̃ de Nocere & desirans luy satisfaire & gratisfier en cest endroict Pour ces causes & autres ace nous mouuans Auons in hibe & deffendu inhibons & deffendons a tous libraires & Imprimeurs de cestuy nostre Royaulme quelz qui soient que iusques au temps & terme de dix ans prochainement uenans commenzans au Iour & dacte de cesdictes presentes Ilz nayent a Imprimer ou faire imprimer les oeuures composez par le dict euesque de Nocere intitulez les eloges la uie Dadrian Sexte & les histoires que Icelluy euesque a faict Imprimer par Michiel Tramezin libraire & Imprimeur demourant a Venize & ce sur peine de confiscation de tous lesdicti liures & damande arbitraire Siuoullons & uous mãdons & a chun de uous si commea luy appartiendra que noz susdictes inhibicions & defences uous faictes entretenir garder & obseruer crier & publier & si aucuns apres la publication dicelles se treuués faisans le contrarie procedez a lencontre deulx, par les peines susdictes & ainsi que de raison; car tel est nostre

plaiſir & audict ambaſſadeur lauons ainſi octroye & octroions & decce faire uous auons & a ung chun de uous donne & donons ylain pouoir puiſſance au cten commiſſion & mandement ſpecial Mandons & commandons a tous noz iuſticiers officiers & ſubgectz que a uous en ce faiſant ſoit obey Dōne a Ligny le xxi. Iour d'Octobre lan de grace milcinq cens quarante ſix & de noſtre regne le trentedeu⸗xieſme.

Par le Roy.

DeLaubeſpine.

1548. Die 21. Aprilis. In Rogatis.

Che ſia conceſſo al fidel Mihiel Tramezin che per anni xv. proſſimi alcuno altro che lui ſenza per⸗miſſione ſua non poſſa ſtampar, ne far ſtampar, ue uender in queſta noſtra Citta, ne in alcun luogo del dominio noſtro, ne altroue ſtampati in quelli uender le Croniche di Paulo Emilio tradotti del latino nel uolgare, & di Arnaldo de uilla nuoua de regimine ſanitatis uolgare, & per la deſcrittione della Anglia Scotia, hibernia, orchade &c. del Veſcouo Giouio, eſſendo obligato di obſeruar quello che per le noſtre lezze è diſpoſto in materia di ſtampe.

Ant. de Vbertis
Duc. Not.

IV

COSMVS MEDICES, II. FLOrentiæ dux: Vniuersis & singulis, ad quos præsẽtes aduenerint, sal. &c. Exponi nobis fecit Michael Tramezinus Venetus librorum impressor se nonnulla opera reuerendi Pauli Iouii episcopi Nucerini elogiorum, & uitæ Hadriani Pont. Max. necnon & historiarum impressurum: uereri tamen, ne aliorum librariorum astutia, & cupiditate alienum lucrum sibi aucupantium denuo imprimantur, & ab aliis impressa uendantur; ac proinde suppliciter petiit indẽnitati suæ (quantum ad nostram ducalem ditionem attinet) de opportuno remedio prouideri. nos igitur, qui doctis atque eruditis uiris pro uirili nostra semper fauimus, & Paulum Iouium prædictum præcipua semper dilectione, ob raras & egregias uirtutes prosecuti sumus, eius cũ intuitu, tũ uero & precibus moti, omnibus omnino impressoribus, liberariis, uẽditoribus, & cæteris nostræ ducalis ditionis hominibus districtius interdicimus, ne quis eorum aliqua ex operibus prædictis absq; Michaelis ipsius uoluntate proximo decennio imprimere, aut ab aliis impressa uenundare audeat. quicunq; uero interdicto huic nostro contrafecerit, & impressorum, & uenui expositorum librorum amissione, & confiscatione, necnon & quinquagenorum aureorum in singula uolumina se pœna ipso facto mulctandum sciat; quæ Ducali fisco nostro, & ipsi Michaeli æqualiter applicabitur. in quorum quidem omnium fidem has nostras fieri, solitiq; nostri plumbei sigilli iussimus ap-

pensione muniri. Dat. Florentiæ ex nostro ducali palatio die xxiii. Septembris. M D XLVI.

Cos. Med. Florentiæ dux.

Io. Fr. Lottininus.

Lælius Taurellus.

HEr. car. Marg. duchessa tut. del S. duca di Mantua, &c. Facendo monsignor el uescouo Iouio stampare in Vinegia per Michiel Tramezzino alcuni elogii, historie, & altri libri, & opre sue, in uirtu di queste nostre prohibimo, che niuno tanto suddito, quanto che no, possi per dieci anni continui prossimi a uenire stamparne, o farne stampare, uenderne, o farne uendere cosi in questa citta, come in tutto el dominio Mantuano, saluo che esso Tramezzino, o suoi, che da lui ne haranno la licentia, sotto pena a chi contrafara, di perdere e libri, & un scudo d'oro per ciascadun libro, & questo tante uolte, quante sara ritrouato contrauenire, di che la meta habbia da essere del fisco, & l'altra dell'inuentore.
Dat. in Mantoua sotto la fede del maggior ducal sigillo lo primo di Decembre. M D XLVI.

Fran. Tosabetius cancell. ad man. dominorum ex rel.[ne] mag. domini Sabini Calandræ duc. secr.

DESCRIPTIO
BRITANNIAE, SCOTIAE, HYBERNIAE, ET ORCHADVM,
EX LIBRO PAVLI IOVII, EPISCOPI NVCER.
DE IMPERIIS, ET GENTIBVS COGNITI ORBIS,
CVM EIVS OPERIS PROHOEMIO, AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARD. AMPLISS.

IN magnis, uariisq; laboribus studiorũ meorũ, ALEXANDER FARNESI, Senator amplisſime, quum ad quãdam ætatis, atq; iudicii maturitatem peruenisſem, is mihi uigiliarum omniũ longe` uberrimus fructus, ac nobilisſimus proponebatur, qui editis ingenii monumentis, ad certam laudem proueniret, quoniam hæc, & honeſta uiuenti, & præclara demũ uita defuncto, uti extincta plane` inuidia, uideretur: Itaque uehementer contendenti, eam mihi mini=

mè defuturam arbitrabar, si scriptis nostris commen
datione hominum tanta authoritas accederet, ut ea
posteros illustribus exẽplis copiosè, & grauiter eru-
dire, ac oblectare cum dignitate posse censerentur,
Quod me, Diis ingenuo labori benignè fauentibus,
magna ex parte rebar consecutũ, quum rerum toto
orbe gestarũ historiam diffusè condiderim, orsus ab
aduentu Caroli octaui Galliæ Regis in Italiam, per
petua serie in hunc annum, quo infirma, uel certè
malefida pace nutamus, & ab inueterata Principum
dissensione, funestiora nobis ominamur, nisi PAV-
LVS III. Pont. max. auus tuus, suo pio, ingen-
tíq; consilio, & diuina uirtute fessis rebus opportunè
succurrat. Sed q̃q̃ ea, quæ scripsimus, in omnes hu-
manæ uitæ casus, militarísq; negocii disciplinã præ-
ceptis abundare, & plurimum prodesse existimẽtur,
fieri tamen nequit, ut magnoperè delectent, quando
ea funesti seculi fortuna fuerit, ut uel his, qui non ui
derunt, nequaquam sine maximo dolore, & lachry-
mis legi possint, Quis enim nisi prædurus, & pla-
nè barbarus, Italiam diuturno ardentem bello, or-
batam antiqua dignitate, expoliatam libertate, atque
opibus, ipsámq; demum Vrbem Romam nefariis
armis, circumuento, captóq; sacrorum Principe, fun
ditus euersam non lugeat? Quibus malis, quũ nul
lum adhuc finem desperata pace uideamus, nobis
fortiter, & sapienter inducenda erit acerbissimarum
rerum obliuio, eáq; præsumenda tanquam salutaris
medicina leniendo dolori; Itaque sepositis historiis,
atque

atque animo ad hilaritatem composito, a' uia ueterum studiorum non inepte' deflectemus, uertemurq́ molliore stilo ad iucundissimum scribendi genus, ut non studiosis modo', sed delicatis, atq; ocio languentibus peramœni, pulcherrimiq́ operis noui tate, uoluptatem afferamus, Id uero' excogitatum iã pridem, & diu mihi pensitatum, uel efflagitantibus amicis, post impetratam grauioribus officiis quieté in hoc ætatis flexu, uti plane' emeritus, tranquillitati, atque ocio reseruabam: Sed tu quiescenti, torpentiq́ ingenio meo quasdam faces admouisti, cupiditate certe' mea, & uirtute tua dignissimas, quum me hone sto sacerdotio, quod in patria optaram, potius quam speraram, exornandũ iudicasses, Igitur totius cogni ti orbis imperia, & regiones, Regum opes, ingenia, res gestæ, gentiũ item mores, uiri bellica uirtute, aut literis clari, terrarumq́ demũ dotes, atq; miracula illu stri enarrata ordine nomini tuo dicabuntur, nouis etiam nominibus pro uirili, quod, uel eruditissimis operosum, atq; difficile uideatur, uetustati restitutis, Neq; in uniuersum perobscuri, atq; impediti operis munus temeritate potius, ac audacia, q̃ certa spe uirium, & ratione suscepisse existimari uelim, quũ mul tarum artiũ præsidiis abunde' instructi, uersatiq́ in luce, & iucunda familiaritate Maximorum Põtificũ, summorumq́ Regũ, ac demũ freti memoria rerum prope' omnium nostræ tempestatis, nobis ipsis, uel p tenebras euntibus, satis amplũ, & clarum lumen præ feramus, Quod profecto' maiestati Romanæ Vrbis

acceptum retulerim, graues scilicet legationes, eruditaq́ꝫ uirorũ ingenia, uel ab extremis terrarũ finibus læta semper, & rediuiua fertilitate suppeditanti, unde hæc ignota multis, & uariantium mendaciis obscura ta liquidissime noscerentur: Europam itaque, antiquorum sequentes ordinẽ, primo describemus, incohantes à Britannia, q̃q̃ iure optimo ab Italia quondã gentium omnium uictrice, ipsaq́ꝫ ab æterno, fataliq́ꝫ imperio augusta urbe initium capere deberemus, ut uotis scilicet in sede sacrorum, & ueræ pietatis domicilio religiose nuncupatis, concepto operi boni euentus numen adfulgeret, sicuti benè auspicatum, & fœlix uirtuti tuæ, ac optimi Põtificis gloriæ optaremus.

INITIVM itaque operis mihi erit BRITANNIA, Ptolemæi scilicet authoritatem, atqꝫ ordinem sequenti, quum ea tum ad occidentem solem prima terrarum occurreret, nondum (herclè) patefacto classibus nostris ulteriore Oceano, qui demum ab admirabili nauigatione, noui orbis incognitas antea gentes, ac opulẽta regna nobis aperuit, Eius autẽ Insulæ situm, ac mensuram, cœli, soliq́ꝫ naturã, & undiqꝫ circunfusi, pulsantisq́ꝫ Oceani promõtoria, & sinus repetisse, ambitiosi laboris esse putauerim, quando ea diligenter à C. Cæsare, Strabone, Plinio, Tacito, Ptolemæoq́ꝫ grauissimis authoribus describãtur: Hinc quoqꝫ fit, ut minus curiose, præalta uetustate extinctas, inuolutasq́ꝫ fabulis, præclaræ bello gentis origines attingam, quarum rerũ fidem penes Poly-

dorum

dorum Vergilium relinquemus, Is enim in Britannia diu uersatus, Regũ omniũ historias operoso uolumine publicauit, Nostri autẽ muneris erit, attigisse clarissimos Reges, & præsentis seculi faciem legentium oculis subiecisse, uniuersa scilicet Insula in ampliores, nobilioresq́ prouincias diuisa, representataq́ obiter fama Regis, qui, cũ antea ab illustri pietate, uirtuteq́ animi in summũ ueræ gloriæ fastigiũ esset prouectus, ab inusitata demũ mẽtis perturbatione commotus, inde deciderit: Britãnos igitur, aut indegenas fuisse, aut si aliunde migrãtes classibus aduecti sint, antiquissimã gẽtem omnino crediderim, utpotè, qui Insulæ nomẽ indiderint, quæ antea Albion uocaretur, quòd à Belgico litore spectantibus, albentis arenæ margines procul ostendit. Paruere ab initio Britãni diuersis simul Regibus, & diu de libertate fortiter dimicantes, sustinuere Romana arma, quibus uicti, potius q̃ domiti ita cesserunt, ut eos tanq̃ gentiũ uictores, honesto quodam amicitiæ nomine colere uiderentur. Lucio autem Coilli filio Rege centũ fermè annis à partu Virginis, Britanni Christiana sacra suscepere, sed religio ritè concepta animis, metu Cæsarum, Diocletianiq́ in primis, aliquandiu nutauit, quum sæuis cruciatibus, atq; suppliciis plecterentur, qui antiqua numina colere desiissẽt, Ita sub Eleutherio Pontifice religio cœpta, pietate demum, ac authoritate Diui Gregorii firmata, stabilitaq́ est. Floruit autem Britannia magni Constantini Cæsaris indulgentia, & studio, quòd is Britanna matre in Bri-

tannia natus, atq; ibi præclaro auſpicio ſalutatus Imperator, natale ſolum beneficiis, & dignitate cumulãdum, atq; attollendũ ſuſcepiſſet: Sed nõ multò poſt, afflictis, diſtractis'q; Romani Imperii opibus, quum Perſæ in Syriam penetrarent, Thraciam euaſtarent Gothi, Europã uerò omnem Hunnus Atila ingenti terrore concuteret, inuaſere armis extremam Britanniæ partem Picti primum è Nouergia, deinde Scoti ab Hybernia tranſgreſſi, quorum ferociam, atq; impetum Britannus diu non tulit, pulſus'q;, illum terrarum tractum, qui in Borealem finitur Oceanum ad Caledoniam Syluam, hoſtibus reliquit: Ea Tuedo amne, & monte Cheuiota, qui oblongo tranſuerſus dorſo in auſtralem Oceanum excurrit, diuerſis'q; itẽ duobus æſtuariis ab reliqua Britannia dirimit͛, His naturæ limitibus Romani Imperatores ꝑpetuas munitiones adiecerunt, quæ opera demum, ac ui hoſtiũ diruptæ, & conſumptæ æuo, extantibus adhuc reliquiis, ab indigenis oſtenduntur: Coutuliſſe autem in id opus multarũ legionũ labores Hadrianus fertur, ſed impoſuere demũ aggeri muros, atq; itẽ certis interuallis opportunas turres Seuerus Cæſar, & aliquãtò poſt Aetius, Hunnica uictoria inſignis, Itaq;, quod clauſtris excluſum fuit, deſertũ ab indigenis externo uictori ceſſit: Hinc demũ uariis bellorũ ſucceſſibus effectũ eſt, ut prouincia ab aduentu nouæ gentis, nomen acciperet, adoptata'q; in regnũ Scotia uocaretur. Hyberni Scotos ab ſe ortos prædicant, Picti autẽ eorũ ſocii, pictura corporũ, ac horrida ferita

te terri-

te terribiles,è Noruegia trãsfretasse produ͂tur, Hos C. Cæsari fuisse cognitos uidemus ,qui Glasti herbæ succo in aciem euntes, ora,artusq́ depingerent, sed nihil de eorum progenie nobis adhuc cõpertũ,li quidò tamen apparet eos olim fuisse Pictos,qui ho diè Syluestres appellent̃,ex his fortassè Scythiæ po pulis,quos Agathyrsos antiquitas appellarit,Id genus homiuũ bello ferox,uictu,cultuq́ asperꝝ,diuersum lingua,nõ usq; adeò barbarꝝ uidet̃, ut summas uirtutes,pietatẽ,iustitiã,ꝓbitatem nõ agnoscat, quãdoquidẽ Syluestres nihil omnino uel Scotis sociis, uel Anglis hostibus cõcedãt,si mores,actionesq́ oẽs ad equitatem,atq; animi magnitudinẽ reuocentur,facilè enim hos,& illos contumeliæ nomine fallaces, improbos,& raptores uocant,quum ipsi Hybernica simplicitate, & quadã Romana grauitate mirabiles, spectatæ frugis,& ob id innoxiam ducant uitam, & peregrini luxus illecebras aspernentur, quippè illis amictus toga, plurimumq́ alba,Romanæ in humerum reiectæ persimilis,cætera in eũdem habitũ, erectæ ceruices,elata pectora, constantes uultus, comæ etiam circũtonsæ,nec enormes barbæ,crura nuda,& pedes ad surá crassis peronibus calciati : Christum porrò uerum Deum colunt, sed sine sacrorꝝ mysteriis, quod literarum expertes,satis se pios putent , si ad superos puram , atq; integram mentẽ attulerint, Proximi sunt lingua sicuti,& terrarꝝ situ Hyberniæ populis,Holtaniisq́ præsertim, quibus uti consanguineis,per commercia miscentur,Nam Cathanesia

ſyluestrium regio (ita Scoti appellant,) toto occidē-talis Oceani litore, ſupra Monam Inſulā, in Holta-nos obuertitur: Parent Scotorum Regibus, qui nihil omnino tanq̃ antiquisſimis ſociis, amicisq́ꝫ tributi nomine imperāt, præter auxilia, & ea quidem parcè, niſi externum, & graue bellum ingruerit. Cæterum Scoti exactis (ut diximus) Britānis, occupatæ armis eius regionis poſſeſſione confirmati, quū dulce præ-dari, arare gloriū, & dānata pace, armis rem quæ-rere, maximè decorum putarent, latrociniis, & ſubi-tis incurſionibus Britanniā uexare cœperūt, ſed repu gnante fortiter, & tutante fines ſuos Britāno, eò con tentio minutis præliis, & diſperſis protracta uiribus, iniuſtum, & ualde atrox bellum erupit, Nam Scoti ualidiore coacta manu, diſrupto (quē diximus,) Se-ueri muro, patefactisq́ꝫ Romanis aggeribus, popula riter in hoſtium fines irruperunt, obuia quæqꝫ igne, ferróqꝫ uaſtantes, Itaqꝫ Britāni ſuperioribus iniuriis, & præſenti calamitate permoti, coiuere in unū, & cum hoſte protinus ſigna contulere, ſed ingenti utrinque cæde edita, Scotus prælio uictor diſceſſit: Apud Bri-tannos enim continuis Romanorū Cæſarū delecti-bus, cum copia, & robur, tum ipſa etiam uerorū mili-tum ſoboles penè extincta defecerat, quum ipſorum iuuentus opinione uirtutis in ſupplementa legionū, ad extremas uſqꝫ orientis regiones, & Parthica bel-la duceretur. Multis ſiquidem ante annis cōſuetudi-ne, atqꝫ admiratione Romanorum militū, qui perpe-tuis hybernis inueteraſſent, certóqꝫ præſidio ſubactæ

gentis

gentis pacem tuerentur, non disciplinã modo rei mi
litaris studiose percipere sed moribus exquisitisq; ar
tibus ac literis ingenia excolere, & facundiam imita
ri didicerant. His moribus instructi, paratiq; in
occasionem, elatis ceruicibus diuturnæ seruitutis iu
gum excussere, intestinis scilicet bellis & diris bar-
barorum incursionibus lacerata Romani Imperii
maiestate. Verum eam recuperatæ libertatis læti-
tiam, ut supra diximus, Scoticum bellum protinus
excepit, nec illis cladibus certo atque expedito con-
silio remedia præbebantur. Quum uniuersæ ui-
res, & publicæ salutis consensus diuersis ciuita-
tum ac Principum sententiis frangerentur, optimus
enim quisque Regulorum, ut maius atque præcla-
rius studium in conciliis ostentaret, ab æqualibus
uirtutis æmulatione dissidebat. Itaque salubri de-
creto quod necessitas expresserat, administrandi bel
li summam ac Imperium detulerunt Vortigerio, qui
bellicæ rei peritia cæteros anteibat, & ne quid supre-
mæ potestati ad arbitrium deesset, Regii nominis co
ronam addiderunt, qua perpetuo insignis foret. Fuit
is Vortigerius Britannorum Rex primus, sed ad-
modum infelix & à fatali eius consilio patriæ maxi-
me funestus, nam ubi uirium suarum periculum ali-
quoties cũ Scotis improspere fecisset, & sæpius in-
signi cura, nouisq; delectibus bellum reparasset,
conductitio externoq; milite reprimendos hostes
statuit, ne regnum tantis tamq; assiduis affectum ma
lis omni iuuentute penitus orbaretur. Nec multo

post magnis muneribus, magnisq́; ſtipendiis è Sa-
xonico littore, Anglos pugnacisſimam inter Germa
nos gentem accerſiuit. His Dux erat Hengiſtus,
cuius ductu ſcoti prælio uicti cæſiq́; & intra fines
longe lateq́; compulſi, Britannos laceſſere deſierunt.
Porrò Vortigerus uti gratum liberalemq́; decebat,
patriæ liberatoribus agros diuiſit, Cantiumq́; in pri-
mis, & Orientalis plagæ regionem, ad habitandum
dono dedit, ut paratam haberet manum qua Scoti,
ſi rurſus fines irrumperent ad internitionem dele-
rentur. Vortigerus quoq;, ut ſupra fœdus initæ ſo
cietatis ualidiore uinculo nouæ gentis amicitia fir-
maretur, cum Ronice Hengiſti filia nuptias fe-
cit, nec læto quidem auſpicio, quum externæ iuuen-
culæ ob excellẽtem formam infauſto amore captus,
ut importunæ libidini uacuum thorũ pararet, prio-
rem uxorem ex qua iam filium in ſpem Regni ſu-
ſceperat, iniquisſime repudiaſſet. Ab hac nuptiali
face incendium illud cœpiſſe conſtat, à quo demum
urgentibus fatis, Britannia omnis Imperii ac nomi-
nis amiſſa dignitate conflagrauit. Hengiſtus enim
qui ab illuuie paludum ſuarum, dãnataq́; illa ſqual-
lentis patrii ſoli ſterilitate in frugiferas & peramœ-
nas regiones peruenerat, ingenio immani perfidio-
ſoq́;, ut regnum occuparet in generum arma conuer
tit. Ad eam uero conflati belli famam Angli qui in
Germania reliqui erant, ab Hengiſto protinus euo-
cati ad ditem prædam, & ex facili uictoria ad bea-
tas ſedes in inſulam transfretarunt, tantaq́; fuit eo-

rum

rum multitudo & uirtus ut per multos annos Bri-
tanni cum Anglis de possessione patriæ dimicarint,
alternante sæpe fortuna belli euentum, quum Hen-
gistus nihil priore dedecore permotus sibi etiam Sco
tos in societatem belli accumulata perfidia coniun-
xisset. In his funesti belli erumnis, Vortigerus a-
nimi dolore confectus interiit, dedit & iustas scele-
ris pœnas Hengistus in acie à generi filio trucida-
tus. Excepere protinus utrinq; bellum & Imperium
noui Reges, quos iura sanguinis, suffragia procerũ,
& bellica uirtus extulerant, tantaq; rabie per aliquot
annos est dimicatum, quum Galli etiam Britannis
inusitato barbarorum scelere circumuentis humani-
ter auxilia transmisissent, ut Angli amissa ingenti
suorum multitudine, tribusq; Regibus hostium fer-
ro trucidatis, dignas feritate atq; perfidia sua pœnas
daturi uiderentur, Nisi fata quæ iam tum Anglicæ
uirtuti Imperium despondebant, Arthurum Britan-
niæ Regem ætatis ac animi uigore & rerum gesta-
rum gloria florentem in ipso uictoriæ cursu rapuis-
sent. Hic est ille Arthurus ab ingentis animi ma-
gnitudine per omnes gentes Poetarum præconio ce
lebratus, qui rotundæ mensæ Proceres ab Heroica
uirtute lectissimos in amicitiam augustissimis deuo
tos legibus consecrauit. Custoditur religiose adhuc
ea mensa admirandæ uirtutis testimonio memora-
bilis, ostentaturq; claris hospitibus, uti nuper Caro-
lo Cæsari apud Vintoniam urbem, sed exesis multa
carie circa margines Procerũ nominibus, quæ dum

ab imperitis inflicta maiestati uetustatis iniuria insulso iudicio reponerentur, pene effectum est, ut ueluti suspecta fide, magnam partem dignitatis amiserit. Sed Arthuro sua laus & consecrata literis æternitas manet, uel ipso etiam ualde rudi ad operosum sepulchrum elogio, quod diuinante Poeta inscriptū & Laconica breuitate periucundum apposuimus, ut non Glasconiæ tantum ubi ille tumulatus, sed ubiq; terrarū diuini Regis merito legeretur, HIC IACET ARTHVRVS REX QVONDAM, REX'Q. FVTVRVS. Cæterum Arthuro Britanniæ fato potius q̃ suo importune surrepto, alii atq; alii Reges successere, ei prorsus ingenio fortuna'q; dissimiles, ita ut Cadouoladrus, omnium supremus, quum aduersis præliis fractus, destitutus'q; Gallorum auxiliis animum despondisset, Anglis uictoribus Regni nomen atque insulam reliquerit. Tum uero Britannis montes asperi, paludes'q; cœnosæ perfugium fuere, Ea regio in Occidētem solem directo latere protenta, pertinet ad Sylures authore Tacito, pugnacissimam olim gētem, Ordouices & Cornaulios, qui demum ab Anglis uictoribus nouum nomen tulerunt. Vualles enim omnes appellati, quod externos & alia lingua loquentes Germanice significat. Ita indigenæ Britanni patrio solo pulsi, in aspera & naturæ claustris maxime tuta regione consederunt, Anglis nequicq̃ per concisa itinera persecutis, & demum mitescente eorum ferocia permittentibus, ut esset uictis sedes quæ ipsorum

ſorum uirtutis & fœlicitatis famam teſtaretur. Eie-
cti per hunc modum compulſiq; in montuoſam &
ſterilem inſulæ partem Britanni, quod ſua in primis
multitudine atq; agri minime uacantis anguſtia præ
mebantur, magna expeditorum ac audacium coacta
manu, in proximum Galliæ littus Armoricum traie
cerunt, Diabolitis & Siſmiis, calamitoſæ & deſpera-
tæ genti clementia quadam & neceſſitate ſedes in o-
ra præbentibus, ad Vidanam præſertim portum, qui
Breſtius hodie dicitur. Ab his colonis Gallicæ Bri
tanniæ principatum, liquido conditum uidemus, qui
ætate noſtra dotali iure in prouinciam redactus, Gal
liæ Regibus acceſſit. Huius extremæ continentis
populi Britonantes appellati, diſtincta penitus à cæ
teris Gallis lingua utuntur, utpote quæ olim omni-
bus inſulæ gentibus communis extiterit, uel hac in-
ſigni coniectura quod Vuallii, ut ſupra diximus ue-
teres Britanni à Britonnantibus intelligantur, nec
utroſque uel Angli uel Scoti omnino percipiant, ut
hinc quoque eorum opinio facile refelli poſſit, qui
uetuſtam Gallorum linguam apud Britõnantes con
ſeruatam exiſtimant. Quum Romani frequenti
commercio, perpetuiſq; legionũ Hybernis, toti Gal-
liæ Romanum ſermonem intuliſſent. Per hũc mo-
dum ad Anglos origine, lingua, habitu, moribuſq;
Germanos penes quos uictoria ſteterat, Inſulæ Impe
rium peruenit, Regium autem nomen apud Hengi-
ſti progeniem manſit, præclara nobilitate ac inuiola-
ta ſucceſſione præcellentem. Verum Angli Duces

finitimas Cantio regiones per minora Imperia sibi diuisere. Nec multo post opulentia apud singulos adaucta, & crescente cupiditate inter eos bellum exarsit, sed cum ciuilium armorum tumultum citò oppressit Rex Athelbertus, ualidis uiribus inquietos & turbidos probe ultus. Hic egregie fortis, & maxime pius diu regnauit, omni Britannia ad Christianos ritus insigni professione atque excitatione reuocata. Ab hoc Athelberto ad Henricum octauũ hodie regnantem, Quatuor & triginta Reges intercisa sæpe stemmatis linea numerantur. Nam Daci ab Aquilone Duce Suenone qui postea Imperium filiis tradidit, & demum Normanni, è citeriore Britannia diuersis temporibus in Angliam transfretantes, penè sublatis deletisq; Anglis, nouos Reges intulerunt. Ex his fuere plerique crudelitate ac auaritia infames, aliqui socordia obscuri, nonnulli etiam fortibus factis ualde insignes: Nam Gulielmus Normannus haud dubie Britannici sanguinis stirpẽ ad antiquum Regii nominis decus in insulam reportauit. Sed eorum qui postea regnauerunt, singularem uirtutis eximiæ, & ueræ pietatis palmam tulisse uidetur Ricardus primus qui in Syriam profectus cum Saladino Memphitico Rege bellum gessit reuocatusq; inde importuna Philippi Galliæ Regis iniuria, dum uili desumpto cultu per deuios saltus in Britanniam rediret Viennæ Noricæ à Leopoldo Austriæ Regulo captus traditusq; in cathenas Henrici Cæsaris se multis pariter erumnis atque uictoriis no

bilita-

bilitauit. Floruere quoque fœlicia arma Edouardi tertii Regis qui de Ioanne Gallorum Rege capto, speciosissime triumphauit. Ab hoc Edouardo Garetterii Equestris ordinis cerimoniam institutam ferunt. Ii sunt bellica uirtute, uetustate'q; natalium lectissimi duces, qui solemni sacramēto adacti, mutuæ perpetuæ'q; amicitiæ se deuouent, nec ad tuendū collegii decus nobili conspiratione, quoduis periculum adire, & subire mortem recusant. Garetterii autem sodales ob id appellantur, quod sinistri cruris suram fibulato baltheolo uinctam gestent, in memoriam caligariæ fasciolæ, quæ illustri fœminæ ab Edouardo flagranter adamatæ, dum illa choream saltaret, soluto forte nodo deciderat, eam'q; Rex ipse repente sustulerat, ut in honorem mulieris, non amatoria uanitate sed graui & maxime honesta ratione insignium Procerum tibiis dicaretur. Eius autem collegii cerimonia, Vindisoriæ quotannis stato die, diuo Georgio equitum tutelari dedicato, præsidente Rege celebratur, mos'q; est ut sodales galeam & scutum cum gentilitiis insignibus conspicuo templi loco suspendant. In hunc ordinem, Herculem superiorem Ferrariæ Principem, honoris causa cooptatum ab Henrico septimo fuisse audiuimus. Hic est ille Edouardus qui Caletum Vrbem in continenti Galliæ, plures menses obsessum atque expugnatum, Philippo Galliæ regi abhinc ducentis fermè annis ademit. Imperium autem ætate nostra Henricus septimus uarietate casuum, alternis'q; fortunæ lusibus maxime illu-

ſtris, Henrico filio reliquit. optima pace nouisq́; le-
gibus, ac externorum Regum amicitia cõfirmatum.
Is enim ab exilio adiutus Gallorum opibus in inſu
lam transgreſſus, Ricardo Rege patentibus in cam
pis uicto atque interfecto ad Imperium euaſerat:
Quum Ricardus Edouardi Regis eiuſdemq́; fratris
ſui filios impuberes teſtamento ſibi in tutelam da-
tos ut Regno potiretur, nefarie crudelis occidiſſet,
pariq́; immanitate ſuſtuliſſet etiam uxorem, ut Eliſa
betham Edouardi fratris filiam in matrimonium du-
ceret ad leniendam ſcilicet patrati ſceleris inuidiam,
Regnumq́; eo affinitatis uinculo confirmandum,
quod ea unica Regiæ ſtirpis hæres, legitimo iure, do
tale Regnum trahere uideretur, ſed puella inceſtas
nuptias abnuente, extrahenteq́; eas in ſolennẽ diem
Ricardus Diis ſcelerum ultoribus, acie cõfoſſus in-
teriit, Henricusq́; uictor corona illa aurea quã Ri-
cardi iacentis Galeæ miles detraxerat, coronatus
Londinum intrauit. Nec ei quicquàm antiquius
fuit quàm ut nuptias cum Eliſabetha, diis atque ho-
minibus longe gratisſimas, celebraret. Eo enim
coniugio factionum funeſta nomina tollebantur.
duæ ſiquidem Regii ſanguinis familiæ Eboracenſis
atque Lancaſtria, à rubræ albæq́; Roſæ gentilitiis in-
ſignibus appellatæ, proceres in contrarria ſtudia di-
ſcindebãt, opportuneq́; tum Eboracenſis cum Lan-
caſtria è qua erat Henricus, iungi uidebatur, quum
utriuſque familiæ iura in unum eo coniugio miſce-
rentur. Oppreſsit demum Henricus ciuilia bella,
pſeu-

pseudoq́; Edouardum deceptis falsa effigie populis cum Hybernorum & Germanorũ copiis in Vualliam transgressum, prælio uictum cœpit. Nec multo post alter Edouardus, Edouardi Regis ex Georgio fratre Clarentiæ Duce nepos, quem Londini à Ricardo carcere traditum, & ab se demum Rege pariter custoditum, aliquandiu seruarat, ne rerum nouarum cupidis sui desiderium faceret, uel adhuc imberbis securi percussus est, humanitatem scilicet omnem uincente periculo, quòd non aliter regius animus metu exolui, aut fauentis populi spes frãgi posse uiderentur. Henricos itaque octauo, maternæ simul paternæq́; prosapiæ cumulato iure populus summa alacritate regnũ detulit. Collocarat ei in matrimonium Henricus pater, Catharinam Ferdinandi Hispaniæ Regis filiam, quæ nuper Arthuro maiori fratri morbo extincto nupta fuerat. Existimabat enim uir eximie prudens, puellam lectissimis moribus tanti Regis filiam, tãquàm fœderis ac amicitiæ pignus omnino domi retinendam, quod Arthurus tabifico tentatus morbo per nuptiales dies, uxorem minime confecisse crederetur, Idq́; Iulius Pontifex unis concessum regibus ad prolis dignitatem ex sacris legibus indulserat, unde postea tanquàm à pestilenti originé, uti mox dicemus, & spretæ religionis, & nefariæ crudelitatis incommoda, per repudium, & ferales demum nuptias emanarunt. Cæterum Britannia omnis in duas diuiditur partes, Tuedo amne, secundum aliquos olim Vedra, ut diximus

Scotiam ab Anglia dirimente. Hæc autem uarias continet præfecturas & ditiones, quarum amplissimæ existimantur, Cantium, quod proximam Galliæ continentem contra prospicit, Cornubia, quæ in Armoricum littus obuertitur, Vuallia item intercedente Oceani Freto Hyberniæ maxime propinqua, atque ipsa demum Northlandia, quæ à Septentrionibus Scotiæ fines attingit, & ab Aquilone uento appellatione Germanica nominatur, Cantium retento ueteri nomine armentis frumentariisq; agris & uirorum ingeniis floret, in eo Cantuaria metropolis, primario Archiepiscopatu & diui Thomæ martyris sepulchro memorabilis, xii. miliaribus à mari distans, ubi Dobra oppidum antiquitus Daruernum, excelsa arce & portu celebre, quum in hunc breuissimus à Caletio Galliæ sit traiectus, sed non desunt qui cantuariam ex antiquis literarum monumentis, Dorouernum fuisse existiment. Finitur Cantium Thamesi amne, & ab eius ostio cingente mari usque ad Rhiæ portum, Ptolemæo nouum appellatum, quem in eodem tractu litoris Antona sequitur, magnus portus, antiquis uocatus. Hunc efficit Insula Vectis Cornelio Tacito celebrata, populo frequens & cuniculis maxime abũdans. Vectiani immunes & liberi hoc uno, uti cæteris beatiores, facetissime gloriantur, quòd cucullatis sacerdotibus, causidicis, lupis & uulpibus, omnino careát. Respicit autem Cantianos, fines ab occasu, Cornubia, ab aliis Cornuuallia dicta, ingenti & sensim exte-

tenua-

tenuato terrarum tractu, ſed interiacentibus aliquot prouinciis, ueluti quodam minaci cornu in Armoricum littus exporrecta. In extremo eius promontorio quod Ocrium olim fuit, Diui Michaelis templum cum oppido conſpicitur, Id ab occidua linea xii. gradibus diſtat, quum Antarcticus ei polus uno & quinquageſimo prorſus attollatur. Sunt qui Cornuualliam quod extento cornu, ut diximus, in Galliam uergat, Cornugalliam uocitent, ego uero à Cornauiis antiquisſimis populis appellatam putauerim. Clarisſima autem Vrbiũ non longè à mari, Exeſtria exiſtimatur, ab amne Exeſtro qui præterfluit nuncupata. Inde magna uis ferri, plumbíq;, & ſtanni, mercatorum nauigationibus exportatur, uaſa etenim Cornuuallico ducta ſtanno, in menſarum uſus, argenteis fulgore atque duritie comparãtur. At Vuallia Britannici ſanguinis uetuſtate, unde Henricus ſeptimus Pembruco in oppido natus, antiquisſimum ab Arthuro ſanguinem in Regiam ſedem reportauit, in tres regiones diuiditur, Dumberam, Berſronem, & Malſabrenem: in Dambera Caermardinum priſcæ nobilitatis oppidum excellit, Vualliorum olim Principum Regia, Id Vuallis omnibus iura reddit, aſſeruatis ibi antiquisſimis legibus, quibus unis etiam nunc, uti liberi conceſſu Regum utuntur. Vix centum ſtadiis diſtat à Milforденſi tutisſimo portu, unde in Vaterfordiam Hyberniæ breuisſimus traiectus. Caermardinum autem atteſtante Regionis ſitu, alludenteq; etiam no-

mine Maridunum Ptolemæo fuisse crediderim. Nō longe ab eo auri & argenti secturæ in agro Comostylfo reperiuntur. Sed Vuallii Regiis fodinarum magistris & operis insidiantur, quòd eas diuitias Anglis inuideant, qua ipsi seueris animis contemnant atque repudient. Annuum tributum Regibus pendunt, quod quadraginta millium aureorum summam nunquàm excedit. In Vuallia Quinque episcopales urbes numerantur, si Herfordia ad Logum amnem, Vualliæ tribuatur. Eminet autem Sancti Dauidis Ciuitas in extremo Vualliæ promontorio, unde in aduersum oriētalis Oceani cuput, quod Ocelum olim, Yermouthum hodie uocant, summa totius Insulæ latitudo, ducentis & quinquaginta millibus passuum mensuratur. Ad Septētrionem autem Bangaria duobus inclusa fluminibus secundam obtinet dignitatem, aspicitq; è propinquo Angliseam Insulam, per tot uehemētes Oceani æstus, deuoratis Vualliæ marginibus in altum abreptam, quum paucis ante sæculis continenti, longo ut apparet ponte, iungeretur, ut hinc nonnulli Angliseam non Monam à Iulio Agricola trāsnatāte exercitu expugnatam existiment: Reliquæ autem duæ episcopales sunt, Asapha atque Landaffia, sed non æque nobiles. Porrò Vualliæ regio campestris, & in austrum uersa, segetis fœcundissima est, à mari autem distantior, & uti subducta in montes, ad Orientem solem nobilium equorum greges alit, adeo ut bellicosissimi omnium Vuallii, ubi ædicto uocantur

cantur ad bellum, ſex milia equitum, peditum uerò ſagittariorum & haſtatorum quatuordecim milia Regibus mittant, par'q; etiam militum numerus ad incertos præliorum caſus domi relinquatur, Non temere enim Reges Vuallica littora certis præſidiis tuentur, quod in eam oram ab hoſtium claſsibus deſcenſiones ſæpisſime factas fuiſſe meminerint, Propterea ut prima prouinciarum & honore uetuſtæ propaginis & littoris opportunitate & numero atq; præſtantia militum, Regum filiis obtinenda regenda'q; imperio ad non dubiam ſpem regni conceditur, quoniam ab Vuallliæ Principatu uti certisſimo succesſionis gradu in Regiam ſedem ab ipſis defuncti patris exequiis protinus aſcendat. Quarta autem eſt Northlandia prouinciarum longè amplisſima, ſi multorum ſimul Regulorum ditiones à Thameſi ad Trentam atque inde uſque ad Tuedũ uno nomine comprehendamus, aduerſis enim Oceani littoribus ab ortu in occaſum, & his quos diximus ingentibus fluuiis à Borea in auſtrum terminatur. In hac Vrbs Yorca ſummam obtinet claritatem, Eboracum antiquis dicta, uictricis legionis ſede, & Seueri Imperatoris morte inſignis. Ab Eboracenſe Archiepiſcopo & totius Scotiæ & Orcadum Inſularum Præſules ſacra petebant, ſicuti nunc petuntur à Scotis, tanquàm à Primario uniuerſæ Britanniæ. At ſupra Eboracum uerſus Scotiam ad orientalem Oceanum Northumbriæ uicina urbs eſt Dunelmum Antiſtite opulento bellicoſo'q; ualida, & di-

ui Cutheberti ſacro uexillo memorabilis, Id aduer-
ſus Scotos quum bellum ingruit ſolenni ſacrorum
pompa ad non dubiam uictoriam profertur, neque
ſpem Anglorum pie fidentium aduerſo pugnæ exi-
tu unquàm fefellit, quod hoſtes extemplò terga uer
tant, ubi tutelaris Diui conſecratam imaginem aſpe
xerint. Cæterum huius ampliſsimæ atque opulen-
tiſsimæ regionis frequentes urbes innumeraq́ꝫ oppi
da nominatim percurriſſe, eius fuerit, qui unius tan
tum Britanniæ peculiari diligentia deſcriptæ dum
minima quæquæ ſuo ordine conſectatur, modico la-
bore pariter & modica laude ſit contentus; nobis
uero, uniuerſus terrarum orbis ſuſcipitur ingēti cur
ſu peragrandus, ſecundiſsimosq́ꝫ periucūdo ac uti-
liſsimo operi Deos atque homines futuros arbitra-
mur, ut uel ambiguo merito laboris noſtri fama in
extremos uſque Terrarum fines extendatur. Di-
cemus igitur in Anglia ſeptem eſſe Vrbes longè cla
riſsimas, in queis eſt Conuentria in ipſo totius Inſu-
læ Vmbilico poſita, populi frequentia cæteris for-
taſſe præſtantior, niſi dignitate ſacri Antiſtitis & præ
terfluentis amnis opportunitate careret. Ad orien
talem uero Oceanum, celebre uiſitur Nordouicum,
à puella uate fatidica, ſicuti Germanice ſonat, appel
latum, non longè ab eo quod diximus Vermoutho
promontorio, id enim recuruatum in dextrum lit-
tus cum amne interfluente Vrbem oſtioq́ꝫ eius na-
uigiorum ualde capaci, tutum & peramplum efficit
portum. In eadem quoque ora uerſus Boream ſita
eſt

eſt Hulla, portuoſo Emporio nobilis, qua Humbrus amnis, recepto Trenta inſigni flumine latisſimis faucibus in Oceanum euoluitur. Contrario autem ad occidentem ſolem Inſulæ littore ubi Vuallia duobus magnis ſinibus excauata peninſulæ ſimilis rotũdam frontem in Oceanum extẽdit, duo ſunt Emporia Gallicis ac Hiſpanicis negociationibus opportuna, in intimo ſinu terminoq́; Vuallicæ ditionis urbs Ceſtria præterlabenti Deæ fluuio appoſita, & Briſtolium in aduerſo pariter ſinu quo Cornuuallia terminatur: Hanc urbem ualde amplam atque opulentam, portu celebrem efficit Rotoſtathybius amnis, qui hodie Sabrina dicitur. In ora autem quæ continenti Galliæ ad meridiem opponitur ſexta urbium Hamptona ſecuritate atq; amplitudine magni Portus, obiectuq́; Vectis Inſulæ, & Poetarum carminibus inclyta celebratur. Archiepiſcopales uero ſacræ ditionis Angliæ primates principatum obtinent duæ Vrbes, Eboracum, ut diximus, & Cantuaria, quarum Imperiis epiſcopales una omnino & uiginti Vrbes parent, harum maiora minoraq́; ſacerdotia conferendi ius habent Reges indulgentia Romanorum Pontificum, ita ut facile quos uelint fortunis ac honore cumulate nobilitent, hac uero Regia liberalitate ditati Antiſtites, propinquos demum ſuos ubi Rex operam eorum exegerit equis armis atque pecunia exornare conſueuerunt. Sed harum & denique omnium famam Londinum penitus obſcurat, Trinobantum ut plures exiſtimant Ciuitas

C. Cæſari nuncupata, totius Britanniæ Regia, multarum gentium commercio nobilitata, exculta domibus, ornata templis, excelſa arcibus, & deniq; rerum omnium copia atque opum affluẽtia ualde mirabilis. Inuehit in eam totius orbis opes ipſe Thameſis, ſtatis horis oceani æſtibus ſuperbus & tumidus, onerariis nauibus ab oſtio per ſexaginta millia paſſuum, ad urbem, tuto ſemper & præalto alueo nauigabilis, Ripas undique peramœnæ uillæ prædiis atque nemoribus diſtinctæ paſſim exornāt. Ab inferiore ſcilicet parte Regia domus Grinuicia, ita Anglicæ à uiridariis appellata, & in ſuperiore Prætorium nomine Ricemundum, in medio autem nobilis ſtructuræ exurgit Veſtmonaſterium ab occidua parte urbis, Foro iudiciali, ac diui Petri templo Regum ſepulchris exornato longè clariſſimum, atque item uigeſimo lapide à Londino Regium Caſtrum Vindoſoriæ ſecedentis Regis peramœna ſede, aliquotq; Regum ſepulchris & Garetteriorum ſodalium cerimonia percelebre: Olores autem agminatim læto occurſu & feſtiuis cantibus ſubeuntes claſſes excipiunt, ac undiq; retia ſiluris atque ſalmonibus expanduntur. Iungitur ad urbem lapideo ponte ſtructura mirifici operis, nec ullis imbribus augetur, quum unis tantum æſtibus intumeſcat. Secundum Thameſim & aquarum mole, & longitudine curſus cæteros exuperant, Humbrus, recepto Trenta in immenſum adauctus, qui olim Habus fuit, & Sabrina margaritis etiā nobilis, qui è ſum-

mis Vualliæ montibus raptis ſecum multis Torrē-
tibus in Briſtolicum ſinum effunditur. Adiacent
autem Britanniæ permultæ minores Inſulæ, & in
his tres admodum inſignes, Mona, Vectis, & An-
gliſea, quæ authoritatem parentis, ac dominæ conſe-
quuntur. uigent & duo Gymnaſia, alterum apud
Oxonium ſupra Thameſim, alterum Cantabrigiæ
non longè ab Eliſienſis urbis paludibus; In hæc
ingenuorum adoleſcentium ingens numerus ad per-
diſcendas liberales diſciplinas cōcurrit, profeſſori-
bus enim ſtipendia, alimēta'q; diſcipulis antiqua Re
gum liberalitate, & optimorum Antiſtitum teſtamē-
tis perſoluuntur. Condidere ſiquidem multis ante
ſæculis ſupra uiginti ſeptem collegia, cōſtructis è la-
pide peramplis ædibus, quibus ad ſempiternam be-
neficentiæ laudem, conditores cognomenta, & inſi-
gnia reliquerunt. nihil autem ea iuuentutis educa
tione, inſtitutione'q; modeſtius, religioſius atq; fru-
galius, ut non mirū ſit inde proueniſſe ingenia, quæ
in Dialectica, Philoſophia'q;, & in ſacris demum li-
teris Europam omnem ſubtilitatis admiratione com
pleuerint, & tum maximè quum maiores noſtri, re-
pudiatis optimarum ſcientiarum antiquis authori-
bus, nihil potius q̄ difficiles captionum nodos, &
conuoluta diſputantium ſophiſmata mirarentur. At
tulere & in Britanniam ab Italia litteras Græcas æ-
tate noſtra Thomas Linacrus Galeni nitidiſſimus
Interpres, qui Arthuri Principis præceptor fuit æqua
les'q; eius duo Guilelmi, Latomerius atque Groci-

nius qui nobili,ſed irrito uoto uertendi Ariſtotelis negotium cum Linacro ſuſceperunt. Et Ricardus Paceus Romæ legationis munere perfunctus,quem confecto ſtudiorum curſu dum præclara ſcriberet,atra bile uexatum interiiſſe nuper audiuimus. Viget adhuc inſignis exiſtimatio probitatis, atque doctrinæ in Cuthberto Tonſtallo Dunelmenſi Antiſtite,à quo æditus eſt in perdifficili materia lepidus Arithmeticæ libellus, Is demum Mori,atq; Roffenſis amicorum cœde perculſus, iratum regẽ fideli obſequio leniendum exiſtimauit. Sed inſignem ex optimis literis laudem tulit Guilelmus Lilius,qui primus ciues ſuos latinè,atque diſertè loqui fœliciter docuit. huius autem filius Georgius Lilius in Italia elegantioribus ſtudiis excultus mirificè paternum decus tuetur condito uolumine, in quo ſummorum Pontificum,& Cæſarum Romanorũ ſeries Laconica breuitate deſcribitur. Ab eodem quoque ſolerti ingenio Britanniæ tabulam ſpectamus eruditè, graphicè'q; depictam, ac ideò inciſam in æs,ut cũ hoc opere ad certiorem, iucundiorem'q; regionis notitiã coniungatur. Sunt etiam Londini Iuris ciuilis interpretes, à quibus honeſtiſſimi iuuenes in ſchola peculiares leges à Regibus conditas perdocentur. Eæ ſunt partim Anglica,partim Gallica lingua conſcriptæ. Aulæ ſiquidem & foro,Gallicus ſermo familiaris,adeò, ut ad nobiliores etiam fœminas perueniat, nam apud nobiliores latinæ quoq; orationis lepor in honore eſt,ſicuti in ipſa præſertim Henrici Regis filia

lia

lia Maria,& tribus Thomæ Mori filiabus,uehemen ter admiramur. Regi autem,qui ab æquitate, atq; iusticia laudem quærat, ex arbitrio nouas leges cõcipere,& promulgare non licet, neq; enim legitimæ, rataéq; habentur, nisi trium classium iudicio sanciantur, Nobiles enim, sacrati item uiri, & populus tres classes efficiunt, quæ genera hominũ aduocare Reges solent, ubi aliquid paulò grauius de salute, aut dignitate publica fuerit statuendum, neq; enim bellum suscipere, de pace agere, aut pecuniam imperare ritè potest, nisi classes decreto dictis sententiis subscribant. hisdem autem ferè legibus,atq; suppliciis, uti apud nos latrocinia, homicidia,& furta uindicantur, sed de his criminibus per tormenta non quæritur. In duodecim uirali nanq; iudicio, coniecturis, & testibus causam peragere mos est, quòd in alios quàm in Maiestatis reos eculeo, & fidibus agere inhumanum putent. Eo modo,& in forensibus causis ad Tribunalia testium numero litigatur, Ac fuit aliquando tempus, quo testimonia utrinque pari numero dicerentur, & iudices ob id suspensi, ipsos testes more pugilũ inter se depugnare cogerent,atque inde uictores demum,uti fide præstantiores, secundus litis euentus sequeretur. In uniuersum toti Britanniæ,Cantioq; præsertim, id enim cæteras partes nobilitate facilè superat,mira cœli clementia, miraq; salubritas, nullæ usq̃ nisi in Vualliæ montibus præaltæ niues, nulla horridior glacies, nulla densior pruina conspicitur, ut omnino miran-

dum sit, quum arctum propius spectet, quo'd multas galliæ, ac Italiæ regiones, molli tepore, & benigna quadam temperie prorsus antecellat, hyemis enim sæuitiam frequentes pluuiæ, nec eæ quidem procellosæ à fulgetris & tonitru, uerum sedatæ, & pingues facilè dissoluunt; æstatis autem calores, quos uel longissimi dies exclusis penè noctibus afferunt, perennibus auris mitigantur, Aer enim in toto circumagentis sese anni cursu, omnibusq́ diebus semper aliquo spiritu mouetur, recreatq́ terræ nascentia, pecoriq́ simul, ac ipsis hominibus innoxiè, iucundeq́ blanditur, nonnunquàm tamen sæuissimis quatitur uentis, quorum flatus locorum oportunitate defugiunt, non enim uti in Italia uidemus, in collibus, & speculis uicos atq́ oppida condunt, quo'd despresiora loca, cauasq́ ualles, & flumina libentius sequantur, uillasq́ item ob eandem causam, aut iuxta syluas ædificent, aut uirentium arborum peramœna corona præsepiant. Regio enim omnis distincta aruis, nobilitata pascuis, irrigata fluminibus, non in asperos montes attollitur, sed frequentibus collibus leniter intumescit; Ii sicuti ꝑpetuo uere con tinuis floribus uestiuntur, conualles amniculis, & nitidis fontibus scatent, campi alia, atq́ alia segete luxuriant, & cuncta demum prata, & nemora perenni uiriditate spectantibus arrident, Inde illa prælata cæteris lanarum uellera, quæ ab Asiaticis usq́ gentibus expetuntur, innumerabiles enim minoris pecoris greges pabulosis in collibus interdiu, noctuq́

summa

ſumma ſecuritate diuagantur, neq; enim lupos timent, quos nunquàm uiderunt, quum magiſtratus ſeuero edicto uniuerſos proſcripſerit, præmiis percuſſori conſtitutis, tanta cura, ut reges non aliud aliquandò à montanis Vualliis, quàm tricena luporũ capita quotannis exegerint. Damnatur autem uel ob id Britãniæ cœlum, quòd craſſa ſæpe obductum nebula, ſuam illam uitalibus ſalubrem gratiſſimam'q; oculis ſerenitatis lucem eripiat, unde fit ut pleriq; nec ineptè quidem arbitrentur illum ætate noſtra inſignem morbum uni Britanniæ peculiarem, & certis annorum interuallis repetitum haud dubiè procreari, qui peſtilentiæ ſimilis multos mortales excitato ſudore mortifero, paucis horis interimat, niſi ſudantes ſtragula ueſte, & multis lodicibus inuoluti aduerſus illabentem aërem accuratiſſimè muniantur. Cæterum Angli ſuapte natura ualetudine firmiſſima perfruuntur, adeò ut ne medicis quidẽ indigeant, hos enim ſola propè nobilitas accerſit, aut mercatorum urbana multitudo, quum luxu, & perpetuis gulæ uoluptatibus dediti, cruditate ſæpiſſime diuexentur. Mirabile enim dictu eſt, quãtum obſoniorum una domus ſingulis diebus abſumat, ſternuntur menſæ in omnes penè horas calentibus ſemper eduliis onuſtæ, uino etiam non è Gallia modo, uerum & ab Italiæ Veſeuo, Creta'q; petito, ut non mirum ſit euocari inde morbos, fata'q; præuerti, quum natura nullis unquàm recreetur induciis, nec tantis gulæ cõtumeliis oppugnata ſufficiat. Verum

eam intemperantiæ culpam eo nomine facilè præte-
xunt, quòd denſato aëre uim occultam ineſſe prædi-
cent, qua maturius quàm cæteris in locis cieri fa-
mem, atq; alimenta flagitari languentibus arteriis ar
bitrentur. Ferunt Anglos totius culinæ diſciplinam,
epularumq́; apparatum, quum in Gallia latè impe-
rarent, Gallis & Belgis tradidiſſe, quòd nec pro-
bro eis ceſſerit, quandoquidem inſigni cum laude,
eas quibus Pariſiorum ſenatus tot ciuitates feliciter
gubernet, belli, pacisq́; leges ſapientisſimè conſtitu-
tas in Gallia reliquerint. Nobilitas fermè omnis
urbes faſtidit, caſtellis, & liberiore cœlo gaudet, ge-
nerisq́; dignitatem una maximè uenatione, & fal-
conum aucupiis tuetur, pasſim enim ceruorum gre
ges, & eorum præſertim qui palmoſis cornibus, &
albis maculis ſunt inſignes, in campis, atq; nemori-
bus uenantibus occurrunt, multæq́; huiuſmodi fe-
ræ ad uoluptatem, ſubitamq́; uenationem uallatis
uiuariis continentur. Adſeruare & ardeas mos eſt,
quibuscum hiero falcones uolatu, & unguibus cō-
tendant, & in ſtagnis paſſim, atque fluuiolis magnus
anatum pictarum numerus reperitur, quæ inde adna
tantium canum aſſultu, latratuq́; exturbatæ opimā
iucundamq́; prædam falconibus præbent, neque
ulla eſt in his exercitationibus plenior uoluptas, niſi
fœminæ laboris, & predæ comites acceſſerint, eas
enim miris obſequiis colunt, neque eas adamare, o-
ſculariq́; gallico more, attrectareq́; liberius, inuidio-
ſum, & turpe exiſtimant, quando apud generoſos
nihil

nihil omnino honeſtius,atque nobilius uideatur, quàm ab illuſtri fœmina gratiam iucundisſimis officiis promereri, nec earum uiri facilè adduci poſſunt,ut ab ea lætisſimæ uitæ libertate quicquàm de uxorum pudicitia parum humaniter,aut malignè ſuſpicentur,uerum deprehenſis ueniæ locus eripitur, quòd illicò uel approperatæ necis, uel grauis ignominiæ pœnam ſubeant,& nonnunquàm ligneis incluſæ caueis,ſpectandæ,irridendæq́; pueris in ædiũ ueſtibulis exponãtur. Mulieres in uniuerſum candore,atque habitu formoſæ,uenuſtæq́; ſunt,ſed quæ à noſtris elegantia cultioris ingenii, eruditisq́; morum illecebris facilè ſuperentur. Iuuentus uerò ipſa liberali ore, cultuq́;, & uirilibus mundiciis maximè decora conſpicitur,nec deſunt aliqui, uti in longa pace,& procul à militiæ muneribus, qui paulò delicatius, atq; moroſius,pectine comam componere,uerriculo ueſtem mundare, ornatu, inceſſuq́; nimium elegantiæ ſtudiũ præferre ſoleant, neq; enim illos, uel ſaxonico ſanguine procreati,truces uultus, obſtinatosq́; animos gerunt,quum iampridem,à finitimis gentibus egregiè temperata corporis,atque animi dona retulerint ſed apud imperitum uulgus, eosq́; præſertim,qui nunquàm peregrinẽtur, ſuperbia,& externorum contemptus uiget, quoniam infælicem admodum, & ſemihominem eũ putẽnt, qui alibi,quàm in Britannia ſit natus, eum porrò longè infælicisſimum, cui extra inſulam in aliena terra ſpiritum, atque oſſa reliquiſſe contigerit. Britanni

Reges, uetere inſtituto, nullos omnino pedites, aut
equites præter prætorianos in pace ſtipendiis alunt,
eos enim quum bellum indicitur, è prouinciis euo=
cant, delectibus uerò habitis, ubi ad ſigna cõuene=
rint, trimeſtre ſtipendium deſcriptis in alas, & co=
hortes perſoluunt, caſtrenſesq; demum leges publi
cantur, tanta edicti ſeueritate, ut alea, & carthulis de=
pictis luſiſſe, eum, qui res uenales in caſtra deferat
uiolaſſe, adduxiſſe ſcortum, & in iurgio gladiũ ſtrin
xiſſe, capitale ſit. Ita, ut non omnino ſit mirum, ſi
nos uetere illo bellicæ artis honore decidimus, quũ
in hac tam fœda, & peſtilenti criminum impunita=
te, improbi pariter, ac imperiti noſtri duces, om=
mnem pœnitus diſciplinæ rationem amiſerint, ut id
decus, quod in maioribus noſtris perilluſtre quondã
fuit, apud externas gentes cum gloria translatum,
amiſſa obiter libertate ſpectaremus. Apud Anglos
in ſagittis unica ſpes, & præcipua gloria crebris ui=
ctoriarum prouentibus parta, eas minimo digito
craſſiores, bicubitalesq;, & hamato præfixas ferro,
ingentibus ligneis arcubus intorquent, tanta ui, ar=
teq;, ut ad primos præſertim ictus ſquamoſum tho
racem, aut loricam facilè penetrent, feruefactamq;
geſtatu, & multo ſole, ferream equeſtrem armatu=
ram ſæpè transfodiant; his è Romana diſciplina
mos eſt uallum geſtare, & dimenſo ſpacio protinus,
ubi hoſtis fuerit in conſpectu, in orbem ſe muni=
re, palos enim teretes utrinq; ferrea cuſpide præa=
cutos mira celeritate ſolo defigunt, & infeſta acie
paulu=

paulul um proclinatos in hoſtem uertunt, in medio
autẽ ferreus eſt anulus, quo perpetua ſæpe reſte uin
ciuntur, Circumuallati in hunc modum, leuo pede
in ima parte palum premunt, & diuaricatis cruri-
bus,panſisq́; lacertis ſagittas excutiunt, interna au-
tem ſiniſtri brachii oſſea tabella conteguntur, ne ma
nicæ rugis recurrentis nerui impetus elidatur, eo
quod diximus, munitionis genere gallici equitatus
impetum, quo nihil acrius, atq; uehementius olim
fuit, egregiè ſuſtinuerunt, quum alii temerè illa-
tis ſe præacutis uallis induerent, alii uel in poſtre-
ma acie ſagittarum grãdine ſternerentur. Hac una
prælii ratione Ioannes Galliæ Rex apud Picta-
uos ingenti prælio uictus, captusq́; eſt, & Philip-
pus ad Sammorabrinam accepta magna clade pro
fligatus,apparuitq́; ea in pugna ſagittarios Ligures,
qui ſcorpionibus arcuferreis uterentur,quo teli ge-
nere atq; animis hoſtibus pares uideri poſſent neq;
ui, neq; celeritate Anglis fuiſſe comparandos. re-
liqui porrò Angli pedites germanico more, haſta
longa, grauiq́; ſecure, ſed longioribus gladiis pu-
gnant, hos quum ſtrinxerint arreptam à balteo fer
ream breuem cetram leua prætendunt. Equites au-
tem conſuetudine Gallorum, & Belgarũ Cataphra-
cti, ſagis,criſtis, pictisq́; equorum tegumentis exor
nantur, inter omnes Vuallii equites, leuis armatu-
ræ munia habilius, atq; peritius implent,qui lancea
non lateri adpreſſa,uti cæteræ gentes,ſed locata,fir-
mataq́; fœmori,& dextrorſus inclinata in hoſtes de-

feruntur, uenere & in usum Anglis sclopettarii, sed qui nondum uti rudes in aciem prodierint, tanta autem diligentia, disciplinaq; castrensibus legibus parent, ut quum multa in Anglo milite externi duces requirant, inuicti, & contumacis animi robur minime desiderent, q decoris, ac ignominiæ metu mortem non timeant, neq; enim quisq iterum pugnare satis honestum putauerit, si locum deserere, aut terga dare uitandi periculi causa cótingat, quãdoquidem ignominiã præsenti morte effugere maxime gloriosum existiment, propterea antiquam apud eos cõsuetudinẽ uigere conspicimus, qua strenuissimus quisq;, & nobilissimus canentibus signis equum dimittit, ut exequato omniũ periculo, & spe fugæ penitus adempta de salute simul, & laude nauiter dimicetur. Florent hodie militari laude illustres, Thomas Hauardus, q̃ Surreio patri in prima acie longe fortissimam operam nauauit, quum ad Tuedam interfecto Iacobo Scotorum Rege insignis ea uictoria pareretur, atq; item Thomas Dacreus, qui in eadem pugna equitatui præpositus mirifice dimicauit, & Carolus Brandonus, cui ob insignẽ uirtutem ab Henrico Sororem Ludouico Galliæ Regi antea nuptam in matrimonio collocatam uidemus, manet & eximium bellici nominis decus Arthuro Plantagenetæ præfecto classis, qui Edouardo Rege genitus existimatur, hos Duces, & milites Henricus corroborata p multos annos imperii authoritate ad bella ducit, pace autem miro gentis ob-

sequio

ſequio quietè, facileq́; gubernat, Accedunt & perãplæ opes, quibus potentiæ, ac uirium exiſtimationẽ ſecundisſimè tuetur, quotannis enim ſupra centũ miriades aureorum nummum in ærarium, & fiſcum referuntur, quæ pecuniæ ſumma auri pondo decem milia excedit, hi redditus conſtant, partim ex antiquis, ſtatisq́; prouinciarum tributis, partim ex patri monio regio, in quo eſt Lancaſtriæ ducatus, atque item ex portoriis, & uectigalibus; nã uendundis lanarum, & metallorum mercimoniis, prærogatiua Regi eſt certis nundinis magni quæſtus, quibus non prius mercatorum conditoria aperiri fas eſt, q̃ regiæ notæ mercimonia diuendantur, Augent & mirum in modũ regias facultates, patrimonia pupillorum, non enim ante pubertatem paterna hæredita te perfruuntur, certa ſiquidẽ lege pueri in tutela Regis uiuunt, addicunturq́; magnis proceribus, atq; ſacratis uiris maximè opulentis, ut apud eos armorũ, ac litterarum, & totius deniq; aulæ diſciplinam cumulatè percipiant, ſed incredibile eſt dictu, quantas nuper opes Henricus coaceruarit, quum eccleſiarum patrimonia diriperet, & ſubinde donaria templorũ ferè omnium ſceleſta rapacitate in fiſcum auerteren tur, ita, ut hodie inter cæteros reges, ſed inſigni cum infamia pecunioſisſimi nomen obtineat, uix enim tranquillis temporibus medietatem legitimi redditus in rei familiaris ſumptus impendit, Is omnino conſtat prætoriani militis ſtipendio, cuſtodia arciũ, conuictu regio, uenationis apparatu, & liberalitate

erga regum legatos, quos splendidè muneribus ornare consueuit, exigua nanq; est corporis custodia, nam ea sagittariis equitibus ducentis, & centũ spiculatoribus peditibus impletur, Aula porrò diuertẽte in uillas, & uariis uenationibus studente Rege, uix ad dignitatem frequens uisitur, tum uerò nobilitate omni, ornatissimisq; proceribus refertur, quum legationes adueniunt, aut de Republica accitu Regis, fuerit consulendum, nullum præterea militem præter prætorianos, quos diximus, corporis custodes pace alit, canente autem belli classico ardẽtibus scilicet omnium animis ingenti odio in Scotos, & Gallos, pecuniæ exequato trium classiũ onere ad rationem descripti census imperãtur, quibus Regii quæstores militi stipendia persoluunt, neq; quisq; facilè existimauerit, quanto studio singularum ciuitatum imperatæ pecuniæ conferantur, has tantas opes, & copias imperio obtinet Henricus, cui natura fortunaq; supra regium nomen, incomparabilis formæ, & maximè præstantis ingenii accumulata dona contulerunt; nemo enim è tota Anglica iuuentute, uel staturæ dignitate, uel uenustate oris, uel neruorũ firmitate Regem æquauit, multis porrò disciplinis liberaliter instructus, ita in literis, sacrisq; studiis, profecit, ut mira ingenii fœcunditate librũ aduersus Lutherum Heresiarcham publicaret, nec ea quoq; deerant, quæ in ipsa bellicæ laudis fama numerantur, nemo enim ipso Rege Britannicum ingentem arcum cõtentius flexit, nemo certius, atq; ualidius sagittauit.

gittauit, cum uerò lectisſimi equites cataphracti in ludicro ſpectaculo infeſtis haſtis concurrerent, tanta arte id bellici uigoris munus implebat, ut ei propoſita uictoribus præmia integro populi iudicio, ſæpisſimè deferrentur, his tantis uirtutibus una caſtrenſis gloria deerat, concepta iam animo ingenti, adauctaq; Anglorum ſtudio, quæ ſua conſuetudine bella, & prælia tranquillitati, atq; ocio præferebant, odio ſcilicet illo in Gallos à maioribus tradito deflagrantes, à quibus ſe Galliæ regno, & tota ferè continente pulſos indignabãtur, & quòd ignominiæ nomine in fortibus uiris iras accedebat, Puella præſertim duce, quæ miraculo quodam excitatis Gallorum animis, fœlici auſu ſuperiores uictorias, atq; illa decora Anglicæ uirtutis trophea penitus euertiſſet. Vexabant per id tẽpus impotentia Gallorum arma Iulium Pontificem urgente præmẽteq; Ludouico duodecimo, hic enim Pontificio exercitu facilè profligato, occupataq; Bononia, illum in ſummum ammittendæ dignitatis diſcrimen adduxerat, conſpiratione aliquot Cardinalium, qui rerum nouarum cupidi, profugiq; ab Vrbe, Pontificem metu territum indicto Piſis concilio ad dicendam cauſam uocabant, quibus difficultatibus Pontifex iniquè, atq; improbe circumuentus, à maxime piis Regibus opem implorauit, detulitq; Henrico Pii cognomen, quòd põtificiæ dignitatis cauſam religionis incluſam rationibus promptisſimè defendendam ſuſcepiſſet, per hunc modũ ipſis quoq; hiſpanis, hel-

uetiis'q; Pontificis iniuriam se defensuros profiten-
tibus, & cupiditati Anglorum simul, & regiæ uirtu-
ti præclarus honestatis specie locus est patefactus,
nam Dorsetium regulum cum ualidis copiis in A-
quitaniam, qua Cantabriæ iungitur, ad fontem ra-
pidum misit, ualida'q; instructa classe citerioris Bri-
tanniæ littora populatus, ad extremum in Galliam
cum sexaginta milibus armatorum traiecit, his ad-
iunxerat Germanicas legiones, & Belgarum equita-
tum ipso etiam Maximiliano Cæsare, qui præesset,
regia pecunia conducto, itaq; Terouana in Mo-
rinis oppugnata, capta'q; est, obiter'q; Gallorũ exer-
citus, qui ad opem ferendam aduenerat in itinere
memorabili prælio profligatus, amissa enim sunt
gallorum dedecore omnium propè alarum signa, ca
pti Duces, & in his nobilissimus omnium Roteli-
nus, eadem quoq; fœlicitate conterrito, & cedente Lu
douico, Tornacum in Neruiis expugnatum, exin-
de nulla unq̃ Ludouico, & gallis ignominiosior dies
illuxit, nulla lætior Henrico, & Anglis quũ equita-
tus gallicus tot bellis semper inuictus, uix tentato
certamine ad conspectum hostis fœdissimè profu-
gisset, ex aduerso, Henricus effusè lætaretur, quòd
in Anglis fœlicem uim illã, & disciplinã multis auo
rum memoria Gallicis spectatã bellis, minimè de-
fuisse conspiceret, & quantos ipse spiritus gereret,
quantis'q; opibus arma tractaret præclarè hostibus
ostendisset, nam per eos quoq; dies Scoticæ uicto-
r æ nuncius amplissimarum uirium opinionem, ac
ipsam

ipsam deniq; Regis fortunam clariorem fecit ; ma-
gna quoq; inde splendoris , & liberalitatis quæsita
laus,& eo quidem maiore celebritate,quòd id unum
Galli in Ludouico parco semper,ac in donatiuis mi-
litaribus peranguste moderato, milites requirebant,
nemo enim erat ex omni ordine,uel externorũ , uel
suorum,qui non argentea uasa,torques aureos,arma
deniq;,& equos,aut militaria dona , ac insignia ad
decus tradenda posteris uirtutis , ac amicitiæ nomi-
ne non præferret . His rebus gestis , ne reliqua uti
iam planè uictricibus armis continenter adaperta
aggrederetur,tempore exclusis in Angliam rediit ,
ubi demum honesta contentus gloria interprete Ro
telino,qui captiuus erat,cum Ludouico pacem con-
fecit , dataq; ei est confestim in matrimonium Ma
ria ipsius soror,ut eo affinitatis uinculo certius, atq;
solidius pacis fœdera sancirentur, Cæterum eæ nu-
ptiæ cum ætati,tum ualetudini ualde importunæ,Lu
douico uitæ exitum celeriter attulerunt , sed eadem
pax cum Francisco successore inuiolata permãsit, cũ
quo demum transgressus in continentem apud Ca
letium in colloquium deuenit, Ibi ambo Reges iun
xere dextras,mutuaq; securitate alacres omnibus li-
beralitatis,ac humanitatis officiis certauere, celebra-
ta enim subinde conuiuia ingẽti luxu,decursionesq;
æditæ admirabili rerum omnium apparatu,ita,ut o-
stentatis utrinq; regiis opibus longè pulcherrimum
tot externarum gentium oculis spectaculum præ-
buisse uiderentur , sed in tanta celebritate , tantoq;

procerum,& regulorum, omnisq; generis hominũ cõcursu,nihil omnino Regibus ipsis augustius, atq; formosius fuit,quum ætate inter se fermè æquali,& eximiæ proceritatis,& martii decoris ad Regiũ plane habitum mira dignitate cunctos anteirent. excepit,& paucos post dies Carolum Cæsarem designatum,qui ab Hispania classe deuectus in Angliã appulerat,inter duos enim infestis iam planè animis de abrumpenda pace cogitantes, uolebat existimari disceptator & arbiter,quum uires haberet ad terrendum,si quis paulò durius,& cõtumacius, uti æquũ foret,ipsius iudicio parere recusasset,exequatas enim amborum opes esse cupiebat, ut hunc,& illũ, ancipiti illius studio,& uolũtate suspẽsum spe, metuq; pariter in amicitia contineret. Sed exorto mox bello inter Carolum Cæsarem,& Franciscum Regem quo summas Europa omnis adiit calamitates, in partes Cæsaris recessit, neq; prius ab eo est diductus,q̃ nefariis Cæsarianorum armis, direpta Vrbe Roma, captoq; Clemente Pontifice execrabile, & longè maximũ Christianæ religioni uulnus est inflictum,sacrosancti enim Imperii casum insigni pietate miseratus, Pontificem pecunia iuuit, impetrante Vberto Gambara legato,qui Romanæ cladis,captiq; Pontificis miserias opportunè retulerat, adhæsitq; Gallis egregio consensu,ut captus Pontifex libertati,& pristinæ dignitati redderetur, uerum non multò post,eum uotorum omnium compotem, insani amoris inuasit morbus,nimiæ scilicet eius fœlicitati

citati

citati illudente fortuna,captus enim illecebris Annæ Boleniæ,quæ inter Reginæ puellas in aula erat, ut cōplexu legitimo potiretur, Catharinæ uxori repudii libellum misit, neq; enim aliter Bolenia, q̄ in spem coniugalis thori,regiæ libidini obtemperatura uidebatur,erat enim equestri familia,ingenio autem pudoris specie ualde astuto,ambitiosóq;,adeò,ut cū extremos amoris fines uel in secreto accubitu,uerecundè,& constanter pernegaret, reliqua omnia ad torquendum Regis animū artificiosa lasciuia, & blanda quadam improbitate largiretur;fauebat Annæ uoto Regisq́; flagitio,Thomas Vuolseius Cardinalis Eboracensis,qui tum in summo gratiæ, atq; potentiæ loco conspicuus erat, uir ingenio peracri, sed prauo,& multis malis artibus pestilenti, is dira, & sibi demum exitiali adulatione repudii causam æquissimi iuris esse disserebat, quòd Arthuro fratri antea nuptā sacræ leges Henrici uxorem esse prohiberent, profitebaturq́; non defuturos sacri iuris peritos,atq; theologos è Lutetiana præsertim schola,lōgè clarissimos,qui dictis sentētiis repudio subscriberent, cupiebat enim regem amatoriis uoluptatibus implicari, nouisq́; nuptiis maximè uxoriū reddi,ut ipse unus supra omnes mortales ambitione,& fastu intolerandus,plenissima usurpati imperii potestate potiretur, alebat & insanas spes Regis, Clemens Pontifex,recenti obstrictus beneficio, & in graui pariter iniuria nequaq̄ ex animo Cæsaris placatus,ita ut nulla uti decuit, libera seueritate Re-

gem à tam fœdo incœpto deterreret, sed benignè frequentibus legatis polliceretur se in ea repudii lite iure consultorum iudicia secuturum, uenit subinde Bononiam ad Clementem, ad id suscepta legatione, Thomas Boleniæ pater, missus'q; est in Britanniam Campegius Cardinalis, ad cuius tribunal Catharina Regina uirili prudentia causam dixit, cæterum diu extracta pudendæ litis iudicia eum euētum habuere, ut fermè omnes ab adulatione discederēt, & Pōtifex deposcente Cæsare contra repudium decerni duodecim uirali sententia pateretur. Tum uerò Bolenia cōiugii spe deiecta, Rex'q; ipse repulsæ dolore concitatus, in Eboracensem authorē, suasorem'q; noui coniugii omnem iracundiam conuerterūt, magno'q; fortunæ ludibrio uir potentia, atq; opibus regio fastigio proximus, pūcto temporis existimatione, fortunis'q; omnibus spoliatur, ac in exilium eiicitur, usq; adeò eum in meritas pœnas urgētibus fatis, ut ex itinere retractus inter rerum capitaliū ministros dolore, & metu oppressus expirarit: fuit eius interitus cunctis ferè lætissimus, quòd paucis ante annis Edouardum Buchingamium Ducem uirtute, atq; opibus inter proceres insignem, ipso delatore, iniquissimè damnatum Henricus occidisset, porrò Henricus mirum in modum Clementi Pontifici, à quo se elusum, syngrapha'q; deceptū dictitabat, mirè infensus legem tulit, qua Romani Pontificis authoritatem abrogabat, Regii'q; iuris templa, & sacerdotia omnia censebantur, consultore præsertim

Cromu-

Cromuele, Eboracẽsis artibus eruditè instructo, quẽ Bolenia omni studio, atq; ausu erga se paratissimũ è sordido loco ad ipsum regendæ reipublicæ munus extulerat; fuit ea lex iudicio maximè iniquo, atque impio conscripta, promulgataq́;, nam supra religionis causam, ad quã nemo uel improbè Christianus non respexerit, antiqua etiam fœdera inuiolata ante tot regibus execrabili temeritate turbabantur, nam ex ipsorum annalibus liquidò constabat, Ioannem Regem ante trecentos annos sese successurosq́; item Reges, & totius regni sacra templa, & sacerdotia ad authoritatem, ac imperium Romani Pontificis, Vicariiq́; diui Petri Apostoli libera uoce contulisse, certaq́; auri pondera quotannis tributi nomine dependisse, quum Innocentius Tertius in ipsum Regem ius dicendi, constituendiq́; Cantuariensis Antistitis usurpantem, Anathematis fulmina contorsisset, concitato etiam in eum Rege Gallo, qui, ut Innocentii iniuriam uindicaret, in Britanniam cum ualida classe traiecerat, cæterum in ea omnium turbulentissima tempestate, ingenti sæuitiæ procella obruti, Ioannes Fischerius Roffensis Antistes, multa doctrina, & moribus eximiè grauis, atq; sanctissimus, & Thomas Morus epistolarum magister, quo nemo ingenii eruditione, candore, probitateq́; melior fuit, securi percutiuntur, quòd Catharinæ Reginæ causam christiana libertate defẽdissent, defectionemq́; à Romano Pontifice uti criminosam, atq; impiam uel in longo carcere constantibus animis essent detesta-

ti, maturauit Fischerio necem nuncius ab urbe, quo Henricus eum à Paulo Tertio Pontifice, qui ad exornãdam, attollendamq; uirtutem Clementi successerat, Cardinalem renunciatum esse certior fiebat, sed Fischerius an id resciscet, iussu Regis interrogatus, se eum honorem neq; appetisse unq̃, neq; expectasse respondit, Morus autem tanta animi magnitudine, dum accensi uoce damnaretur, apud iudices concionatus est, & cum rectissimæ conscientiæ decreta aduersus repudium, usurpatamq; sacrorum tyrannidẽ, christianarum legum authoritate roborasset, & ut meliorem Regi mẽtem darent, Deos precaretur, inexpiabilem inuidiam Henrico peperisse uideretur. nec multò post Catharina Regina ab ægritudine animi tabefacta moritur, quum Mariam filiam regia spectatam indole, uiroq; maturam, erepto Principatus honore, sæuitia patris in ordinem redactam conspexisset, exinde Boleniæ Regia ornamenta omnia tribuuntur, At Paulus Pontifex, ubi Henricum à sacrosancto Põtificiæ maiestatis imperio immani crudelitate, atq; auaritia defecisse didicit, quanq̃ acri admodum cura, & iusta ira commoueretur, nihil tamẽ grauius secus, ac ante Clemens fecisset, in Regem uti impium decernit, quòd Regis animum tantis sæuitiæ fluctibus perturbatum leniendum potius mollibus præceptis, q̃ ulla omnino contumelia exagitandum arbitraretur. Itaq; in Roffensis interfecti Cardinalis locum, Reginaldum Polum Britannum suprà generis nobilitatem optimarum literarum eruditio-

ditione,& christianæ uirtutis laude clarisſimum,euocatum Patauio in Vrbem,ſenatorem facit, galeroq́ purpureo protinus exornat , nec multo poſt , quod Polus ſanguine Regi eſſet coniunctus, maioremq́ inde ſecum authoritatem allaturus eſſe uideretur,legatus in Britanniam mittitur,ut familiaribus, piisq́ ſermonibus ea cõmemoraret , quæ ad ſanandã Regis mentem pertinere uiderentur , ſed quum Polus in galliam perueniſſet,uenit ex Anglia Brianius ad Franciſcum Regem,qui ipſum uti Henrici hoſtem ex fœdere ſibi uinctum tradi depoſcebat , ita gallis Henrico ſtudentibus in Belgiũ retruſus,ibiq́ aliquãdiu luculētisſimo uſus hoſpitio Herardi Marchii Cardinalis Leodienſis,irrita demum legatione, ad urbem rediit , exinde Rex adaucta tot claris funeribus animi feritate,Henricum Montacutum,Poli Cardinalis fratrem,& Corteneium Exoniæ Marchionem ipſius Regis conſobrinum,qui dudum tumultu Northlandico ſumma fide; uirtuteq́ Regiis copiis præfuerant,inſigniq́ Regis amicitia erant cõſpicui,ſecuri percuti iubet,eo nomine dãnatos, quod in tanta templorum ſtrage a conſiliis Regiis libera uoce diſcesſiſſent,ſed proculdubio gratia popularis, regiiq́ ſanguinis præclara nobilitas,quod ad Albæ Roſæ principem domũ genus referrent, inuiſos occulto metu,ſuſpectosq́ reddiderant,premente præſertim Cromuele,qui degeneri odio nobilitati infeſtus, maximorum heroum ruina lætabatur. tulit, & eandem ſupplicii fortunam Edouardus Neuillus,

qui ob uirtutem bellicam, ac eximium proceri corporis decus, omnium propè horarum familiaritate Regi erat coniunctus, Margaritam quoq; Cardinalis Poli matrem grādæuam anū, & quòd duos Reges Edouardum, atq; Ricardum patruos præferret, stirpis, ac ætatis honore uenerabilem eadem sæuitia in carcerem coniecit, hæc propter summam generis sui nobilitatem, & probatissimæ uitæ famā maxima apud omnes parta gratia, ut Mariæ Hērici regis filiæ, quæ uiuente Catharina Principis hæreditariam dignitatem obtinebat, alumna esset, delecta fuerat. Sub id quoq; tempus Bolenia quāquā Catharinæ Reginæ obitu cōiugii planè secura, beataq;, minus tamē ea fœlicitate lætabat', quòd enixa puellā in spem fortunatæ prolis marem cōcipere nō poterat: Itaq; tam scelesto, quàm ambitioso cōsilio, rata mariti Regis uires fœcunditati suæ impares, atq; alienas fore, cum Georgio germano fratre, sicuti ferunt, concubuit, ut adulterii crimen uix credibili tāti incestus scelere tegeretur, sed immane facinus ancilla denudauit, quæ fortè cum amatore deprehensa, castigataq; ob id seuerius à Regina, quum pœnam timeret, periculum festinata delatione præuerterat. Fuere qui existimarent Henricum, uti plerūq; fit importuni amoris satietate adductum, Boleniæ mores, & occulta corporis uicia fastidisse, grauiq; ea calumnia onerasse insontem, oculis scilicet instabili cupiditate in Ianam Semeram coniectis, quæ modicis orta natalibus, sed amabili uenustate conspi-

cua, mirè placuerat, uerum ſupra fœdi inceſtus flagitium aliæ, atq; aliæ probroſæ libidines Reginæ famã proſciderunt, ſubortis enim indicibus accuſati, Norreus à cubiculo, uetus à puellari ætate adamator, & Bruertonius eques illuſtris, Marcusq; item muſica arte, & pneumaticis organis Reginam exhilarare ſolitus, itaq; repentina quadam amoris, ac odii cõmutatione, Regina teſtibus accuſata dãnatur, damnatæq;, uel obiecta neganti, ceruices gladio carnificis abſcinduntur, pariq; demum ſupplicio frater, & reliqui, quos diximus, puniũtur, interficitur & Vueſtenius decorus adoleſcens, cui Bolenia ob ſuauitatem oris, ut ad ſtuprum pelliceret, mollius eblandita ferebatur, ſed in his cruentis admodum iudiciis nihil 'acerbius, atq; miſerius fuit, q̃ Thomam Boleniũ Reginæ patrem inter damnantes collegas iudices conſediſſe, & clariſſimos Vueſtenii parentes inſontis, & ſolius formæ pœnas dãtis filii ſalutem uel exilio perenni, & toto fortunarum cumulo impetrare nequiuiſſe, biduo poſt Henricus celebratis nouis nuptiis Semeram in coniugalem thorum duxit, hæc demum uiſa eſt cæteris aliquanto fœlicior, quòd enixa puerum, cui Edouardo nomen fuit, nondum alterã experta fortunam, in partu doloribus extincta deceſſerit. Nec multò poſt permoleſto utiq; cœlibatu Anna Gulielmi Cleuenſis Regulis ſoror, è Sicambris ad quartas nuptias in Britãniam accitur, ea inſigni apparatu excepta, aliquãdiu Reginæ nomen, & maritalis accubitus ſtata forma, & morum ſim-

plicitate sustentauit, sed demum quo'd ad geniũ mi nime' responderet, cubili primo exclusa, & mox repudiata, quo'd Lutheranæ superstitioni fauere crederetur, & paulo' ante Antonii Lothoringiæ Reguli filio pene' promissa diceretur, Catharinæ Hauardæ Regium thorum reliquit, hæc Thomæ Hauardi Northfolchiæ Reguli ex Edmundo fratre neptis erat, penes quem cõmunicata cũ Surreio patre gloria, uictoriæ scoticæ decus fuisse docuimus, quum a' nobis ea bella in historiis scriberentur, mansit tamẽ Annæ molliter ablegatæ regius prope' honos, quo'd iniuriam nequaqua'm astuta dissimulatiõe, sed multa æquitate, remissione'q; animi pertulisset, nec multo' post, & ipse Cromuel tanti modo' nominis, rerum omnium moderator, & euersor, atrocitate, atq; superbia nobilitati inuisus, urgente Hauardo diras digno, atq; malefico ingenio pœnas capite persoluit, gratissimum autem omnium oculis spectaculũ præbuere, immensæ opes domesticæ suppellectilis nefario, & festinato quæstu cõgestæ, quum tot spolia regiis diuitiis æquata, ex eius domo ad hastam transferrentur, in caput autem Catharinæ Hauardæ nõdum a' nuptiis infœlicibus exacto biennio, par supplicii calamitas incidit, abscissis scilicet carnificis manu ceruicibus, quum adulterii conuicta probrosæ libidinis pœnas dedisset, præeuntibus in eodem supplicio duobus adulteris, Culpepro, atq; Durãtio, hic enim ante Regias nuptias puellaris ætatis florem delibasse fatebatur, ille uero' uti decorus iuuenis

amore

amore pellectus in spem prolis, nocturnos sene-scentis Regis labores adiuuarat. Cæterum Hen-ricus Hauardæ adulterio probè uindicato, falla-cium uirginum fidem, atq; libidinem detestatus, ad sextas nuptias descendit, ducta in Regium tho rum Catharina Thomæ Parii equitis filia, quæ duo-bus orbata maritis ab oris uenustate mirè placue-rat, huic autem Dii dent castum animum, & cer-tam fœcunditatem, ne Rex fœda coactus sorte, ad septimas nuptias rapiatur, Henrici enim occulto, ac admirabili fato datum uideri potest, eos fermè omnes, quos arcta affinitate, familiaritateq; dile-xerit, uti pestifero quodam amicitiæ ueneno affla-tos, ex instabili fœlicitate longè omnium euasis-se miserrimos, sed Dii immortales alioqui pec-cata hominum arcana uindictæ ratione puniri so-liti, ut uehementer optauerim Henrico Regi an-tiquo spectatæ uirtutis merito mentem sanaue-rint, scilicet, ut recenti flagitio euersa templa, dum ad animum recurrit, pristina pietate restituat, quanquàm enim tot nuptias, quibus nullum ad-huc finem uidemus, impotenti libidine repetitas, clarissimorum, ac innocentissimorum uirorum san-guine defœdarit, omnia tamen ei fœliciter euentura crediderim, si saluberrimum uolumen à Reginal-do Polo Cardinale propinquo suo, ad se piè, a-mantissimeq; perscriptum, pari pietate, æquitateq; animi opportunæ medicinæ instar hauserit, sic enim quãuis hac ipsa Deorum clementia, neq; uita in-

ſontibus erepta reddi, neq; ipſe inter fœlices Reges tanquàm planè fortunatus referri poſsit, planè tamen fiet, ut leniat inuidiam, & priſtinum decus magna ex parte recuperet, tactusq; religione, omnem inuſtæ notæ memoriam Henrici ſecundi gentilis ſui exemplum ſecutus, aboleat.

F I N I S.

SCOTIA

SCOTIAM ab reliqua omni Britannia, quæ Anglia dicitur, Tuedo amne, Cheuiotaq́; monte, & diuersis duobus æstuariis regni nomẽ obtinuisse docuimus, Ea in septẽtrionis ad Orchadas uergit, triploq́; Anglia minor existimatur, quòd aduersis utrinq; pressa, extenuataq́; littoribus enormi, & ualdè oblonga ceruice in orientem promineat, uti ex Ptolemæi tabulis apparet; quãquàm Tacitus Britãniam bipennis formæ persimilem tradat, atq; ideò Scotia nihil ad orientẽ solem incuruata flexu littorum extendi uideatur, sicuti eam Germanos pictores Taciti authoritatem secutos, in Ptolemæi libris expressisse conspicimus, Accepit autem nomen ab externæ, nec admodũ antiquæ gentis aduentu; nemo enim è latinis authoribus Scotorum meminit ante Marcellinum, qui Iuliano Cæsari æqualis fuit, neq; satis cõstat è qua primum regione Scoti in Albionem traiecerint, quum uariantibus non Anglorum modò, uerum & Scotorũ annalibus magna dubiis rebus obscuritas inducatur, nam alii ex Hybernia, nonnulli ex Dania, Cimbricæ Chersonesi, uel Gothiæ, Noruegiæq́; peninsulis originem suam deducunt, nec defuere, qui

ex Hiſpania claſsibus aduectos exiſtimarent, et im-
pudentur Scotiæ ſtirpis nomen à Moſe ipſo, ac Ae-
giptiis ementirētur,idq; authore uiro Scoto,Hecto-
re,Boëthio,qui inſigni facundia,& pari diligentia ꝑ-
petuam Scotorum Regum hiſtoriam ad Iacobum
eius nominis Tertium deduxit , ſed ab eorum opi-
nione,qui eos ex Hybernia aduectos arbitrantur,
minimè diſceſſerim. Numerant autem Scoti ex in-
corrupta annalium memoria,ab hinc mille amplius,
& ſeptingentis annis cētum,& quinq; Reges, à Fer
guſio primo,ad Iacobum Quintum,qui hodie iuue-
nis adhuc iam peruiginti, & ſeptē annos , nullis un-
quàm externis,aut inteſtinis bellis implicitus tran-
quilla,& maximè diuturna pace perfruitur ; is à to-
to ualidi corporis habitu , & facie hylari, decora,
ac ipſis tuēdæ pacis artibus ſpem nequaquàm incer-
tam bellicæ laudis præfert,oſtendetq́; ſe inde clariſſi-
mis factis ad laudem,niſi fata conceptæ uirtuti fœli-
cem curſum inuiderint : in his tot ſæculis admirabi-
le dictu eſt,quantum ambitio,Regniq́; cupiditas,ſe-
cunda paucis,pluribus autem aduerſa,exitioſaq́; ua-
luerit , tres enim , & quinquaginta Reges,aut bel-
lica ui,aut procerū inſidiis crudeliter interempti re-
feruntur , exercuere ſiquidem ab initio Romana ar-
ma,Pictos ſubegere,ſuſtinuere demum Danorū im-
petus,ac omni ferè tempore,quum à ciuilibus bellis
otium eſſet,cum Anglis de finibus contendere, tanta
animorum contumacia,ut quum ſuperbia, atq; odio
nulla calamitate frangerentur,aduerſis contuſi præ-

liis,

liis, Edouardo Anglorum Regi ſacramentum dice-
re, & tributa pendere cogerentur; cæterũ Rex Do-
naldus à Ferguſio Scotorum Rege primo, ſi inter-
iectos enumeremus, ordine uigeſimus ſeptimus, quũ
diu, & uaria quidem fortuna cum Seuero Cæſare di-
micaſſet, primus è Scotis Regibus Chriſtianæ reli-
gionis ſacra ſuſcepit, primusq; in Scotia, quum ue-
nalia in humanos uſus aliarum rerum permutatio-
nibus, aut aliundè importata pecunia, in foro, & nũ-
dinis emerentur aurum, & argentum, Scotica nota
percusſit, ſed præclarũ Chriſtianæ pietatis ſpecimen
ſuprà cæteros præbuere Vilhelmus, qui Ricardo Re
gi Angliæ in Syriam ad expugnandam Ptolemai-
dem proficiſcenti, Dauidem Germanorum fratrem
cum lectisſimis Scotorum copiis adiunxit, et Alexã
der eius nominis ſecundus, à quo maximè pio, & li-
berali ſtudio Ludouicum Galliæ Regẽ eximiis Du-
cibus, Validisq; Scotorum cohortibus adiutum fe-
runt, quum ille Regum optimus, atq; ſanctisſimus
ſacro etiam tum ardente bello, in Aegiptum ad Da-
miatam tranſmarinam expeditionem religioſo ad-
modum incœpto, ſed aduerſo exitu ſuſcepiſſet, ſed
poſt multa ex inteſtinis cædibus interregna, atro-
cesq; multorum tyrãnorum interitus ad Stuardam
domum nutantis imperii nomẽ deuenit, ea tum pla-
nè illuſtris à præalta origine Danicam progeniem
reſpiciebat, facilè enim ad Regium faſtigium repẽ-
tè euadentibus, uanitate quadã peregrinæ ſtirpis ho-
nos exquiritur, ut potè, quibus patria nobilitas, uti

nullis innixa fabulis obsolescat, Stuardű enim eorum lingua senescalcum, id est Regii conuiuii magistrum uocant, quem honorem eximiæ dignitatis apud Neapolitanos Reges, à nobilissimis procerű expeti uidemus, hoc enim præclaro officii munere Rex Macolmus animi uirtute memorabilis, Valterium generosum pariter, atq; impigrum ducẽ, oriűdum è Dania, uirtutis causa perornarat, quòd Valterius in Syria aduersus Saladinum insigni cű laude Christianis Ducibus operam nauasset, ita, ut eius dignitatis nomen, quod à posteris per manus exciperetur, in familiam adoptatum facilè permanserit; fuere autem è Stuarda familia tres Roberti Reges continua serie ad Iacobum primum, qui Roberto genitus id nomen primus suscepit, tradiditq; perpetua successione Aegiptiorum Regű more, quatuor ab ipso Regibus, quibus id omnino fatale, & prorsus infelix extitisse uidetur, Iacobus enim primus à coniuratis in cubiculo confossus interiit; at secűdus ipsius filius diffracto uiolentia ignis tormento, metalli frustulis est discerptus, porrò tertius oppugnante parricida filio iusta acie superatus ad Sterlingum occubuit, quartum autem primi recta serie pronepotem, ingenti prælio ad Floddon superatum Surreius interfecit, quum Hauardus ipsius filius, qui hodie Henrici Regis penè socer est, imperatori patri in prima acie felicem operam nauando, uictoriam maturasset, impulsu etenim Ludouici Galliæ Regis, quum ab Henrico in Morinis ingentibus Anglorű

& Ger

& Germanorum copiis præmeretur, Iacobus Angliam inuaserat Rege destitutá, roboreq́; omni ueterum militum in continentem abducto, in tutela Reginæ, Surreiq́; relictam, Scoti siquidem Reges mutuo commodo Gallorum Regum amicitiam obnixè colunt, repetitã usq; à Carlo magno, cui Achaius Rex amicissimus fuit, confirmatamq́; demũ certis fœderibus à Dauide Rege, qui ab anglis bello captus, eo tempore, quo Ioannes Rex Galliæ ductus in triumphum Londini aderat, raram Edouardi fœlicitatem opportunè cumulauit, quum in eius mensa insigni fortunæ ludibrio captiui duo Reges spectarentur, peruetusta itaq; consuetudine, quum Angli Scotiæ fines inuadunt, insigniq́; apparatu arma mouent, Scoti statim Gallorum opibus confirmantur, pecuniaq́; inprimis egregiè, ac item tormentis, armis, copiis, peritisq́; præsertim belli Ducibus adiuuãtur, Parem autem beneficii gratiá Scoti promptissimè referendam existimant, quum in continentem Anglorum copiæ traiciunt, in Anglicos enim fines penetrant, tumultuq́; hostili in Northumbria cuncta permiscent, ut domestico belli metu. Anglorum aduersus Gallos apparatus, atq; impetus retardentur, unde illud non infacete dictum Ludouici undecim Galliæ Regis, qui cõceptæ insaniæ opinionem admirabili sæpè prudentia opportunè, atq; fœliciter eleuauit, quum enim Edouardus infesto animo in Galliam esse traiecturus, sociorumq́; legati à Ludouico amicè, solicitèq; requirerent, ut oppida ad

Samorabrinā amnem, uti hosti exposita, diligentius permuniret, ad ueteres munitiones se uallū probè ualidum, atq; densissimū adieciſſe respōdit, mussantibus porrò legatis, qui nihil tale factum, aut cogitatum quidem nouerant, atq; itidem, ut publicæ saluti prospiceret, suadebat, quòd negligentia eorū, qui extruendo operi munus suscepiſſent, nihil omnino eſſe additum, subridens contendite, inquit, in Scotiam, si aggeres meos uidere concupitis; quòd intelligi uellet Anglos si à fronte in aliena terra bellum quærerent, domi protinus, qui terga cæderet, a Galliaq; retraheret, proprium, & uerum hostem habituros, datur autem honoris causa ob eximiam fidem Scotis militibus, ut eis Galliæ Reges corporis custodiam, salutemq; suam committant, ut hinc quoque pernobili spectatæ constantiæ argumento opportunas arces uti Mediolani uidimus, Scotici præsidii tutelæ demandatas minimè miremur; alunt & Galliæ Reges Scotorum alas, earūq; præfectos in honore habent, uti nuper Eberardum Obigninū à nobis in historiis alterna ludentis fortunæ cum laude posteris narratum, atq; item Ioánem Stuardum Albaniæ Regulum, qui uirtutis eximiæ testimonium, dum Gallis militaret, in Italia reliquit, Robertum, quoq; cum sua tum Eberardi patrui uirtute, bello illustrem, inter Gallorum Duces ætatis authoritate facilè primum, militiæ incommoda egregiè adhuc ferre audimus. Scotiæ Regibus eadem sunt iura, ac imperia, in sacerdotes proceres, & minorum gentium

tium classes,quæ apud Anglos uigere meminimus,
utrisq; enim est eadem ferè lingua, nec leges omni-
no dissimiles,quanquàm Angli municipales, Scoti
autem ciuiles magis respiciunt,paria quoq; exigun-
tur uectigalia,atq; una omnino cogẽdi,alendiq́; exer
citus cõsuetudo, Sed Angli Reges pecuniam,
Scoti uerò militem imperant,uerum in conscriben-
do eadem delectus cura seruatur,Scoti quoq; hisdẽ
utuntur armis,sed Sagittarum usus crebrior apud
Anglos,quòd nuper tradẽtibus Gallis sclopetto uti
didicerint,raros autem equites,sed eos eximiæ uirtu-
tis in eorum acie conspexeris,desilire enim ab equis,
æquare uitæ pericula,& communicare spem laudis,
uel ipsi etiã Reges solent,recentissimo Iacobi quar-
ti exemplo,qui pedes pugnãdo aduersis uulneribus
confossus occubuit. Pugnacissimi autẽ milites exi-
stimantur è Laudonia, quæ Pictlandia dicitur, an-
tiqua scilicet Pictorũ sedes,Angusiaq́; item, & Fisa,
quòd eæ regiões Anglis æternis hostibus maximè
sint propinquæ,suspecta enim utrinq; arma ipsos fi-
nium custodes plurimũ exercẽt, uti nunquàm inter
eos firma pace,dubiisq́; semper induciis, & ad mu-
tuas insidias concitante odio,quòd nulla Regum a-
micitia,uel cognatione,aut fœderum tabulis, mini-
mè restingui posse psuasum habent, Armatura por-
rò,uesteq́;,& reliquo cultu Gallos imitantur, quorũ
amicitiam mutuis cõmertiis colũt, epularum autem
copia;edacitateq́; nostris hominibus penè incredi-
bili Anglos antecedunt,uerum nequaquàm erudito

gulæ ſtudio protracta in integras noctes conuiuia exercent, ſed certè frigidior cœli plaga uoracitatem excuſaret, niſi uaria saporũ irritamenta, ſupra ſacietatem inexplebili quadam ingluuie peterentur, quãobrem neceſſe eſt, ut fœminæ continuis redundantiæ uitiis confectæ, amiſſo flore illo ualdè præcipiti, puellaris ætatulæ, aniles ſtatim, atq; inſuaues induãt uultus, & firmisſimorum etiam uirorum robora citisſime diſſoluantur, Hoc etiam immoderato cõuictus ſumptu, pleriq; deuoratis patrimoniis ad tantã rei familiaris inopiam rediguntur, ut ab obuiis ſtipẽ emendicare non pudeat, quòd agrum colere, aut Sellulariam exercere artem, honeſto loco natis indecorum arbitrentur, uſq; adeò, ut pleriſq; latrociniis, & furtis ſeſe alere, nullo pœnæ metu æquisſimum putent, ſed eam gulæ intemperantiam plurimum adauget obſoniorum immenſa fertilitas, nulla enim toto orbe regio, uel altilium, omniſq; generis uolucrum, & ferarum, quæ aucupiis, atq; uenatione parantur, ubertate copioſior, nulla fluminibus, æſtuariis lacubus, & toto deniq; Oceani litore piſcoſior, nulla maioris, minoriſq; pecoris carnibus abundantior, quæ adeò delicatæ ſunt, ut ferinis præferãtur, et plures bubulæ ſummam ſaporis dignitatem attribuant, & hæc etiam adeò uili pretio conſtat, ut obeſi ſinguli boues, ſine tamen tergore, ſingulis ſæpe aureis coëmantur, tanta autem ubiq; uenatio ſeſe offert, ut uel recta, & quotidiana conuiuia tripartitis cœli, ac terræ, mariſq; ferculis onerentur, maximè etenim au-

cupiis,

cupiis, atq; uenationibus studet, nec his eximiæ saga citatis, & roboris canes desunt, reperiũtur enim ualdè proceri, ferocesq́; qui herum uel contra armatos hostes egregiè tuentur, quum admirabili ingenio, fideq́; depugnent, his etiam innata uis est humanæ propè solertiæ, ut sicariorum, maleficiorumq́; hominum uestigia sectari, eosq́; latebris ad pœnam eruere soleant, neq; ulli uel regulo fas est, quæritantibus fores obiicere, ut noxius ad alienam iniuriam abscõdatur, allatrant enim, ianuamq́; unguibus pulsant, & tanquàm magistratuum apparitores, iustitiæ nomine sibi uel interiora cubicula pãdi iubent, iura enim solidæ pacis Rex iuuenis egregiè tuetur, Anglorum, & Gallorum affinitate, ac amicitia stabilitus, quum Henricus Angliæ Rex sorore genitum territis semper Scotorum Regulis, qui ad imperiũ aspirarent cõstantissimè foueret, atq; quum postea Frãciscus Rex Galliæ tradita in matrimoniũ Magdalena filia sibi generũ asciuerit, uniuersæ porrò Scotiæ regiones, atq; urbes, lacus, flumina, & portus singillatim enumerasse ipsius Boethii muneris fuit, qui curiositate, & diligentia amore patriæ dignissima, nihil intactum, & sine laude uel in aspretis, atq; paludibus reliquit, Nos pro instituto nobiliora tantũ attingemus. In Laudonia urbs est Edinburgus Scotorum Regia, senatusq́; sedes cincta mœnibus, & arce, quæ ab asseruatis sibi puellis nomen ducit, ualdè insignis, alluitur autẽ Forthea amne, excipitq́; ab eiusdem nominis æstuario nauigia ab oriẽtali Ocea-

no in frequentissimum portum uix mille passibus ab urbe distantem, ubi Hæmonia est insula hodie Colũba dicta, ultra Fortheam, in cuius ostio conspicitur Castellũ Dunbar, Fifa regio occurrit, insignis sancti Andreæ urbe, sacrorum primatu, & Gymnasii authoritate, portu'q; clarissima, cui hodie præest Dauid Betonius purpurei galeri dignitate uitæ splendore, ac ingenii grauitate illustris, In latere aũt lacus est, copia, captura'q; piscium celebrat; Nã in Scotia multæ ingentes, & piscosissimæ quidem paludes numerantur, quarum maximæ sunt Laomunda, sub Grampio Monte in Oceanum decurrens, & Fineia in Argadia regione, insulis arcibus, & frequentibus ædificiis memorabiles. E' Fineia in proximum agrũ enatasse memorant prægrandem belluam, Molosso, Phocæ'q; persimilem, quæ cum obuiis forte' uenatoribus ingenti detortæ caudæ ictu crura perfregisset, prodigio locum fecit, quoniam non multo' post Iacobus quartus cum multo maxima nobilitatis parte ab Anglis acie cæsus, insignem Scotiæ luctũ attulerit. Ad Fifam Angusia, dicta olim Horestia sequitur, Thao amne longe' omnium totius Scotiæ maxime celebris, cuius seruato adhuc prisco nomine Tacitus meminit, oritur ex monte Grampio Iulii Agricolæ uictoria nobilitato, is hodie Granzebenus appellatur, id est eorũ lingua incuruus, & asper, defertur autem Thaus in æstuarium ubi urbs, olim Alectum, a' Rege demum Dauide religionis causa Deidonum appellata, Introrsus uisitur Perthum in

eiusdem

eiuſdem Thai, multis iam torrentibus adaucti ripa ædificatum, quòd à templo diui Ioannis nouum poſtea nomen quæſiuit, nec à Pertho multũ diſtat Scona oppidum, antiquis cerimoniis celebratum, quum ſolemni admodum pompa Scoti Reges ibi coronẽtur. Hæc in Noruegiam ſpectant, ſuccedit autem Marria, quæ ad extremam inſulæ partem extẽditur, una prorſus Aberdonia urbe memorabilis, quæ inter Donã, & Deam fluuios ſita propter Gymnaſiũ optimarum artium, portum'q; ſummæ opportunitatis multarum gentium concurſu frequẽtatur, nec in ultima parte laudis poſuerim, quòd Boethium, quẽ ſupra citauimus Scoticarum rerum ſcriptorem aluerit; Inde ultima Scotiæ littora cuneantur, efficiũt'q; promontorium Dounesbium, Ptolemæo Taruedunũ, quod Deucalionico immẽſo mari obiicitur, Ab eo in Septentrionẽ, & mox horrido, & maximè ſcopuloſo littoris tractu inſulæ extrema reflectũtur, ab occaſu autem, auſtro'q; pariter occurrunt, Cathaneſia ſilueſtris gentis; Item'q; Roſsia, & Morauia, Lorna'q; generoſi ordei maximè ferax, ubi Promontorium Creãter, olim Ptolemæo Nouantiũ, quod longiſsimè prominet in Aquilonem, efficit'q; ingentem ſinũ adeò caſtigatis introrſus terris, ut diuerſa duo maria, non maiore quàm uiginti miliarium ſpacio dirimantur, inde amnis Cluda, à Tacito Glota nominatus, uaſto æſtuario in Hybernicum ſinum decurrit ad Dounbreton portum, & Emporium, in id enim Cantabri, & Aquitani, ipſi'q; præſertim Hy-

berni breuissimo sinu superato cursum dirigunt, in ripa Cludæ duodecim millibus passuum recedens à mari sita est Glasquẽsis ciuitas, Archiepiscopatu, & Gymnasio celebris, opulentaq́; item profluentis cõmoditate, quum à Dumbreto totum id spaciũ commeantibus nauiculis frequentetur; in eius agro aurifodinam inuenit Iacobus quartus, in qua & ille ex auraria gleba Cyaneus puluis eruebatur, quem Azurium uocamus, emuntq́; pictores uel mediocre æquato auri pretio, ut in tabulis iucundissimum, nec facilè interiturum sereni cœli colorem efficiant, sed ea sectura demum exoleuit, quũ Rege uita functo, Quintus hic qui regnat, è fasciis hereditatem consecutus, nutriciorum incuria utilissimi operis cogitationem abiecerit. Sequuntur & ordine in austrũ uerso Nithdalia, in qua Dumfreus portus lanarum in eo tractu præstantia celebratus, quarum tenuissimis uelleribus chyrothecæ conficiuntur magnorũ Antistitum, inter sacrorum cerimonias, manibus dicatæ, expetitæq́; plurimum à delicatis mulieribus, ut digiti earum ab hyemis iniuria muniantur, id lanarum genus mirè coccum ebibit, & florentem ad tineas usq; ultimas conseruat. In tergo Nithdaliæ Cumbria patescit propter gentis nobilitatem, Vualliæ Anglicæ facilè æquata, Quoniam nemo Cũbris imperat, nisi legitimæ hæreditatis prærogatiua imperio destinatus; inde succedit Anandia, & mox Gallouidia, Brigantibus quondá possessa regio, in ea est paucis admodum stadiis remota à mari urbs, Candida Casa

nomine

nomine uocata, insignis episcopatu opulento, & fre-
quentia peregrinantium, qui religionis causa ad Di-
ui Niniani templum miraculis illustre confluũt. in-
trorsus non longè ab Edingburgo, quod diximus,
uisuntur & duæ urbes frequentatæ Regibus, Ha-
dintonia, & Sterlingum, Terra autem Scotica in u-
niuersum ubertate, culturaq; Anglicæ facile cedit, est
enim pluribus in locis obsita saxis, arboribus glabra,
passimq; obsessa palustribus aquis, adeò, ut suprà id,
quòd ferendis uitibus, atq; oleis est infælix, in ea etiã
triticum in siliginem citò degenerat, sed eã uini, atq;
olei inopiam natura uariis metallorum dotibus com
pensauit, quãdoquidem in uberrimos prouentus, si
Reges liberali sumptu certam spem fodientium su-
stentent, magna uis eruatur argenti, & orichalci, al-
biq; plumbi, & ferri. Reperitur & Gagates lapis, si
bibatur cum aqua tritus ad deprehendendam puel-
larum uirginitatem mirificus, meiere enim uitiatas
statim cogit, certisq; in uadis margaritas magnitu-
dine insigni, sed quæ ruffescant, gibbosæq; sint, om-
nium rerum pater Oceanus abundè suppeditat, Cõ-
chæ enim, dum è profundo in summum tranquilli
maris æquor sese attollunt, ut ore patulo celestẽ ro-
rem excipiant, exquisita arte, magnoq; silentio ab u-
rinantibus capiuntur, eiicit & Oceanus in Scotica
litora Succinum ab antiquis electrum alio nomi-
ne dictum, quod nos hodie Ambram uocamus, est
id subflauum, & odoratum gummi genus, omnino
duplex, alterum igneo nitore translucidum, alterum

pinguius,& in melleum colorem deflectens, ex hoc fiunt corollæ, monilia'q; dicata ceruicibus puellarũ quod tonsillis, ac anginis medeantur, ex illo autẽ uarias imagines sculptura exprimi uidemus, quæ illigatæ auro, Emblematis, & bullæ nomine, torques, & militares pileos exornãt, id uero ex spuma, sordicie'q; maris, uel ut plures produnt, ex peregrinarũ arborũ lachrymis, excipiente, cogente'q; eas Oceano durari credibile est in Glessariis germanici maris insulis, quæ à Succino glessum earum gentium lingua uocato, nomen tulerint, eius autem ingentem massam in litore Scotico à pastoribus repertam Boethius scribit, quæ inscitia, agresti'q; libidine perfracta, & temerè cremata in odorem, priusquàm à peritis nosceretur, magna ex parte perierit, quum ex ea, ut credi par est, immensi prætii potoria uasa fieri potuissent. fert & non uno in loco mirabilem glebã in coquinarios usus opportunam, quæ succensa, & cãdens ligni modo ardet, & cuncta commodisime percoquit, Hyberna'q; cœnacula uapore complet, ab nullo nidore fumi algentibus periucũdo, cæterum Caledonia Sylua antiquis nota scriptoribus, quæ hodie Callendar appellatur, uasta sui magnitudine è mediterraneis ad maritima uariis anfractibus se extendit, in ea inusitati generis feras, & uolucres esse tradunt, equos scilicet agrestes, & indomitos, atq; itẽ tauros summæ feritatis leonum similitudine iubatos, Bisontibus quos Sarmatia gignit, populus'q; Romanus aliquando in harena spectauit, toruitate

aspectus

aspectus non omnino dissimiles, Ii uestigia hominũ insidiarum metu astutis sensibus deuitant, attrectatasq́; forte hominis manu frondes quum olfecerint, repentè profugiunt, nec capti laberinthis, & foueis ulla omnino pabuli copia placãtur, seruitutis enim contumeliam non diu ferunt, in eaq́; mœstitia, contumaci spiritu efflato, citissimè moriuntur, tanta autẽ iracundia, & robore uenatores inuadunt, ut eos nonnunquàm trãsfossos cornibus, euibratosq́; in sublime crudeliter interimant, subiisseq́; id uitæ discrimen Robertum Regem cognomento Brussiũ annales memorant, quum pro salute Regis quidam è comitatu eius longè promptissimus irruentis feræ impetum obiecto corpore ad non dubiam mortem excepisset, scatent, & nemora nigris Pauonibus, qui puniceo supercilio, & leporinis ferè pedibus anseris magnitudinem implent, triplicíq́; pulparum serie sapidissimi existimantur, occurrunt & Bustardæ olorum amplitudine, quas Plinius, aues tardas uocauit, celebrantur & Solandæ aues aquilæ marinæ persimiles, quæ adeò fæliciter piscantur, ut quum è profundo optimos quosq́; pisces miro delectu rostris corripiant, ad nidosq́; pullorum deportẽt, magnam prædæ partem hominibus id cum uoluptate spectantibus benignè largiantur, suppeditentq́; item ligna coquendis piscibus, quum nidos è uirgultis, & surculis ciconiarum more in præaltis cautibus constituant, Visuntur & castores fibri ponticis pares, itemq́; nobiliores Martæ, id felium & Viuerrarum

est genus, quorum animalium pellibus mollicie, leuoreq́ præstantibus Principũ uestes fulciũtur. Fuere, & qui crederent quarundam arborum folia, quũ in mare deciderent, occulta quadam Oceani potestate, in anates aues conuerti, sed ea miracula regionis, euulgata in remotas gentes, aut falsa omnino, aut certè minora uero uel curiosus, & indefessus uiator inueniet, quod alii, atq; alii populi ad ulteriores semper admirabilium rerum famam facilè transmittant, adeò ut irrita spe talia quærentium, quum extremæ terræ itinera pariter, uotaq́ hominum finiant, & eludant, in longinquas, & ab orbe nostro penitus diuisas insulas, nusquàm uisa, nec certa narrantium fide audita, miracula referantur.

FINIS SCOTIAE.

HYBERNIA

HYBERNIAE figuram, quam enormi,& lunato undiq; litore, quatuor uentorũ cardines totidẽ promontoriis aſpiciat: querno folio ſi eius cuſpidem, & à pediculo ſimiliter imam partem modicè abſcindas, perſimilem uideri uolunt, qui eam in tabulis effigiant. Longisſima autem, diametro per obliquum protenditur à Notio Momoniæ, quòd in Cãtabriã uergit, ad extremum Holtoniæ caput, Iſmenium antiquis dictum, quo terræ ultimæ immenſo ad arctũ Oceano terminantur, Aſperis obſita montibus,& inculta campis: nec dimidiam quidem Britãniæ partem æquare exiſtimatur; quum ei par ſit, uel ubertate agri, uel pecoris fœcunditate;&, quod Angli facilè cõcedunt, tepore ſoli, cœli clementia, atq; aëris ſerenitate nobilior: Verum inculta gens, ignara luxus, & peregrinis illecebris incorrupta, aratrũ magnoperè faſtidit: ligonem recuſat, ſudorem'q; omnẽ præter bellicum refugit, quo uno nihil ferè, præter decus, quærendum exiſtimat. Contenti ſiquidem pecore, lacte, caſeo,& fauis, piſce item, aucupio, uenatione'q; dona Cereris,& Bacchi Principum ſuorum illata menſis non inuident: quum uulgo placentas ex Olira, & Birram in poculis præferat,& multo legumine lar-

giter epulentur. Quin, & eodem contumacis animi decreto metalli feris montibus parcunt, nec aurum, argentum'ue secturis, & fodinis Anglorum studio, & multo labore inde erutum asportari patiuntur, uti rem uitæ, ac moribus maximè pestilentem. Hyberni diuisi in multas regiones, inter quas Holtonia, Lagi nia, Cōnatia, atq; Momonia maximè sunt insignes. ex æquo suis Regulis parent, neq; unquã passi sunt, ut summa imperii ad unius arbitrium, ueluti subla- ta libertate, recideret. Vsqueadeò in feris hominibus ingenium uiget, ut iustitiæ nominè plurimum gau- deant; idq; unum maximè curent, ne quis multò ma ximis uiribus abundet, indé'q;, uti plerunq; fit, into- lerandus, & impotens, cæteris subactis, Insulæ regnũ arripiat, Verum ingenti authoritate, bellicis operi- bus, & antiqua pariter nobilitate cæteros antecellit CONNATIVS Honel Holtoniæ Princeps, Is continenter bella gerit, modò cum finitimis An- glis, modò cum Regulis, qui undiq; Holtanicos fi- nes amplectuntur. Duæ siquidem maritimæ regio- nes in Laginia, Midiam & Fingalliã eas uocant, An- gliæ regum imperio, & præsidiis tenētur, Ab his bre- uissimus est in Angliam traiectus, intercedente Mo- na Insula, in quam, authore Tacito, repertis humili- bus uadis, captato'q; æstu reciprocantis Oceani, mi- raculo quodam Romanæ legiones transnatarunt. Ea uetustum adhuc, immutata littera nomē retinet, ita, ut à Mona Hyberniam inuadere in spem trium- phi ambitiosè cogitarint, putarit'q; Iulius Agricola

legione una, & modicis auxiliis subigi, ac in pace cõtineri facilè posse. In Midia Anglicæ ditionis, Dublinium è Mona conspicitur, amplissima omniũ ciuitas Lipheo amne, Obocca olim dicto, qui portum efficit, atq; item frequenti emporio pernobilis: Anglorum enim commerciis maximè creuit, & fuit aliquandò tempus, quo Angli magnis exercitibus Insulam peruagati, ad totius Hyberniæ principatum aspirarent, Sed hyberni, qui diu intestino occupati bello graues insaniæ pœnas dederant, quum periculo admoniti ad publicæ salutis consilium rediissent, coniunctis uiribus ita Anglorum opes, atq; animos contuderũt, ut ne illis exigua pars Insulæ, & ea quidem liberali quadam pactione relinqueretur; Armauit enim Hybernia Anglico tumultu supra quadraginta millia peditum, & equitũ. Ipse nuper Conatius Honel ex prouincialibus suis exquisito etiã delectu quattuor millia equitum, & triplo maiorem peditum numerum in aciem eduxit. Sed demũ Thomæ Hauardi Scotica uictoria clarissimi industria, & donis in amicitiam traductus, cum Henrico rege pacem colit. Regia Honelis Armacana dicitur, quæ præcipua sactorũ authoritate totius Hyberniæ primatum obtinet: sed nullis cingitur mœnibus, sicuti, & cætera Holtoniæ castella nudata muris patent: Quum ditionem aduersus hostes expedita manu, campestri'q; acie defendere, quàm munitione, atque præsidiis tueri nobilius ducat. Vicatim habitant, & in deligendis sedibus opportunitates paludum, &

montium ſequuntur. Connatius,uti bellicoſum', ac intentum decet,pagos deuitans,in ſtatiuis caſtris,ac Hybernis uitam traducit;umbraculis fronde prote-ctis,tentoriisq́; ex pellibus,& linteis militari more imbres arcet: uentos,ſolesq́; contemnit,nullũ ei an-tiquo gentis more capiti tegumentũ præter galeam: horrido enim,& circũtonſo ad aures capillo, reciſaq́; ſæpe barba,& labro ſuperiore intortis ſetis ad terro-rem hirſuto populariter incedunt,ut bello ferocio-res appareant. Vnum autem cũctis ferè ueſtis ge-nus,lanea chlamys,quæ ab humero,ubi eſt læuæ ma nus exertus,circumducitur,limbo ad elegantiam ua-riegato,iubatoq́;. In ea Princeps puniceum colorem præfert,militi cianeum,& ruffulum relinquit:iccirco noſtri Hybernicam appellant, uti inde traductam: quam trierarchis,& naualibus ſociis familiarẽ uide-mus,tunicis etiam croceis uſq; ad genua contegun-tur:quarum margines inductis ſerici coloribus acu ſcitisſimè depingunt. Puellis mos eſt crines nodulis collectos oſtentare,uelare autem matronis,quæ cro-ceis faſciis per multas ſpiras conuolutis in orbem,ca pita Turcarum more exornant. Appellantibus fe-ſtiuè arrident,& non nũquàm choreas ad Arpen du cunt, quam utroq; genu contentam per æreas im-pares chordas àrgutis digitis pulſant, & modulos alludente uoce comitantur. Apud eas in uniuerſum dubius eſt pudor, & rara admodum pudicitiæ laus, quum in peramplis cubilibus integræ familiæ cu-bent,& facilè tenebris uerecundiam extinguãt. Re-

guli,

guli, nobilesq; uxorem pariter, & pellices alunt, neq; probro ducitur uxorem repudiasse, redditoq; ei mundo muliebri eundem nuptialem annulũ concubinæ digitis induisse. Porrò alii ueneri licentius indulgent, neq; libidinem inter grauia crimina christianis uetita legibus adnumerant, quum probitatis famam una præsertim innocentia metiantur. Hyberni omnes uel in asperis, & syluestribus locis christianos obseruant ritus, docentur ab Episcopis per idoneos literarum latinarũ, & musicæ artis magistros, qua institutione, eruditioneq; opima sacerdotia promerentur. Sunt enim sacræ quattuor metropoles, Armacana Holtoniæ, Dublinensis in Laginia, Cassilensis in Momonia, & in Connatia Tuomensis, quibus Episcopales quaternæ ditiones contributæ suffragantur. Holtoniam secat omnium maximus amnis Boandus, antiquis Buuinda dictus, qui contrà Scotiæ litora non lõgè ab Armacana urbe, nauigabili alueo in Oceanum defertur, abundat Salmone pisce, Aringisq; plurimũ, quibus sale, & fumo inueteratis mercimonii nomine Italiam repleri conspicimus; piscantur, & in eo margaritas pondere, leuoreq;, si candor accederet, Indicis pares. Holtoniæ tergo hæret Connatia in Occidentem solem, ac Hibericum Oceanum deuexa. Hanc ab Momonia diuidit Sineus amnis, qui hodie dimidium nomẽ seruat, alluitq; Limericum urbem xxiiii. millibus ab ostio distãtem. At in Momonia insignis Suirus, cui olim Modani nomen fuit, in mare cõtra Cantabriã

defertur, auctusq; duobus in unũ confluẽtibus fluuiis, Vaterfordiæ urbis portum tutissimæ stationis, Anglorum, & Belgarum classibus præbet, Per Laginiam autem Obocus, qui hodie Lipheus dicitur, sinuato cursu multis torrẽtibus præceps datus Dubliniũ interfluit, atq; inde ad decem millia pass. magnarum nauiũ capax contra Monam Oceano miscetur. Verum, uti diximus, Holtoniæ Boandus, & aquarum mole, & longitudine cursus, & fertilitate piscium cæteros antecellit, In eo supra Armacanã stagnum haud peramplũ admirabilis naturæ celebratur, in quo si pertica ex Acrifolii planta in uado defigatur, & post aliquot menses reuellatur, extremam partem, quæ limo inhæserit, in ferrum conuersam, secundam uerò, quam profluentis unda continuè abluerit, in cotem duratam spectantibus ostẽdet, miraculo quoq; proximũ uidetur, ex putri ligno, naufragiorumq; reliquiis, quæ illisæ litoribus, perpetuis Oceani fluctibus agitentur concipi, enasciq;, & demum euolare inde aues, quæ in usu mensarum sint, & nostris anatibus assimilentur. De oraculo autem ad Diui Patritii puteũ, quo nouenis haustibus expiari animos á grauibus delictis ferũt, atq; inde cõcepto uaticinio ad diuinationẽ præparari, nihil hactenus à nobis compertum est, nisi cuniculum illum in abdita rupe ad extremam Insulæ oram, qua Cori flatibus exponitur, antiquorum operis excauatũ, ubi puri laticis uena scaturiat, inter miracula reponamus. Nos hæc uti fabulosa curiosæ superstitioni, &

peregri-

peregrinantium uotis relinquemus. Hybernia certè miraculo quodam serpentibus caret, neq; ullum noxium animal ea terra patitur, præter lupum, cætera uti apud nos cernuntur, præter asinos, quos uel importatos haud dubiè non alit, Equi autem tota Hybernia tollutarii incorrupta sobole progignuntur, quos à mollissimo incessu Hobinos Angli uocant, ob id'q; delicatis expetuntur, & in Gallia, Italia'q; nobilioribus fœminis dono dantur, ex hoc genere duodecim candoris eximii purpura, & argẽteis phaleris exornatos in pompa summorum Pontificum sessore uacuos duci uidemus, iusta proceritas illis deest, sed forma, decore, spiritu maximè præcellunt: Holtonia autem peracreis, robustos, & uigore animi prorsus intrepidos, tanq̃ ad bella natos producit, quibus post ordei, pabuli'q; mensuram Acrifolii frondes in flamma perustas, & crepitantes in præsepibus opponunt; quo alimento sanari conuulsos, & uitalia foueri, experimento didicerunt: hos Hispaniæ, Galliæ'q; mercatoribus permutatione, aut pecunia diuendunt; præbent, & Hyberni Martarum, & syluestrium fellium pelles, quibus nobilium fulcitur uestis: Taurorum item tergora, & lanatas ouium exuuias: &, qui à uolatus pernicitate maximè probantur, falcones Regum aucupiis dicatos, pro his ab Hispania, Gallia'q; loricas, galeas, spicula, gladios referunt, atq; item uinum, oleum, & Crocum: sed mercaturæ quæstibus militare decus anteponũt: lites nõ diu alere mos est, quum aduocatis non sit locus, &

controuerſiæ,aut expedito iudicio,aut armis finian-
tur, Soli ſacerdotes Antiſtitum tribunalia frequen-
tant , utpotè,qui Pontificii iuris decretis pareant , in
ſummo igitur honore ſunt milites,equitesq; in pri-
mis,& ſecundũ hos grauis armaturæ pedites, quos
uti ueteranos,& bella ex bellis ſerentes , in caſtrisq;
educatos ipſorum lingua Galloglathas uocant. In-
ter omnes Connatius Honel equitatu pollet,& gra-
uis armaturæ pedites unus alit,cum iis enim agros,
& fortunas omnes partitur,quum pecuniæ egens ip
ſis uitæ alimentis,ac item ueſte,armis,& equis ſtipen
dia perſoluat, Eques lorica,& galea munitur , læua
lanceam Hiſpanicam,habenasq; ſimul comprehen-
dit,dextra ualidisſimè amentata iacula contorquet,
plura enim aut contenta gladii baltheo, aut cõpreſ-
ſa fœmore geſtare cõſueuit,alia pedites famuli ſub-
miniſtrant,ita eminus iaculis rem gerit,cominus au
tem traducta celeriter è leua in dextram lácea, atq;
ea ad medium altè ſublata iteratis ictibus pugnat,
binos ſinguli trahunt equos,alterũ,quo extra aciem
uehuntur,alterum autem egregium bellatorem ſeſ-
ſore uacuum,in quem opportunè tranſcendit,quum
claſſicum ad arma uocat,non clangore tubæ,ſed in-
gentis ligneæ buccinæ mugitu prælium accendunt:
tanta uerò equiti ad regendum,atq; incitãdum equũ
agilitas,ut nutabundus,& eludẽs miro corporis fle-
xu hoſtilia tela deuitet,atq; ea ſolo ſparſa poplite ab
Ephippio ſuſpenſus exporrecta læua corripiat, Ve-
terano autem pediti præter galeam , & loricam lata

ex maculis ferreis fascia guttur munit, is tum Germanica secure utitur, cum initio prælii iaculum emiserit, ex his stataria acie in medio constituta præcinente utriculario tibicine leuis armatura è cornibus procurrit, iaculis, sagittisq; res geritur, quas breuibus, & ligneis arcubus emittunt: Galloglatha autem tanta constantia depugnat, ut nullo mortis metu fortiter uincendum, aut in uestigio honestè cadendum putet: Interemptorum funera non planctu, & lachrymis, sed decantatis laudibus celebrantur, præficas enim propinqui precio conducunt, quæ exequias næniis exornent, pertinere siquidem ad familiæ decus arbitrantur, egregiè fato functos non diu luxisse; quòd non lachrymis, sed diuturna memoria dilectos prosequi præstantius ducant, tanquàm eis honestum uitæ exitum, illudq; incomparabile bonũ supremæ pacis inuidisse dispudeat.

FINIS HYBERNIAE.

ex maculis ferreis, fascia guttur munit, is tum Germanica ferè utitur, cum initio prælii iaculum cumferisq; his hastaria acie in medio constituta præcinente utricularia tibicine leuis armatura & cornibus procurrit, iaculis, sagittisq; res geritur, quas breuibus, & ligneis arcubus emittunt: Galloglatha autem tanta constantia depugnat, ut nullo mortis metu fortiter dimicandum, aut in uestigio honeste cadendum putet: Interemptorum funera non planctu, & lachrymis, sed decantatis laudibus celebrantur, præficas enim propinqui precio conducunt, quæ exequias nænijs exornent, pertinere siquidem ad familiæ decus arbitrantur egregie fato functos non diu lamentis, quod non decet viros, sed diuturna memoria dilectos prosequi præsentibus eiusdem, tanquam eis honestum uitæ exitum, illudq; incomparabile bonum supremæ pacis donasse extiment.

FINIS HYBERNIAE.

INSVLAE
HEBRIDES, & ORCHADES.

INTER Scotiam autem,ac
Hyberniam extrorſus in Se-
ptentrionē per Oceanū ſpar-
guntur Hebrides inſulæ, nu-
mero quadraginta tres, Ebo-
niæ quibuſdam dictæ, è qui-
bus Hyla promōtorio, quod
diximus,Nouátio aduerſa, &
poſt eam Cumbra,& Mula metalliferæ,ſed exercen-
dis fornacibus lignorum inopia damnatæ : diſtant
ab Hybernia triginta paſſ.millibus:Scotico autem
litori proxima eſt Hiona,quæ & Chilca hodie uo-
catur,intercurrente freto, ſtadiorum fermè centum.
In ea ſedes eſt Epiſcopalis Sodorenſis, cuius Anti-
ſtitis in circumiectas inſulas ſacrarum cerimoniarū
iura,ac imperia diffunduntur , ibi etiam uiget Cœ-
nobium cucullatorum ſacerdotum ex ordine Diui
Benedicti,miro templi ornatu , & ſancta conuictus
frugalitate celebratum, In ea quoq; antiquiſſimorū
Regum ſepulchra inſculptis elogiis,& rerum geſta-
rum titulis ſpectantur, Nam antiquitus eorum fu-
nera ſumptuoſiſſimo exequiarum apparatu in Hio-
nam atratis claſſibus ducebantur,qui mos demum
exoleuit,frigēte ſcilicet cura pietatis, & laudis apud
eos,qui aſtuta ratione,ut pompæ decus contemne-

re uideantur, facile uel honestissimis sumptibus parcunt, & suorum manibus nullo, uel simplici cultu parentandum existimant: Asseruantur & in arcanis templi armariis uetustissimorum annalium codices, atq; item latæ membranæ ipsorum Regum subscriptæ manibus, aureis, uel cereis sigillorum imaginibus obsignatæ: quibus antiquæ leges, edictaq;, & finium, ac ciuitatum iura publica continentur. Fama quoq; est, prisca ingeniorum monumenta, romanasq; historias, quæ quisq; uel idiota cupidissimè desideret in illis scriniis recondi: quas Fergusius Scotorum regulus non incuriosus, ut uideri potest, amator Historiæ, Alarico Gothorum regi comes, direpta urbe Roma secum abstulerit, in Hionamq; demum tumultu Danico diligentius, & tutius asseruandas religiosè transtulerit: ita, ut non omnino uanum, & irritum uideri posit reliquas T. Liuii decades expectare, quarum è tenebris erutarum certa exempla ad Franciscum Galliæ regem Scotorum literis prolixè, atq; munificè præmissa nuper audiuimus, Maxima uerò omnium Hebridum Leuissa existimatur, quam è litore Britannico ab Agricolæ socero spectatam Tacitus Tylen esse putauit, quum Schotlandia proculdubiò, uti terrarum ultima, ea sit Tyle, quæ Virgilii carmine celebratur, in quam uix trium dierum nauigatione, & secundis quidem tempestatibus ab extrema Scotia peruenitur: In ea Ictiophagi omnium rerum, & brumali præsertim tempore cœlestis lucis inopes degunt; Cæterum ex

Hebri-

Hebridibus extrema uocatur Hirtha ab hircis ingentibus, quibus abundat, ut ferunt, appellata, ii enim proceritate eximia asinos antecedunt, in eaq; Polus ab Arctoo cardine tribus & sexaginta gradibus eleuatur, Ad earum porrò numerum, ut diximus, reliquæ accedunt, & eæ prorsus ignobiles, quòd alia cœli, & terræ malignitate sint inculta, aut aspera saxis, alia autem arbustis, & uirenti cespite nuda, nonnullæ etiam uti perpetuis cinctæ cautibus penitus inaccessæ, atq; ita formidabiles, ut à piscatoribus tantum adeantur, inde uastus sese in immensum pandit Oceanus, ad Corobrechum supra Hirtham inusitata, ineuitabiliq; uertigine infamis, nam ibi maria occulto naturæ impetu in orbem rapidissimè concitata, attractu uiolento nauigia absorbent: Quum itaq; Hebrides ad Occasum in Hyberniam spectent, ab altero Scotiæ litore Orchades ab Oriente sole in Noruegiam obuertuntur, numero, uti ferunt, ad triginta: In iis Pomonia summam obtinet claritatem Chirchouallio urbe binis munita arcibus ualde insignis, est enim Pomonia cæteris omnibus maior, atq; fertilior, è qua Claudius Cæsar deuicto, & capto Ganio rege triumphi laureolam expetiuit, segete omni, præsertimq; ordeo plurimum abundat, triticum tamen ad generosam frugem non prouehit, quum, nec maiores, & fructiferas arbores ferat: sed in ea sunt frequentia maioris, minorisq; pecoris armenta, leporumq;, & cuniculorum admirabilis multitudo, olo

res, gruesq́; uisuntur innumeri, subest & opima pi
scatio ita, ut hac insigni tantarum rerum copia desi-
deratæ frugis incommoda facilè sarciantur, Cæte-
ræ insulæ sunt in ditione Pomoniensis Antistitis, sed
Scotiæ regum imperiis reguntur, in his eadem na-
tura soli, atq; eadem cœli salubritas, sed quæ ad
Noruegiam propius accedunt, uitæ duricie, & mo
ribus multò agrestiores existimantur, Sunt & aliæ
ultra Orchadas insulæ, quas Scethlandias uocant,
earum incolæ seminudi, atq; inopes, ouis auium, &
solis propè piscibus sese alunt: iustitia, & pace gau-
dent, & quum diuitiarum, atq; luxuriæ nomina nũ-
quam audierint, in summaq́; egestate, & in perpetuis
brumæ tenebris uiuant, ferè omnes incredibili na-
turæ fœlicitate ad summam senectutem perueniunt:
Deum adorant, & sacrorum causa quotannis circa
solstitium sacerdos ad eos è Pomonia traiicit, na-
tosq́; eo anno infantes Baptismatis fonte perfundit,
sacra solemnia celebrat, indeq́; speluncis, atq; tugu-
riis eorum sancta aspergine collustratis, acceptisq́;
ex durato pisce decumis, abundè ditatus ad Orcha
das reuertitur: Vltrà Scethlandias ad dextram aliæ
quoq; paruæ, & ob id innumerabiles insulæ, imma-
nium scopulorum effigie, toto eo Oceano se diffun
dunt, quo horrentia gelu, & tenebris Noruegiæ li
tora quatiuntur, non longè enim abest illud extre-
mum Noruegorum caput, quod antiquis incogni-
tum recentiores Cosmographi Nodrosiũ appellant,
enormi siquidem terrarum, & litorum uastitate, ut

suo loco

ſuo loco dicemus, Scythia in Corum uentum pro-
currit, continente ipſa, in modum peranguſtæ falcis
ad Orchadas incuruata, ita, ut amplisſimo ſinu, ua-
riis'q;, & admirandis anfractibus Suecorum, & Go
thorum populoſisſima regna complectatur, Inde ille
immenſus, & in nullum poſtea litoris conſpectũ, ni
ſi infauſta temeritate nauigabilis pateſcit Oceanus,
cuius fertilisſima piſcatione quotannis Europam o-
mnem facilè compleri conſpicimus. Incredibile di-
ctu eſt, quanto apparatu, quantis'q; claſsibus in eos
tractus expeditionem ſuſcipiant populi fermè om-
nes, qui Britanniæ, Galliæ'q;, & totius Germaniæ
oram attingunt, ingenti ſiquidem ſtudio, labore'q;,
uti accidit, in ſpem certam uberrimi prouentus ſo-
cietates ineunt, conſtitutis inter ſe legibus, quibus
patentis Oceani ſpatia, & tractus, ſublata conten-
tionis occaſione diffiniunt: Ea uerò captura omnis
unis alecibus conſtat, nunquã expanſæ manus mẽ-
ſuram excedentibus: Hi piſces clupeæ, uel mino-
ris Aloſæ argenteo nitore ſpeciem referunt, Arin-
gæ'q; uocantur, quæ ſalitæ cadis, aut ad pallorem
aureum fumo inueteratæ; ad noſtra quoq; Empo-
ria conuehuntur: Diſcedunt, ut credi par eſt, ex ul
timis Arctoi maris partibus tanquam ex hibernis,
ut in orbe noſtro mollius æſtiuent, oua'q; deponant,
piſcantium uerò claſſes, in queis ſæpe ad mille naui-
gia numerantur, adulto uere è continenti Galliæ,
atq; Britanniæ portubus ſoluunt circa ſolſtitium to-
to ſparſim diffuſæ pelago piſcantur, remeant autem

ante æquinoctium onustæ præda, quæ demum fœmi narum excepta manibus peculiari ipsarum arte, & diligentia curatur, atq; diuenditur: Cæterum quum in alto piscationi incumbunt, tanta Aringarum ui- situr multitudo, ut earum densissima, infinitaq; ag- mina perpetuo trãscursu liquidissimi æquoris nito- rem obscurent, indeq; pigrescant fluctus, & oppo- sita incidentium impetu retia sæpissime rapiantur. Nauigia eorum in medio lata, rotundaq; sunt, ob- tusis admodum proris, & puppibus, ad quas retia religant: ea autem adeo scite, atq; celeriter, si forte tempestas immineat, lignea testudine conteguntur, ut omnem uel immanium fluctuum contumeliam facile ferant, & nautæ sola in uertice adaperta fene- stella, cœlum spectent, ac inde pariter aerem, lucemq; recipiant, commissuris scilicet adeo perite obstru- ctis, atq; picatis, ut agitata, & fluctuantia pelago, nec mersa unquam, librante, sustinenteq; incluso spiritu, tutissime uolutentur, adapertus enim Ocea nus per solstitiales dies admirabili tranquillitate cõ sternitur, quum rarissime quoq; eueniat, uel subor- tis etiam uentis, ut spumosis, atq; refractis flucti- bus intumescat, remotis scilicet terris, quæ suo na- turali halitu uentos, & procellas adgenerent, In ex- tremis porro, & niuosis Noruegiæ litoribus homi- nes feros monstroso aspectu, & prælongis undiq; setis, & crinibus coopertos, maximeq; horribiles uer sari tradunt, qui terribili garritu pro sermone utan- tur, minoresq; plantas admiranda ui manibus re-

uellant

uellant, In Oceano quoq;, & fluuiis mirifice corripiendis piscibus urinentur, & per glaciem, & duratas niues firmo uestigio stantes, in corticibus arborum, præustisq; innixi contis decurrant, ut feras consectentur: Ab his eiectos in litus peregrinos homines per noctem, quod perosi lucem in tenebris maxime grassentur, fustibus interimi, deuorariq; asseuerant, immanium Canibalum more, quorum insulas ea sæuitia infames, Columbus Ligur hispanica classe prouectus, in occidente repererit, quum felici ausu alterum nobis orbem aperiret. Has Scythicas atroces belluas ætate nostra conspexere Scotorũ Legati à Ludouico rege Galliæ redeũtes: uixq; eas militari uigilia, uirtuteq; post insignem metum effugere: quum è Morino litore in altũ arrepti transuersis tempestatibus ad inhospitum Noruegiæ litus peruenissent: Sed hæc monstrifera loca, inusitataq; pericula narrantibus, nemo nisi inuerecundus fidem astruxerit, aut improbus eleuarit. Nos autem in præclaro testimonio recentis historiæ, ut in certissima ueritatis luce cõsistemus: nec adulatione dulcissima ægris, aut ociosis animis fabulosa ad uoluptatem scribere uideamur.

FINIS ORCHADVM.

TABVLA.

NOVA, ET ANTIQVA LOCORVM NOMINA. IN ANGLIA.

Britannia,olim Albania,siue Albion, nunc Anglia, Angliterra,Englond.
Bathonia ciuitas, olim Aquæ calidæ,nunc Bathe.
Belge,ubi nunc Vuelliæ, Vuellis.
Brannogenium, Bangarium, Bangar, ciuitas in Vuallia.
Bolerium promontorium,S.Burien,Cornubiæ oppidum.
Buleum,Biltheum oppidum in Vuallia.
Cambria,nunc Vuallia,Vualis, ubi olim Cornauilii,Demete,& Silures.
Camelodonum,Duncastrum,ad Dunii fluminis ripam.
Camudolanum, Trinobantum ciuitas olim, ubi nunc Northamtonum.
Calatum,Chiptonum,in Lancastria.
Caturactonium,Alertonium,in Northlandia.
Cantium,ubi nunc Cantuaria metropolis, Canterbury,olim Daruernum,siue Dorouernia.
Cornubia, Cornuuallia, siue Cornugallia, Cornuuayle.
Couennos,Shepei,insula in Cantio.
Damnones,nũc Deuonia comitatus, Deuonshyre.

Duro-

Durotriges, Dorcestrenses, ubi Dorcestria oppidum, Dorcetter.
Eboracum metropolis, Yorke.
Ganganorum promontorium, ubi nunc kilgarenũ, & Caerdiganum, Vualliæ oppida.
Herculeum promontorium. Hertlond.
Habus fluuius, nunc Humbrus.
Isaca fluuius, Exa, ubi nũc Exonia ciuitas, Excetter.
Iscalis, Ilchestria, Ilchestre.
Iceni, Iccii portus accolæ in Gallia, ubi nunc Calitiũ, siue Caletus, Calais.
Igeni, Northumbri.
Londinum, siue Londinium, ciuitas supra Tamesim fluuium nunc Londra, London.
Lindum, Lincolnia, Lincoln.
Magnus Portus, Portismouth.
Maridunũ, Caermardinũ in Vuallia, Caermardine.
Mediolanium, Manchestrium, Manchester.
Mona insula, olim Druidum sedes, nunc Mana, siue Man.
Niomagus ubi nunc Bokyngamia
Nouus Portus, nunc Rhie.
Ordouicum, Nordouicum ciuitas, Norloyche.
Oxonium gymnasium, Oxfort, olim Caleua.
Ocelum promontorium, ubi nunc Hulla portus.
Ocrinum promontorium, nunc S. Michaelis.
Petuaria, ubi nunc Beuerlacum, Beuerlay.
Rutupie, nunc Roffa ciuitas in Cantio, Rochestre.
Rigodunum, ubi nunc Vuaringtonum oppidum.

Ratoſtathibios fluuius, nunc Sabrina, Seuern.
Rate, ubi nunc Couentria.
Sarisburia ciuitas, Salysbury, ubi olim Dunium.
Salopia, Shrouisbury, olim Coriminium.
Tameſis fluuius, ſiue Tamiſia, Temmys.
Toliapis, Teno, Tanetos, Tenet in Cantio nunc peninſula, olim inſula.
Trinobantes, ubi nunc Northamtonenſes.
Tueda fluuius Angliam à Scotia diuidens, olim Vedra.
Tubius fluuius, Toue in Vuallia.
Tamara, nunc Tanerſtok oppidum in Cornubia.
Vectis inſula, ſiue Vecta, nunc Vuyght.
Vintonia ciuitas, Vuyncheſtre, olim Vente.
Viroconium, nunc Virgonia, Vorcettet.
Veuis fluuius in Vuallia, olim Antona.
Vrolanium, ubi nunc Rotelandia comitatus.

NOVA, ET ANTIQVA LOCORVM NOMINA. IN SCOTIA.

Aberdonia gymnaſium, Aberdine.
Alectum, nunc Deidonum ciuitas, Donde.
Anguſia, olim Oreſtia, nunc Anguishe.
Argadia, Argathelia, Argile.
Bremenium, Beruicium, Beruic, oppidum in Scotiæ finibus, nunc Anglicæ ditionis, olim Orduluciun appellatum.

Brigan-

Brigantia, Gallouidia, Brigantes, nunc Gallouais
Calender, & Calder, ubi olim Caledonia, Silua in
gens, cuius nunc pauca extant uestigia.
Carrictonium oppidum, Carbantorigum, Carrik.
Cathenesia, ubi olim carnones, nunc Cathnes.
Cluda fluuius, olim Glota, nunc Cloit.
Diua fluuius, nunc Dea, Dee.
Duncheldinum ciuitas, olim Calidoniæ castrum,
nunc Dunchel.
Dunbarrum, Vararum, Barri, castrum, Dunbar.
Dunbretonum, Britonum castrum, olim Alcluth.
Ednigburgus regia ciuitas supra Fortheam fluuium
sita, olim Agneda, & arx puellarum dicta.
Euonium castrum, nunc Donstaphage.
Forthea fluuius, olim Loxa, nunc Fierth.
Fisa, Fislandia, olim Otholinia.
Grampius mons, Granzebain, id est mõs incuruus.
Hibernia Insula, Irelandia, Ireland, ubi Dublinum
ciuitas, olim Eblana.
Hebrides Insulæ, olim Ebude, siue Eboniæ.
Iona insula, nunc Chilca, uetus regum sepultura.
Laudonia, olim Pictlandia, siue Pictorum terra.
Lacus Lomundus insulas habens triginta, Logh, Lo
mund.
Lenosia, Lennos, ubi olim Elgouia.
Leuinus fluuius Bodotria.
Mons rosarum, Montros, olim Celurca.
Nouantum, Chersonesus, & promontorium, nunc
Terræ caput in Argadia.

Orchades insulæ, nunc Orkneys.
Perthum, siue Bertha, nunc oppidum. S. Ioannis. Seynth Ions touune.
Pomonia Insula, Kirchouallia.
Sterlingium castrum, Sterling, unde ponderum, & mensuræ nomina. olim Mons dolorosus.
S. Ninianus, Seynt Tronians, olim Candida casa.
Taus fluuius, nunc Tai.
Taruedume promontorium, ubi nunc Dongisbeũ.
Thezailum promontorium, nunc Buthania, Buthuuayn.
Thule insula, siue Thyle, nunc Shetlandia.

FINIS.

AD PAVLVM IOVIVM EPISCOPVM NVCER.

Virorum aliquot in Britannia, qui nostro seculo eruditione,& doctrina clari, memorabilesq; fuerunt,

ELOGIA

Per Georgium Lilium Britannum, exarata.

CVM, AD BRITANNIAE Insulæ situm, lociq; naturam, Doctiss. Præsul, peregregiè abs te descriptã, haud ab re fuerit in eadem insula ingeniorum quoque fertilitatem agnouisse, ut Bedæ, Alcuini, Scoti, Ruperti, quos uel multis ab hinc seculis terra illa peperit, aliorumq;, qui suis temporibus inter scriptores celebratissimi enituerunt, nomina præteream, clarorum aliquot uirorum, quos posterior hæc ætas nostra produxit, rudi penicillo utcunque adumbrata elogia tibi nunc affero: Hoc enim, ut facerem, cum uel ex tuis scriptis illustrata nunc Britannia me inuitauit, tum uel communis patriæ meæ caritas,& istorum uirorum, quos egomet omnes propè de facie cognouerim, dignitas impulit: Accipies igitur ea, qua soles alacritate, ad descriptam hanc abs te Britanniam, fœlicissimum quo-

que eius insulæ partum, quæ nobis uno, atq; eodem sæculo, multiplici eruditione, & doctrina, uel istos quidem ante alios omni memoria dignissimos edidit. Quod autem ad ordinem, atque in recensendo seriem attinet, cum eisdem temporibus omnes sub duobus Henricis, septimo, & octauo eiusdem nominis regibus, (quorum imperium sexaginta circiter annorum spatium complectitur,) extiterint, operæpretium esse duximus, ut alius ante alium uita primo excesserit, ita & subsequentem de singulis narrationem attexere.

IOANNIS COLETI.

HONESTISSIMIS suæ ciuitatis parentibus Ioannes Coletus Londini natus est, patre ad summam præfecturam bis in ea urbe uocato, matre nobili, ac prædiuite fœmina, ex uno tantũ coniugio uigesimo secundo partu leuata, Ioanne Coleto natu maximo, eodem'q; ex tá fœcunda prole, cui omnis ueniret hæreditas defunctis cæteris superstite. Is statim à pueritia liberalibus disciplinis domi institutus, mox tanquam auidus optimarum artium mercator, Galliam primo, deinde Italiam adiit, præcipuè autem ad sacrarum litterarum scientiam omnẽ studiorum suorum cursum direxit. Ex Italia in Britanniam reuersus, trigesimum circiter ætatis annum agens, in Oxoniensi gymnasio cum summa Christianæ uitæ disciplinam profitentium admiratione,

publi-

publicè Paulinas epiſtolas omnes gratuita opera enarrauit. Oxonio deinde ab Henrico rege eius nominis Septimo, Londinum eſt reuocatus, & ampliſſimo ſacerdotio donatus, templi in ea urbe maximi, ad Diui Pauli, Britannico ritu, Decanus dictus, ubi per annos aliquot è ſuggeſtu Chriſtiano more concionandi formam auſpicatus, pia diffiniendi, atque diſſerendi facultate, inter ſui temporis oratores præſtantisſimus habebatur. Huc accedebat ea egregii corporis proceritas, & ſuſpiciẽdi oris ſerenitas, ut ſubinde in omni actione mirus, uenerandusq; exiſteret. Tandem uerò cum abdicatis rebus omnibus, & relicto eo, quo fungebatur ſacerdotio, procul hominum turba, cum paucis reliquum uitæ, in Chriſtianæ philoſophiæ ocio tranſigere decreuiſſet, ad Scœnum nobili Cartuſienſium monachorum Cœnobio, ſeptimo ab urbe Londino lapide, peramœno loco, & alta ſolitudine piæ meditationi, ſtudiisq; aptisſimo, extructo ſibi eleganti apparatu domicilio; peſtilenti ſudore paucis ante annis peculiari Britániæ morbo, ſemel, atque iterum correptus, cum, & tertio ab eodem repetitus, utcunque tamen reuixiſſet, ex eius morbi reliquiis contracta uiſcerum tabe, haud ita multò poſt Londini periit. Sepultus eſt ad Diui Pauli, humili quidem ſepulturæ loco, quem ſibi ante aliquot annos delegerat, inſcriptione addita, Sed & funeris honorem omnem abdicanti, habitus eſt ei amicorum cura maximus, exquiſitaq; induſtria tabula erudito præconio exornata, depictaq; ad uiuũ

effigies sepulchro affixa. Nihil autem, quod extet, in scriptis reliquit, nec multa eum scripsisse constat, sed purissimam latinæ linguæ elocutionem, eandemq́ laconica breuitate compositam, ex aliquot eius ad Erasmum familiaribus epistolis colligere licet, cui etiam in sacra Biblia ad antiquæ lectionis dignitaté restituenda, ciuilis, ac diligens bibliothecæ cultor, haud mediocrem operam præstitit, exhibito ipsi Eras mo uetustissimi codicis exemplari, unde, & Bibliam ipsam multo nunc quàm antea castigatiorem legi- mus. At illud sanè Coleti præter cætera ad æternam laudem posteritati relictum, quod illustri in rem lit- terariam patrocinio, Britannicæ iuuentuti erudien- dæ Londini scholam publicam magnifico opere ex- truendam curauerit, pia, atque munifica liberalitate erogatis, in eandem, priusquam obiret, amplissimi patrimonii sui opibus, quibus, & præceptores duo honestissimis stipendiis alerentur, & adolescentes ip si gratuito sub eisdem præceptoribus edocerentur. Atque hoc beneficio Britannia subinde delectissima semper iuuenum indole, politiori literatura proficiē tium, ex hac schola præ cæteris nobilitata, fertilissi- ma posteris ingenia ostendit. Fuit is annus, quo Co letus nondum senex, Christina matre adhuc super- stite, obiit, Henrici, & Francisci regum in Morinis ad Arderas colloquio celebris.

G V-

GVLIELMI LILII.

EX ODIAMO Vuintonienſis diocœſis oppido, Gulielmus Lilius rara ingenii fœlicitate, rudi, & barbaro penè adhuc ſæculo inter primos cultioris diſciplinæ profeſſores clarum nomen in Britannia meruit, Qui mira peregrinandi cupiditate, ingenuus puer Hieroſolimã uſque pietatis ſtudio peruagatus, mox inde rediens, Rhodi aliquandiu literarum cauſa ſubſtitit, ibiq; latinæ pariter, & græcæ linguæ rudimenta perdidicit. Romæ denique inter fœlicisſima eius ſæculi ingenia Sulpitium, atque Põponium docentes audiuit, excultoq; admirabili fœlicitate ad omnia humanitatis ſtudia ingenio, poſt annos aliquot in patriam reuerſus, facilem ſuis ciuibus elegantioris diſciplinæ uiam primus oſtendit: quem Ioannes Coletus, honeſto ſtipendio, & ornatisſimis ædibus auctum, nouæ ſcholæ ſuæ Londini primum præceptorem delegit, quo in munere annis quindecim ita ſe exercuit, ut perutili Grammaticæ artis compendio, breui tempore multò maximam Britannicæ iuuentutis partem ad exactisſimam latinarũ literarum cognitionem perduxerit. Extat eius Syntaxis inſcriptione libellus, latini ſermonis conſtructionem, breuiter, & eruditè explicans, ſub Eraſmi nomine à librariis exceptus, cui Lilius id operis recognoſcendum paulò antea, quàm ederetur, obtulerat, nec enim poſtea libellum, quem alterius iudicii cenſuræ ſubmiſerat modeſtus ingenii ſui æſtimator ſuo ip

sius nomine in publicum prodire uoluit. Scripsit, & ad inutilem grammaticarum præceptionum congeriem abolendam, paucis exametris uersibus de latinorum nominum, uerborumq; generibus opusculũ, rudibus adhuc ingeniis maturandis accommodatum. Sed & in carmine mirè fœlix, atque candidus, Philippum Maximiliani Cæsaris filium, ui tempestatis, dum ex Flandria Hispaniam peteret, disiecta classe, in Cornubici litoris portum appulsum, elegantissimis aliquot uersibus celebrauit, cum, & eodem turbinæ sublata ex Paulini templi fastigio ænea magni ponderis aquila, quæ facili motu spirantium uentorum regionem indicare solet, ad tabernam librariam proximam in depictæ aquilæ tabulã impeteret, quo ueluti prodigio, iam tum non sine diuini numinis potentia, ex tam graui naufragio, Philippo regi, qui pro insigne aquilam gerebat, optatam in Britannia salutem contigisse ostendit. Carolum item Quintum Cæsarem, ab Henrico Octauo rege magnificentissimè hospitio exceptum, & celeberrimo spectaculorũ apparatu Londini urbem intrantem, panagyrico carmine, & luculenta oratione à puero in foro pronunciata laudauit. In uertendis autem græcis aliquot epigrammatibus, cum Thoma Moro, adolescens contendit, in cuius gratiam Spiritei Hetrusci equitis libellum haud illepido argumento ad talorum iactum deductas sortes interpretantem, ex Hetrusca lingua in Britannicam, periucunda adhibita sermonis gratia, conuertit. Ad postremum, desæuiente Londini

pe-

peſte, coniuge, qua cum amabili ſemper concordia ſanctisſimè uixerat, abſumpta, & numeroſa ſimul ſobole, quam ex eadem ad decimam quintam uſque prolem ſuſceperat, penè orbatus, ex uerrucula, quæ diu antea coxæ adnata, temerè ſcalpendo, recrudeſcẽtibus poſtea doloribus, ad ingentem ſtrumam uenas, arteriasq́; implicantem, malignè concreuerat, multum uexatus, ex chirurgia medicis aliquot facilem eius morbi curationem ſibi promittentibus, licet pleriſque id omnino disſuadentibus, & Linacro inprimis certisſimum uitæ periculum ei prædicente, ſecari uoluit, unde, & ſeptimo poſt die quinquagenarius interiit, cum magno ciuium ſuorum deſiderio, quibus dum uixit gratisſimus extitit: Sepultus eſt in Paulini templi ueſtibulo, ad Agnetis coniugis latus, Sub eius anni initium, quo paulò antea Rhodos inſula à Solymano Turcarum principe expugnata fuerat.

GVLIELMI GROCINII.

PARIBVS quoque auſpiciis eruditi ingenii laude apud Britannos celebre Grocinii nomen iam inde poſteris permanſit: Qui prima græcæ, & latinæ linguæ rudimenta in Britannia hauſit, mox ſolidiorem eiſdem operam ſub Demetrio Calchondile, & Politiano præceptoribus in Italia impendit, ac denique in utraq; lingua peritisſimus euaſit, domumq́; rediens ad excolẽda Britannorum ſuorum ingenia,

congestas studiorum opes liberaliter effudit, Qui primus in Oxoniensi gymnasio, frequenti iuuenum cõcursu, græcas literas publicè profiteri cœpit. Sed, & philosophiæ studia secutus, diuinum illud Platonis ingenium Aristotelem solum extollendo, ita neglexit, ut opponentibus interdum sese ad Platonicæ doctrinæ defensionem amicis, truculenta uoce respõderit, Platonem nihil aliud in tota disciplina, præter quàm græcorum figmenta, & aniles fabulas rudibus philosophastris proponere. Aristotelis uerò, unà cum Linacro, & Latemerio communicato labore interpretandi prouinciam est aggressus, quam tamen paulò post, oblato sibi sacerdotii honore, mutato cõsilio deseruit. Fertur, & à nonnullis adolescens Alcumisticæ artis studium aliquãdiu secutus, quod etiam Britannicis legibus damnatur, & hoc ab eo per iocum percunctanti quondam Henrico Septimo regi, ingenuè respondisse, eius artis siquidem secreta perscrutandi desiderio, se curiosa iam olim quorundam æmulatione seductum, sed frustra fatigando nullum sibi inde inuentum lucrum. Vixit paruo cõtentus, exquisitam omnem urbanitatem, simplici, & subrustico sermone comiter excipiens, ac deniq; uel unica tantum, dum uiueret, ingenii laude nobilis. Obiit sexagesimo circiter ætatis suæ anno, nihil usquam, quod extet, in scriptis posteritati relicto.

THO=

THOMAE LINACRI.

EODEM ferè tẽpore, quo, & Grocinius, Thomas Linacrus perdiſcendi ſtudio ex Britannia in Italiam uenit, Florentiæ Demetrio, & Politiano præceptoribus uſus, atque à Laurentio Mediceæ familiæ principe uiro, preclari ingenii admiratione, familiariter acceptus, Romam inde optimarum artiũ cognitione auctus, ad perſcrutandas antiquæ urbis opulentisſimarum bibliothecarũ diuitias profectus eſt, ibiq́; cum aliorum, tum, & Hermolai Barbari docta conſuetudine ad ſummũ excellentis ingenii profectum, peregregiè uſus diu deſideratum literarũ decus in Britanniam attulit. Arthuro principi, Henrici Septimi regis filio aliquandiu preceptor datus, præcipuè autem ad medicinæ ſcientiã uix ulli adhuc in Britannia nato fœliciter tentatam, ſtudium omne conuertit: In hac demum ita ſe exercuit, ut commendata ſibi Henrici regis ſanitatis tutela, & talari toga purpurea amictus, uilloſi ſerici nigri ſtola lata in humeros proiecta, inter aulæ regiæ proceres cõſpicuus incederet. Inter alia uero præclara eius ingenii monumenta, uel illud Galeni de ſanitate tuenda opus, è græco ſumma latini ſermonis elegãtia fœlicisſimè traductum, immortalem ſibi apud poſteros laudem comparauit. Extat, & Procli Sphæra eruditè ab eo interpretata, & Arthuro Principi dicata. Sed, & de emẽdata latini ſermonis ſtructura, ex præſtantisſimorũ authorum obſeruatione, compoſitum uolumen, pau

lo antea, quàm uita excederet, publicauit, adscripta præfatiuncula Mariæ Henrici Octaui ex Catharina Hispana coniuge filiæ, laudatissimæ indolis, & admirabili uirtutum omnium concentu, ad omnem gratiam promerendam natæ Principi, cui renouato prudentissimi patris exemplo Henricus rex Linacrum à tuenda sanitate præfectū adhibuit. Diu autē ualetudinarius, cum, & exquisitissima uictus ratione, per multos annos imbecilli corporis habitudinē utcūq; sustētare conaretur, aliis in re medica mirè salutaris, sibi ipsi tamen in depellendo eo, quo laborabat morbo, omnino inutilis, ad extremum disruptæ herniæ doloribus confectus: Londini obiit, honesta domo in ea urbe, medicorum collegio, ex testamento relicta. Sepultus est in Diui Pauli templo maximo, ad septentrionalis portæ ingressum, eo ferè tēpore, quo Franciscus Gallorum rex ad Ticinum in cisalpinis pugnans, à Cæsareanis ducibus captus est.

THOMAE LVPSETI.

VIX ulli fœlicius unquā inter britános, quàm Thomæ Lupseto ingenium contingit. Is enim Londini, honesto loco natus, & à Ioanne Coleto ob egregiam indolem in tutelam aliquandiu, familiaritatēq; receptus, sub Gulielmo Lilio græcæ, & latinæ linguæ rudimenta didicit, mox'q; admirabili studio, & industria in optimarum artium cognitione tantus euasit, ut adolescēs in Oxoniensi gymnasio Ciceronis Philippicas expressis oratoriæ facultatis coloribus cum

magna

magna eruditi ingenii admiratione publicè perlege
rit. Sed Ludouico Viue, homine hispano, difficiliori
propè emulatione eius scholam excipiente, in Italiá
optimorum ingeniorum parenté transcendit, ac Re-
ginaldo Polo, regio sanguine illustri, qué per id tem-
pus rex Henricus Octauus, studiorum causa Pata-
uiũ miserat, se adiunxit: ubi annis aliquot per om-
nia disciplinarum genera euagatus, mox in patriam
reuersus, auream illam Chrysostomi eloquentiam
præcipuè admiratus, in sacrarum literarum arce con
stitit, Cum tamẽ Thomæ Vulsei Cardinalis Ebora-
censis importunis efflagitationibus, initam studiorũ
suorum rationem perinuitus relinquere coactus est,
Thomæ Vuinterio eiusdẽ Cardinalis alumno, ma-
gnis sumptibus Lutetiæ Parisiorum præceptor ali-
quandiu adhibitus. At inclinata paulò post Eboracẽ-
sis fortuna, cum iam iterum sui iuris esse cœperat, ad
antiquam illam Poli familiaritatem, qui etiam ad id
tempus peropportunè cum summa regis sui gratia
in Galliam traiecerat, atq; ad pristina sacrarum lite-
rarum studia, se recepit: cum'q; iam omnes in sum-
mam sui admirationem coniecisset, & honestissimo
sacerdotio auctus, ab Henrico rege haud obscuris
beneuolẽtiæ indiciis, repetita sæpe memoria, ad maio
ra destinaretur, pituitæ distillatione à capite, exulcera
tis pulmonibus tussi, ac febre, diu laborans, iuuenis
adhuc, quarto circiter, ac trigesimo ætatis suæ anno,
Londini contabuit. Ex eius scriptis, nihil usquam ad
huc publicè prodiit, cum omnia potius ad priuatum

usum penes se domi suæ, uiuens deponeret, quàm ali
bi post mortem publicanda relinqueret, eademq; ut
plerunq; patrio sermone conscripta, cum tamen, & la
tino promptissimè, atq; eleganter, non in scriptis tan
tum, sed in familiaribus colloquiis sæpè uteretur. Ex
iis autem, quæ nobis adhuc pueris, ab eo ipso aliquã
do ad describendum tradita meminimus, uel hæc in
primis fuere. Homeliæ aliquot ad Chrysostomi imi
tationem ad amicos conscriptæ, Dialogus, in quo a-
cerrima quadam reprehensione, in corruptos sui se-
culi mores inuehitur, maximè uerò in deprauatam
quorundã in aula regia consuetudinem, qui de rebus
sacris disputationes, in mediis epulis, & compotatio-
nibus, profanis uerborum iurgiis mutuò inter se agi
tantes, de sacerdotali ordine, & dignitate, parum re-
uerenter iam tum sentire cœperant. Ad iuuenẽ quen
dam in ciuili hominum cõmertio de formando opti-
mo uitæ statu ad alterum familiarem suum, de futu-
ræ uitæ generosa præmeditatione, deq; morte nequa-
quam Christiano homini pertimescenda. Extant fa-
miliares aliquot epistolæ ad Lupsetũ ab Erasmo Ro
terodamo peramanter conscriptæ, maximè uero illa,
in qua de Edouardo Læo grauioribus censuræ notis
in noui Testamenti traductione, eius nomini detre-
ctante, & obeliscis quibusdam eius scripta cõfodien
te, apud Lupsetũ, qui Erasmum ipsum à Læi calum-
nia defendere uidebatur, prolixè conqueritur. Obiit
quinto, & trigesimo circiter ætatis suæ anno, Quo tẽ
pore Henricus octauus rex Catharinæ reginæ repu
dium moliri cæperat.

RICARDI PACAEI.

INTER erudita quoq; Britanniæ ingenia Ricardi Pacæi clarum nomen his temporibus enituit. Qui defuncto Coleto succeſſor datus, Londinenſis templi ad Diuum Paulum Decanus dictus eſt. Hic ſub Henrico Octauo rege, ſumma apud omnes parta gratia, in aula diu eſt uerſatus, & publicis aliquot legationibus magna apud exteros comparata ſui nominis fama, honorificè functus. Sed uel inprimis totius Italiæ iudicio eximia ei laus tributa, cum, & apud Venetos per annos aliquot, ac deinde Romæ ſub Clemente Septimo Pontifice, difficillimis temporibus, multa dexteritate Regis ſui negotia tractaret. Ad poſtremum inuidioſa quorundam æmulatione ab eo, quo fungebatur legationis munere, ex Italia, domum reuocato, cum multa ab eiſdem æmulis periniquo iudicio interpretata ei palam obiicerentur, quo eius in agendis rebus induſtriam, uerbis eleuarent, & apud Henricum regem exiſtimationi detraherent, tāta eius rei indignatio animum pupugit, ut inualeſcente ſubinde atræ bilis morbo, in ſubitā mentis inſaniam proruperit, ex qua uix unquā poſtea reuocatis ſenſibus rectè conualuit. Sacerdotia, quæ ampliſſimi prouētus, & epiſcopali dignitati proxima, ei obtigerant, altero, quod apud Exoniam ciuitatem in Deuonia poſſidebat, ubi in Cornubicū promontorium Britannia extenditur, Reginaldo Polo, quo cum familiariſſimé aliquandiu in Italia uixerat,

libera uoluntate cessit, alterum Londini ad Diuum Paulum, Stephano Gardinerio, solertis ingenii, atq; industriæ uiro, & Henrico Regi tũ à secretis, reliquit. Erát in Ricardo Pacæo, multa, & ea quidẽ haud uulgari literarũ cognitione, instructum ingeniũ, præter cætera uero mira ex tempore dicendi, scribendi'q; fœcunditas, ita, ut cuncta, quæ aggrederetur nõ minus citò, quàm fœliciter, atq; eleganter perficeret. Accessit ad latinæ, græcæ'q; linguæ peritiam, Hebraicarum quoq; literarum intelligentiam, quibus eam operam breui temporis spacio impendit, ut non mediocrem inde fructum ad sacrarum literarum interpretationem attulerit, conscripto uolumine, in quo ueteres illos bibliorum interpretes in plerisq; inscitia lapsos ostendit. Obiit paulò post Lupsetum, quadragesimũ circiter ætatis annum agens, Henrico Octauo rege repudiata Catharina coniuge, infaustas Annæ Boleniæ nuptias appetente.

IOANNES ROFFENSIS CARDI.

NEMINEM multis ab hinc seculis, animi cãdore, integritate, & præstanti sacrarum literarũ sciẽtia superiorem uni Ioanni Fischerio Roffensi Episcopo Britannia edidit, cui primum Cantabrigiensis Academia, ubi is paulò ante scolasticæ philosophiæ omnia accuratissimè pdidicit, publici gymnasii præfecturæ honorem detulit. Is est, quem Britanni Cancellarium dicunt, quod munus omnium illic philo-

sophan-

ſophantium curam complectitur. Rex autem Henricus eius nominis tũ Septimus, religioſi animi princeps, nullius cuiusq̃ interpoſito fauore, aut gratia, ſed cõmendãtibus ſibi eum, ſua pietate, & doctrina, ad Roffenſem Epiſcopatũ euocauit. Eſt ea in Cantio ciuitas medio inter Londinum, & Cantuariam itinere poſita, Roffa, ſiue Roceſtria nuncupata, Accepta hac itaq; prouincia Ioannes Fiſcherius, uitæ ſanctitate, & doctrina optimo Antiſtite digniſsima, uigilantiſsimus ſui gregis cuſtos, per multos annos eidem ita præfuit, ut non modo Britannorum ſuorum, ſed externorum quoq; ubiq; gentiũ animos, in magnã ſui nominis admirationem traheret, donec tandem Henrico Octauo rege, à paterna, auitaq́; pietate multũ aberrãte, Roffenſis ꝑpetua pietate cõſtans, quod regi repudiata Catharina coniuge, inſanabili ingenio, cõtra Romani Põtificis authoritatem pleraq; à cõmuni pietate aliena in ſuo regno decernẽti, ſolus, uti uerum Epiſcopum decuit, paternè eum primo officii admonere, ac poſtremo nefario eius decreto, quo eccleſiaſticam poteſtatem omnem ſibi ipſi tanquam ſupremo capiti uendicauerat, non modo non obtemperare, ſed palam ei reſiſtere auſus ſit, in carcerẽ datus eſt, ubi cum per aliquot menſes, licet imbecillo corpore ſenex, animo tamen inuictus perſiſteret, Hẽricus rex propoſiti pertinax, ne uulgi opinionem iã concepta doctiſsimi præſulis unà cum ſanctitate authoritas, profanis eius in rem eccleſiaſticam conatibus diutius obſiſteret, cum, & paucis antea diebus à

Paulo Tertio Pontifice Maximo, pientissimi iudicii delectu, Cardinalis designatus esset, maturato exitio, caput in foro præcidi iussit, cum iam ad exactā usq; senectutem peruenisset, & eodem pietatis tenore Roffensem episcopatum obtinuisset annis triginta tribus. Huius non tam multa, quàm pia, & erudite satis conscripta uolumina posteritati relicta, maximè uerò, quæ contra Lutheranæ factionis hæreses luculentissimè scripsit, doctissimorum iudicio comprobantur, & quæ sacri sacerdotii authoritatis defensionem continent, piumq; illud opus, in quo sacrosanctæ Eucharistiæ dignitatem oppugnanti Oecolāpadio libris quinq; acutissimè respondet. Scripsit, et in Septem Dauidicos Psalmos piæ meditationis cōmentaria. Idem author extitit, ut Margarita Henrici Septimi regis mater sanctissimæ indolis fœmina, cui à sacris confessionibus diu præfuit, duo celeberrima eruditorum sodalium collegia, regio apparatu, in Cātabrigiensi Academia conderet, & delegata eius tutelæ omnium illic profitentium cura, ascitisq; magnis sumptibus peritissimis utriusq; linguæ præceptoribus, perpetuo hoc eius beneficio, permulti in Britannia exactam theologiæ cognitionem sunt consecuti. Fuit is annus cum Ioannes Fischerius Roffensis Episcopus, uir sanctissimus, sub Henrico Octauo rege, nefandum capitis supplicium in Britannia pertulit, quo Carolus Quintus Cæsar, Africana ad Tunetū uictoria insignis, profligato Barbarosso Othomanicæ classis præfecto, ad uiginti Christianorum milia,

in uincu-

in uinculis captiuos, libertati restituit. Pridie Diu Ioannis Baptistæ natali.

THOMAE MORI.

THOMAE MORO uel eò magis propria, ac priuata quædã doctrinæ laus debetur, quòd circunfusæ Oceano mari Insulæ terminos uix unquam egressus, eruditi ingenii fama maximam Europæ partem doctissimorum iudicio impleuerit. Hic Londinensis ciuis, honesta familia natus, suo ipsius studio, atq; industria, nullo præeunte magistro, ad exactam latinarum literarum cognitionem, græcas etiam expedita quadam diligentia adiunxit, ut, & latinè, rectèq; scribere, & ex græcis latina facere, q̃primum fœlicissimè didicerit: Sed à literarum studiis, ad forenses causas traductus tanta iudicii æquitate, et prudẽtia enituit, ut mox ab Henrico Octauo rege, ad maxima reipublicæ munera capescenda, sola uirtutis cõmendatione uocaretur, ac deniq; per summos hominum gradus, Britannico more, supremus regni Cancellarius dictus est, quod munus in reip. gubernatione, & dignitate, & authoritate apud Britannos longè maximum habetur, quo in officio ita sanctè & syncerè se gesit, ut fidei, iustitiæ, et prudẽtia laus summa communiter ei ab omnibus tributa sit. Sed mox sub eodẽ Henrico rege, orta de Catharinæ Reginæ coniugio cõtrouersia, quã ille omnibus modis repudiare, Annam Boleniam thoro induce

re, filiamq́ regni hæredem abdicare contendebat; Morus, cum per eum, quem gerebat magiſtratum, priſtinam uitæ integritatem, haud quaquam ſe tueri poſſe præuideret, ut non peſſimorum interea conſiliorum, aut miniſter, aut particeps fieret, ab omni nogotiorum tumultu ſe ſubducens, dignitate ſponte ſe abdicauit: Sed ne ſic quidem commoti iã regis aĩus in priuato innocentiſſimi hominis ocio leniri potuit, quin perpetuis primò carceribus traditum, ac poſtea iniquiſſimo iudicio condemnatum, eadem ſecuri ſubiecit, qua paucos ante dies, ſanctiſſimum uirum Roffenſem Epiſcopum, & Cardinalem, recenti adhuc cœde, percuſſerat: Familiam liberorum quatuor honeſtiſſimo patrimonio ditatam reliquit, & priuſquàm obiret ipſe, undecim nepotibus auctã, Præcipuè autem in eadem filias tres, literis, ac moribus ſanctiſſimè perornatas. Extant eius adoleſcentiæ ſtudia, libellus, Progymnaſmatum titulo inſcriptus, in quo cũ Gulielmo Lilio eius ætatis æquali, in uertendis aliquot græcis epigrammatibus, eodẽ argumento concertauit, Sunt & nonnulla ipſius epigrammata, & inuentione, et ſententiarum argutia, fœlici quodam genio conſcripta. Præter cætera, Vtopia ad beatæ reipublicæ optimis legibus inſtitutæ exemplum deſcripta, excellentis ingenii dignitatem poſteris commendauit, Sanctioribus autem Chriſtianæ diſciplinæ ſtudiis poſtremo ſe exercuit, patriamq́ à religioſæ pacis perturbatoribus ſparſis inſanæ doctrinæ in uulgus libellis infeſtatam, editis aliquot

patrio

patrio sermone uoluminibus, multa cum pietate defendit. Tertiodecimo autem die post Roffensem, Thomas morus, integer animi, scelerisq; purus, eadem Henrici octaui regis sæuitia, hunc uitæ exitum tulit, Pridie eius diei, qui à Diui Thomæ Cãtuariensis, corporis translatione, tricentecimo & quintodecimo post anno, solenni ritu sacer habebatur.

GVLIELMI LATEMERII.

SED nec omnino Latemerii nomen inter Britannos, doctrinæ causa celeberrimum hoc loco prætermittendũ, qui unà cum Linacro, & Grocinio eisdem ferè temporibus, studiorum causa, per aliquot annos in Italia uersatus, utriusq; linguæ peritissimus, intimæ philosophiæ omnia exactissimè perdidicit, & eloquentiam ex purissimis fontibus haustam, antiquorum temporibus æquatam in scriptis ostendit. Ad postremum studiorum rationem omnem ad sacrarum literarum cognitionem, egregio sacerdote dignam contulit, de cuius eruditione, doctrinaq;, quid maius hic dici poterit, quàm, quòd Reginaldus Polus, quem Romæ adhuc, singulari pietate Cardinalẽ uidemus, cum sibi aliquandò in Britannia præceptorem delegerit. Extat unica tantum ad Erasmum Latemerii epistola, multa stili grauitate, & elegantia cõscripta, in qua ipsi Erasmo operã ab eo in Noui Testamenti recognitione postulãti, ac de Roffensi Episcopo in græcis literis erudiendo, studiosè agenti, cũ

ſumma uerecundi ingenii modeſtia reſpondet. Hunc cum plus quindecim ab hinc annis inſig ni,& erecta corporis proceritate ſexagenarium ſenem, puer ipſe agnouerim, ut etiã de eo adhuc ſuperſtite dubitem, citra inſtituti rationem cum de iis tantum, qui iam ſupremum diem obierint, ſcribere decreuerim, per-exigui tamen utcunq; temporis uſura, breui hoc elogio fraudare nolui.

FINIS.

summa uerecundi ingenii modestia respondet. Hunc
cum plus quindecim ab hinc annis insigni, & erecta
corporis proceritate sexagenarium senem, puer ipse
agnouerim, ut etiã de eo adhuc superstite, dubitem,
citra instituti rationem cum de iis tantum, qui iam
supremum diem obierint, scribere decreuerim, pera
exigui tamen utcunq; temporis usura, breui hoc elo
gio fraudare nolui.

FINIS.

A BRVTO BRITANNICAE gentis authore, omnium in quos uaria fortuna Britanniæ imperiũ trãslatum breuis enumeratiõ

Per Georgium Lilium Britannum.

BRITANNI generis sui antiquitatem ueteri, & uulgato aliarum gentium more extollere cupientes, à nobili Troianorum stirpe se deductos asserũt. Siquidem memoriæ proditum ferunt, anno ab orbe condito octingentesimo circiter, & quinquagesimo supra bis millesimũ, Brutum, siue Britonem, Siluio Ascanii Troiani filio Æneæ nepote genitum, post uarios fortunæ casus, ex Græcia cum delecta suorum manu in Albionem Oceani maris insulam delatum, (ita enim ab antiquioribus olim, à rupiũ scilicet albedine dicta, ac tum primũ ab eius aduẽtu Britannia appellata) Britannis populis primam nominis, atq; generis originem dedisse, regnumq; deinceps ab eo sexaginta octo regum seriẽ, per mille, & quadraginta circiter annos propagatum. Caeterum, quæ de iis Regibus à nonnullis Britannicæ antiquitatis scriptoribus commemorantur, etsi res nimia

Britannia Albion dicta.

A`
g

feru
circi
Brut
ni fil
tunæ
nu i
tum,
ſcilic
aduẽ
lis pr
diſſe
regu
anno
gibus
ptori

A' BRVTO BRITANNICAE gentis authore, omnium in quos uariãte fortuna Britanniæ imperiũ trãslatum breuis enumeratio

Per Georgium Lilium Britannum.

BRITANNI generis sui antiquitatem ueteri, & uulgato aliarum gentium more extollere cupientes, à nobili Troianorum stirpe se deductos asserũt, Siquidem memoriæ proditum ferunt, anno ab orbe condito octingentesimo circiter, & quinquagesimo supra bis millesimũ, Brutum, siue Britonem, Siluio Ascanii Troiani filio Æneæ nepote genitum, post uarios fortunæ casus, ex Græcia cum delecta suorũ manu in Albionem Oceani maris insulam delatum, (ita enim ab antiquioribus olim, à rupiũ scilicet albedine dicta, ac tum primũ ab eius aduẽtu Britannia appellata) Britannis populis primam nominis, atq; generis originem dedisse, regnũq; deinceps ab eo sexaginta octo regum serie, per mille, & quadraginta circiter annos propagatum: Cæterum, quæ de iis Regibus à nõnullis Britannicæ antiquitatis scriptoribus commemorantur, ueluti res nimia

Brutus, siue Brito ab orbe condito anno 2850.

Britannia Albion dicta.

uetustate oblitas,& uulgi nonnunquam fabu-
lis inuolutas,de industria prætermittimus, no
lentes quicquam,quod non incorruptis rerum
gestarum monumentis sit traditū,litteris man-
dare: Quamobrem ad propria accedentes, Be-
dæ,Pauli Diaconi,Polidori Vergilii,& aliorū,
tum ueterum,tum recentium,authoritatem se-
quentes,Britanniam Insulam,primum à, C. Iu
lio Cæsare posteris ostensam esse dicimus,an-
tea quidem Romanis prorsus incognitam, Is
enim Romanorum primus eam intrauit, ma-
gnaq; ex parte deuictam,imperatis obsidibus,
Romano imperio aliquandiu tributariá red-
didit; Anno ab urbe condita, sexcentesimo,
nonagesimotertio,ante uero Christi Seruato-
ris aduentū, sexagesimo. Posthæc, & Reges
quidem suæ gentis aliquot Britannia habuit,
cæterum nomine tenus duntaxat tota à Præ-
toribus Romanis administrata. Post.C.Iuliū
Cæs.Claudius Imperator , à quo Claudioce-
strium oppidum, quod nunc Glocestrium di-
cunt,tumultuantem Britanniam rursus perdo
muit,Orcadasq; Insulas Romano imperio ad
iecit, sed & Vespesiani ductu uectem quoque
Insulam recepit.Imperantibus autem.M.Ant.
Vero, cum Aurelio Commodo fratre,siue,ut
alii,Commodo.M.Ant.Veri filio , Pōtificatū
obtinente Eleuthærio Græco , Britannia pri-
ma prouinciarū,petente id Lucio Rege, Chri-

C. Iul. Cæs.

Claudius Cæs.

Britannia fit Christiana.

sti fi-

sti fidem publicè accepit, inuiolatam'q; usque ad Dioclesiani tempora seruauit; Fuit hic annus humanæ Salutis octuagesimus secundus, supra centesimũ. Anno de hinc à Christo, centesimo, nonagesimo quinto, Seuerus Imperator recepta multò maxima Britanniæ parte, uallo triginta millia passuum inter duo maria transuersum, per insulam ducto, cætera ab hostibus dixtinxit, ac demum ad Eboracum urbẽ obiit. Orta deinceps sub Dioclesiano graui Christianorum persecutione, Albano'q; cum sociis prima pro Christi fide martyria in Britannia passis, Constantius, quem, Dioclesianus unà cum Galerio Maximiano Cæsarem declarauerat, & Galliis, Hispaniis'q; præfecerat, per id tempus in Britanniam ueniens, Insulanos grauatè Romanorum imperium ferentes, compescuit, ac deinde mitis, & mansueti principis fama Eboraci moriens, Constantinum filium ex Helena Britanna matre natum, fœlicioribus Christiano nomini auspitiis ad Imperium transmisit, Anno salutis à Christo, decimo, supra tricentesimum, Pacatiora deinde aliquandiu tempora grauior tandem in Imperio publicarum rerum tumultus excepit; Theodosio enim Iuniore, & Valentiano imperãtibus, Anno salutis humanæ quadringentesimo, quadragesimo tertio, distracto undi'q; à Barbaris in Italia imperio, Britanni à Scotis, & Pictis fini

Lucius primus Rex Christianus anno. 182.

Seuerus Imperat. anno 195.

Persecutio Dioclesiani.

Constantius Cæs.

Constantinus anno 310.

Theodos. & Valẽtin. anno 443.

Ætius. timis populis graui bello petiti, & ab Ætio Patricio externis bellis in Gallia occupato, frustra implorantes auxilium, excusso Romanorum imperio quingentis, & tribus annis postea quam à C. Iulio Cæsare subacti, Romanis ducibus parere cõsueuerant, suæ genti regnum restituere conati sunt, rerumq; suarum summã uni Vortigerio deferunt, Sed is irruentibus in eũ magno impetu hostibus, uiribus impar, Anglo Saxones fœroces Germaniæ populos in auxilium accersit, qui statim Hengisto, & Horsa ducibus, cum magna suorum multitudine, in Insulam traiicientes, Scotorum, Pictorumq; uim aliquandiu prohibuerũt, sed mox Britannicarum opum desiderio, ex consuetudine illecti, icto cũ hostibus fœdere in ipsos Britãnos, quos iuuare debuerant, arma cõuertũt, à quibus nec destiterunt, donec pulsis in continentem Galliæ Armoricam Britannis, uniuersam ferè insulam in suam ipsorũ potestatẽ redegissent, quæ ab eorum incolatu, nec ita multò post nomen cum imperio mutauit, ac pro Britãnia, iam inde Anglia dici cœpta sit. Successit Vortigerio Vortimerius filius, quo regnante Aurelius Ambrosius Romani sanguinis superstes, Saxones occiso eorum Duce Hengisto ingenti clade prostrauit, Hunc insequutus est Vtherius cognomento Pendraco, Vtherii principatum excepit Arthurus filius militaris disciplinæ,

Vortigerius Rex Britannus.

Anglo Saxones.

Hengistus, et Horsa.

Britannia Anglia dicta.

Aurel. Ambro.

Arthurus Rex Britannus.

disciplinæ, & orbicularis mensæ fundator, Britannorum regum apud posteros celebratissimus, cui successere haud pari quidem fœlicitatis laude, Cōstantinus, Aur. Conanus, Magloconus, Carentius, & Cadouallo, qui aliquot annis, quibus regnarunt, imminentem patriæ casum contra Saxones pugnando ægrè sustentare conati sunt. Cadoualladrus denique Cadouallonis filius, Britannorū regum ultimus, magna suorum parte occidione occisa, cum reliquis in extremos Vualliæ sinus, ubi olim Cāganorum promōtorium, & Maridunum, quæ nunc Cæerdiganum, & Caermardinum uocant, relegatus, indeq; in Armoricam Galliæ pulsus, ac postremo Romam profectus, anno salutis humanæ sexcentesimo, in priuata uita consenescens, Saxonibus inconcussum in Britannia imperium reliquit, ac primò quidem per principatus in septem regiones, siue regna diuisum, quæ partim à uentorum nominibus, partim à locorum situ diuersam appellationē inter se sortita sunt, donec progressu temporis uictricis populi opes in unum corpus coalescentes, ad amplissimam posteris, qualem nunc cernimus, Monarchiam concreuissent. Cæterum, qui nā ab Hengisto interim, siue Duces, siue mauis Reges, in singulis prouinciis, quas sortiti sunt, extiterint, nominatim omnes hic recēsere haud operæ precium fuerit, tum, quòd

Cadoualladrus Britannorum Regum ultimus.

Saxonū eptarchia.

rerum uarietate in plerisq; incertam, tũ, quod temporis exiguitate, quo regnarũt, minus memorabilem de se posteris historiam reliquerint, Quorũ autem auspitiis potissimum Anglicum imperium in eam, quæ postea insecuta est, amplitudinem creuerit, eos sequenti catalogo inseruisse tantum suffecerit. Fuit is annus, quo Anglo Saxones Hengisto, & Horsa ducibus à Vortigerio accersiti, Britanniam primò ingressi sunt (ut author est Beda Anglo Saxonum præsbiter, luculentissimus horum tẽporũ historiæ scriptor) humanæ salutis à Christo. cccxlix. Anglicum imperium, post annos aliquot, Daci frequenti in Britanniam irruptione, applaudentis fortunæ successu, excepere, sed horum Barbara tyrannide breui explosa, Normãni ex Gallia profecti, Guilielmo duce, fœlicioribus auspitiis, ad nostram hanc usq; ætatem, stabilem regno successionem dedere, Seruato itaq; nũc ab Anglo Saxonum principatu, ordine, reliqua deinceps continuata Regum serie, per annales digesta prosequemur.

Anno 449.

Daci.

Normanni.

ANGLO SAXONVM Eptarchia in Britannia.

PRIMVM Cantianorum Regnũ in Cãtio ab Hengisto inchoatũ, quorum Ethelbertus primus Rex christiãus effectus, sub Gregorio primo Põtif. Romano missis in Insulam docendi euangelii causa, Augustino, & Mileto Monachis, Anno salutis quingentesimo, nonagesimo sexto. Hic D. Paulo Londini, & Andreæ Apostolo Rocestriæ celeberrima templa condidit.

Ethelbertus Anglorũ primus Rex Christianus, anno 596.

Augustinus, et Miletus à Gregorio primo Pont. Ro. in Angliam legati.

SECVNDVM. Australiũ Saxonũ, quorũ principatus haud diu durauit, paucíq; in eo, & nullius fere memoriæ Reguli.

TERTIVM orientalium Anglorum, quorum Sigisbertus Rex primus bonarũ literarum author, suasu Fœlicis cuiusdã Burgundiæ Episcopi, Cantabrigiæ publicam Academiam excitasse fertur, Anno salutis sexcentesimo, & trigesimo.

Sigisbertus Orien tal. Angl. Rex.

anno 630.

QVARTVM orientalium Saxonũ, quorũ Sibertus Rex à Mileto Lõdinẽsi Episcopo baptismum accipiẽs, Vuest monasterii. Cænobiũ. D. Petro sacrato, in Londini suburbano cõdidisse dicitur, locus nunc Regum se-

Sibertus Oriental. Saxonum. Rex

pulchris,aſylo, & iudiciali foro celeberrimus.

Pendas Mercio=rum Rex.

QVINTVM. Merciorum, hoc eſt Mediterraneorum,quorum Pendas Rex pri=mus Chriſti nomen profeſſus,cuius exemplo Mercii paulò poſt communi conſenſu Chri=ſtiani effecti.

Eduinus Northum brorum Rex.

Anno 629.

SEXTVM. Northumbrorum, id eſt Septentrionalium citra Humbrum fluuium, quorum Eduinus Rex primus, ſub Honorio primo Pont.Roma.à Paulino Eboracenſi Ar chiepiſcopo,ad Chriſti fidem receptus.D.Pe=tro Apoſtolorum principi templum Eboraci poſuit,Anno ſalutis humanæ ſexcenteſimo,ui=geſimo ſeptimo.

Inas Vueſt Saxo=nũ Rex Ro.eccle. tributarius. anno 740.

SEPTIMVM.Vueſt Saxonũ, ideſt Occiduorum Saxonum, quorum Inas Rex, cuius plurima pietatis officia commemoran=tur,illud'q; inprimis,quod regnum ſuum Ro=mano Pontifici beneficiarum, & uectigale fe=cerit, circa annũ ſalutis ſeptingenteſimum,& quadrageſimum, huic'q; per ſingulos domos, quotannis ſingulos denarios appendi iuſſit. hoc uectigal poſtea Ethelphus Rex auxit, Poſt hæc præualentibus tandem occiduorum regibus, ſub Egberto Britannia ferè tota in anglorũ Monarchiã ceſſit,à primo eorundem in inſulam aduentu Anno. CCCL.

Cantianorum

Cantianorum ab	Hengisto Duces,& Reges	xvii
Australiũ saxonũ	Ellio	v
Oriẽtaliũ Anglorꝫ	Vphio	xv
Oriẽtaliũ saxonũ	Erchuino	xi
Merciorum	Idio	xxii
Northumborũ	Cridio	xx
Occiduorum	Cerditio. Vsqꝫ ad Egbertũ	xvi

A` Bruti aduẽtu, usqꝫ ad. C. Iuliũ Cæs. anni M.xl
A`C. Iulio Cæs. usqꝫ ad Anglorũ aduẽtũ anni D iii
Ab. Anglorũ aduentu, usqꝫ ad Egbertũ anni cccel

ANGLORVM REGVM SERIES.

i	Egbertus Ann.	xxxvii.
ii	Edelphus.	xx.
iii	Ethelbaldus. menses. v.	
iiii	Ethelbertus.	v.
v	Ethelredus.	ix.
vi	Aluredus.	xxviii.
vii	Edouardus Senior.	xxiiii.
viii	Adelstanus.	xvi.
ix	Edmundus. i.	vi.
x	Eldredus.	ix.
xi	Eduinus.	iiii.
xii	Edegarus.	xvi.
xiii	Edouardus martyr.	iii.

xiiii	Etheldredus.	xxxviii.
xv	Edmundus.ii.	i.
xvi	Canutius.i.Danus.	xx.
xvii	Haraldus.Danus.	iiii.
xviii	Canutius.ii.Danus.	ii.
xix	Edouardus Sanctus.	xxiii.
xx	Haraldus.ii.	i.
xxi	Guilielmus conquestor.	xxi.
xxii	Guilielmus,Rufus.	xxiii.
xxiii	Henricus.i.	xxxv.
xxiiii	Stephanus.	xix.
xxv	Henricus.ii.	xxxiiii.
xxvi	Ricardus.i.	x.
xxvii	Ioannes.	xvii.
xxviii	Henricus.iii.	lvi.
xxviiii.	Edouardus.i.	xxxv.
xxx	Edouardus.ii.	xix.
xxxi	Edouardus.iii.	li.
xxxii	Ricardus.ii.	xxii.
xxxiii	Henricus.iiii.	xiiii.
xxxiiii	Henricus.v.	ix.
xxxv	Henricus.vi.	xxxviiii.
xxxvi	Edouardus.iiii.	xxiii.
xxxvii	Edouardus.v.menses.ii.	
xxxviii	Ricardus.iii.	ii.
xxxviiii	Henricus.vii.	xxiiii.
xl	Henricus.viii.	xxxviii.
xli	Edouardus.vi.	

An. Christi.	Anni Regni.	ANGLI.
801	i	EGBERTVS. i. REX. ANN. XXXVII. Occiduorum xvii. Cantionorũ Orientaliũ, & Northumbrorum regna occupat, Primusq; Britanniam, Angliam, & uniuersam gentem Anglos appellari iussit, nonnulli hoc Hengisto primo Saxonum Duci tribuunt, ac inde Angliam quasi Hengisti terram dictam, propriori Anglicæ dictionis etymologia, Englond. alii Angliterram nunc uocant.
802	ii.	Alcuinus præceptor Caroli
803	iii.	Magni, &
804	iiii.	Ioánes Scotus Monachus,
805	v.	discipulus Bedæ, clarent.
806	vi.	
807	vii.	
808	viii.	
809	yiiii.	Daci prædatores fusi, fugatiq;.
810	x.	
811	xi.	
812	xii.	
813	xiii.	
814	xiiii.	
815	xv.	
816	xvi.	D. Chenelmus Merciorum prin-

An. Christi	An. Regni.	
		ceps ab impia Sorore necatus.
817	xvii.	
818	xviii.	
819	xix.	
820	xx.	
821	xxi.	
822	xxii.	
823	xxiii.	
824	xxiiii.	
825	xxv.	
826	xxvi.	Daci rursus insulam infestant.
827	xxvii.	
828	xxviii.	
829	xxix.	
830	xxx.	
831	xxxi.	
832	xxxii.	
833	xxxiii.	
834	xxxiiii.	
835	xxxv.	
836	xxxvi.	
837	xxxvii.	
838	i	EDELPHVS REX II. ANN. XX. Egberti filius, subdiaconatus gradu initiatus, mox Romani Ponti. authoritate eo uinculo solutus, Osburgam uxorem duxit.

An. Christi.	An. Regni.	
839	ii.	
840	iii.	
841	iiii.	
842	v	D. Suithinus, & D. Athelstanus Episcopi.
843	vi.	
844	vii.	
845	viii.	
846	ix.	
847	x.	Edelphus Rex Romã profectus, sub Leone quarto Pont. Inæ Regis institutum, secutus, eam Insulæ partem, quam Egbertus pater ad regnum adiunxerat, Romanæ Ecclesiæ uectigalem facit, legem'q; tulit, ut singuli, pro singulis, quas habitarent, domibus Romano Põtifici quot annis singulos denarios argẽteos ad diem festum Apostolorum Petri, & Pauli, uel summũ, ad uincula Petri, persoluerent. Hoc tributum etiam in hanc usq; nostram ætatem Pontifici numeratum esse constat, eius'q; nummi colligendi gratia testatur se in Angliam à Pontifice missum Polidorũs Vergilius Vrbinas, rerũ Anglicarum scriptor recentissimus,

An. Christi.	An. Regni.	
		ac Diui Petri denarios uulgo appellari scribit.
848	xi.	
849	xii.	
850	xiii.	D. Vuilfridus Archiepiscopus Eboracencis.
851	xiiii	
852	xv.	
853	xvi.	
854	xvii.	
855	xviii.	
856	xviiii.	
857	xx.	
858	i.	ETHELBALDVS REX III. Mense. V. Edelphi Regis filius. ETHELBERTS, REX. IIII. ANN. V. Ethelbaldi Frater. Dacos Cantio expellit.
859	ii.	
860	iii.	
861	iiii.	
862	v.	
863	i.	ETHELREDVS REX. V. ANN. IX. Ethelberti Frater.
864	ii.	

bris

An. Christi	An. Regni.	
865	iii.	
866	iiii.	
867	v.	
868	vi.	Daci, Iuaro rege occiso, in Northumbris deleti.
869	vii.	
870	viii.	
871	ix.	D. Edmundus Rex Orientalium Anglorum ultimus, ab ethnicis Dacis confosossus, martyrum catalogo adscriptus.
872	i.	ALVREDVS REX VI. ANN. XXVIII. Ethelredi frater. Romæ ab Hadriano Secundo Pontifice coronatus. Daci Merciis, & Orietalibus Anglis imperant.
873	ii.	
874	iii.	
875	iiii.	
876	v.	
877	vi.	
878	vii,	
879	viii.	
880	ix.	
881	x.	
882	xi.	

Ani. Christi.	An. Regni.	
883	xii.	
884	xiii.	
885	xiiii.	
886	xv.	
887	xvi.	
888	xvii.	
889	xviii.	
890	xviiii.	
891	xx.	
892	xxi.	Aluredus Rex, Merciorum regno potitus, Dacos uicit, Gomornéq; eorum Regem ad Christi fidem cõuersum, Northumbris præficit. Lindisfarne insula à Barbaris deuastata, sedes Episcopalis, cui olim D. Cuthbertus præfuit, hoc tẽpore in Cestriam oppidum Dunelmo proximum deducta, atque inde quadragesimo post anno Dunelmũ unà cum. D. Cuthberti corpore translata, qui fuit annus. 85. cum eam sedem Aidanus Scotus in Lindisfarne primitus posuerat.
893	xxii.	

Rex Aluredus hoc anno tria cœnobia magnifico apparatu condidit, unum Vintoniæ, quod nouum Monasterium dicitur, alterũ apud Shaftisburiam, quod est uir-

ginum

An. Christi	An. Regni	
		ginum uelatarũ, Tertium ad fluuium Thone, loco, qui nũc Athelnea nuncupatur, olim insula Ethelingea.
894	xxiii.	
895	xxiiii.	Rex hortante Neoto Monacho uiro doctissimo, Oxonii publicam Academiam, instituit, propositis professoribus litterarum præmiis, alteram autem Cantabrigiæ annis antea. 265. Sigisbertus orientalium Anglorũ Rex excitasse dicitur, anno Domini. 630.
896	xxv.	
897	xxvi.	
898	xxvii.	
899	xxviii.	
900	i	EDOVARDVS SENIOR REX. VII. AN. XXIIII. Aluredi filius, ab Athelredo Cantuariensi sacratus. Expulsis Dacis Oriẽtalium Anglorum regno potitus, extra Scotiam, totius insulæ imperium obtinuit.
901	ii.	
902	iii.	

An. Christi	An. Regni	
903	iiii.	
904	v.	
905	vi.	
906	vii.	
907	viii.	
908	ix.	
909	x.	
910	xi.	
911	xii.	
912	xiii.	
913	xiiii.	
914	xv.	
915	xvi.	
916	xvii.	
917	xviii.	
918	xviiii.	
919	xx.	
920	xxi.	
921	xxii.	
922	xxiii.	
923	xxiiii.	
924	i	ADELSTANVS REX VIII. ANN. XVI. Edouardi filius Nothus. Scotos, deuicto Constantino eorũ Rege, in sua uerba iurare coegit. Northũbria potitus, totius insu=

An. Christi.	Anni Regni.	
		læ fit Monarcha.
925	ii.	
926	iii.	
927	iiii.	
928	v.	
929	vi.	Ludouicus Caroli ſimplicis Frãco rum Regis filius , poſt aduerſam patris fortunam à Roberto Parri-ſiorum comite, apud Peronam in carcere necati, cum Edgina matre, quæ Eduardi regis filia furat, in Angliam ad Athelſtanum auun-culum confugit.
930	vii.	
931	viii.	
932	ix.	
933	x	
934	xi.	D. Vulſtanus Eboracenſis Archi-epiſcopus claret.
935	xii.	
936	xiii.	
937	xiiii.	
938	xv.	
939	xvi	Rex aucto imperio, duo cænobia Monachorum ordinis. D. Benedi cti condidit, alterum apud Melto-niam pagum Sacrisbirienſis dio-cæſeos, alterum ad Michilneũ Vi-

An. Christi	An. Regni.	
		cum. Ad Maluis beriense cæno-bium sepultus.
940	i	EDMVNDVS REX IX. ANN. VI. Adelstani frater.
941	ii.	
942	iii.	
943	iiii.	
944	v.	
945	vi.	Rex à latrone quodam confossus periit. Sepultus Glasconiæ.
946	i	ELDREDVS REX X. ANN. IX. Edmundi frater. Scotos in officio continuit. Abin-donense cænobium instaurauit.
947	ii.	
948	iii.	
949	iiii.	
950	v	
951	vi.	
952	vii.	
953	viii.	
954	ix.	
955	i	EDVINVS REX. XI. ANN. IIII. Edmundi filius. Cõsanguineæ stu-pro infamis.

An.Christi.	An.Regni.	
956	ii.	
957	iii.	
958	iiii.	
959	i	EDEGARVS REX XII. ANN. XVI. Eduini frater. Ab Odone Cantuariensi Arch. Bathoniæ coronatus. Rex á principio iuuenili errore corruptus, mox optimus princeps euasit. Ludouallo Vuallorum regulo tricenos Lupos quotannis tributi nomine imperasse dicitur.
960	ii.	
961	iii.	
962	iiii.	
963	v.	
964	vi.	
965	vii.	
966	viii.	
967	viiii.	
968	x.	
969	xi.	
970	xii.	Dunstanus Cantuariensis Archiepiscopus.
971	xiii.	Osualdus Eboracensis, Ramisiensis cænobii fundator.
972	xiiii.	Etheluodus Vintoniensis, clarent.

An. Christi.	An. Regni.	
973	xv.	
974	xvi.	Edegarus Rex, Cænobium monacharum ordinis. D. Benedicti Viltoniæ iuxta Sarisberiã condidit, cui Editham filiam uirginem præfecit. Anno ætatis. xxxvii. obiit Glasconiæ sepultus.
975	i.	D. EDOVARDVS MARTYR. REX XIII. ANN. III. Edegari Regis filius.
976	ii.	
977	iii.	Edouardus Rex à uenatione rediens, Alfredæ nouercæ insidiis occiditer, ac sanctorum martyrum catalago adscribitur. Sepultus Glasconiæ.
978	i	ETHELDREDVS REX XIIII. ANN. XXXVIII. Edouardi frater cõsanguineus. Dum baptizaretur infans, sacro fonte uentris solutione fœdato, insuper & Dunstani Cantuariensis Archiepiscopi prædictione, calamitosi principatus omnia prætulit.
979	ii.	
980	iii.	
981	iiii	

An.Christi	An.Regni.	
982	v.	
983	vi.	
984	vii.	
985	viii.	
986	viiii.	
987	x.	
988	xi.	
989	xii.	Daci hostiliter Angliam inuadũt. Rex pacem precio redimere coactus, persoluto eisdem tributo.
990	xiii.	
991	xiiii.	
992	xv.	
993	xvi.	
994	xvii.	
995	xviii.	
996	xviiii.	
997	xx.	
998	xxi.	
999	xxii.	
1000	xxiii.	
1001	xxiiii.	
1002	xxv.	
1003	xxvi.	
1004	xxvii.	
1005	xxviii.	
1006	xxix	
1007	xxx.	

Ani. Christi.	An. Regni.	
1008	xxxi.	
1009	xxxii.	
1010	xxxiiii.	
1011	xxxiiii.	
1012	xxxv.	Etheldredo Rege, ocio, ac luxui addicto, & grauioribus tributis, atq; rapinis populum uexante, Daci Suenone Rege Angliá inuadunt, Etheldredus, accepta magna suorum clade, de reliqua fortuna desperans, ad Ricardum Normãnorum Ducem, cuius sororẽ in uxorem habebat, cũ Alfredo, & Edouardo liberis in Galliam confugit. Sueno Dacorum Rex, totius Angliæ imperio potitur, ac post eum posteri anni. xxx. SVENO Rex, purgatis prioris uitæ facinoribus, & Dacis ad Christianam fidem tum primum receptis, in Anglia obiit. Canuto filio regni successore relicto: sepultus Eboraci.
1013	xxxvi.	Etheldredus Rex, mortuo Suenone in Angliam rediit.
1014	xxxvii.	
1015	xxxviii.	Etheldredus moritur, Londini, in

D. Pauli

D. Pauli templo maximo.

Sepultus.

1016 i. EDMVNDVS FERREVM LATVS REX XV. ANN. I.

Etheldredi filius.

Post diutinam concertationem, cũ Canuto Suenonis filio regnum diuidit, ac paulopost Edrici equitis proditione interficitur.

Edmundus, & Edouardus eius liberi, à Canuto in Pannoniam relegati.

1017 i. CANVTVS DACIÆ. NORVEGIÆ, ET ANGLIÆ REX. XVI. ANN. XX. Suenonis Daci filius.

Ab Aluredo Cantuariensi Archiepiscopo sacratus.

1018 ii.
1019 iii.
1020 iiii.
1021 v.
1022 vi.
1023 vii.
1024 viii.
1025 ix. Elphegius Cantuariensis Archiepi-

An. Christi	An. Regni.	
		scopus, direpta à Dacis Cantuaria occisus, martyrum catalogo adscribitur.
1026	x.	
1027	xi.	
1028	xii.	
1029	xiii.	
1030	xiiii.	Canutus Rex, Romam uoti causa petit: sedente Ioanne. xx. Pont.
1031	xv.	
1032	xvi.	
1033	xvii.	
1034	xviii.	
1035	ix.	
1036	xx.	Rex magna prioris uitæ pœnitentia ductus, Sanctissime obiit. Sepultus Vintoniæ.
1037	i.	HARALDVS ANGLIÆ, ET DACIÆ REX XVII. ANN. IIII. Canuti filius. Ab incredibili pedum in cursu uelocitate, Harefote, dictus.
1038	ii.	
1039	iii.	
1040	iiii.	
1041	i.	CANVTVS SECVNDVS ANGL. ET DA-

An. Christi An. Regni

CIAE REX XVIII.
ANN. II.

1 Haraldi frater.

Hunc à feroci indole Angli, Hardi Canutum, uocant.

1042 ii. Rex, uino, & epulis indulgens, ad Lambithum uicũ in altera Tamesis fluminis ripa propè Londinũ, dato inter bibendum ueneno, confestim periit.

Angli Dacorum tyrannidem pertesi, facto in eosdem impetu duræ seruitutis iugo se eximunt. Daci ad unum omnes in Anglia, partim deleti, partim eiecti, post annum trigesimum, Quam Sueno Dacorum primus totius Angliæ imperium est adeptus, Alfredo Etheldredi Regis filio ex Normánia, ubi cum Edouardo fratre exulabat, à proceribus ad Regnũ accersito, eodemq; Godouini Comitis proditione, in itinere interempto: Edouardo communi cõsensu imperium defertur.

1043 i. EDOVARDVS SANCTVS REX XIX.

An. Christi	An. Regni.	
		ANN. XXIII.
		Etheldredi Regis filius. Enima Normanica matre genitus. Guilielmi Normaniæ Ducis opera ad regnum adiutus, Rex sanctissimæ uitæ, & castissimis moribus præditus, uiginti tribus, quot regnauit annis, summa pace usus, Regnum optimis institutis, atque legibus excoluit, Has leges posteri communes appellarunt, & populus cum à Normannis aliis datis legibus sibi ademptas quereretur, sæpe à suis regibus eas ueluti maxima reip. commoda, armis repetere conati sunt. Strumam item gutturis uitium, quod nonnulli scrophulam dicunt, solo tactu in quamplurimis sanasse dicitur, Quam curationem, ad posteros Angliæ Reges, diuina uirtute, quasi hæreditariam emanasse ferunt.
1044	ii.	
1045	iii.	
1046	iiii.	
1047	v.	
1048	vi.	
1049	vii.	

An. Christi	An. Regni.	
1050	viii.	
1051	ix.	
1052	x.	
1053	xi.	
1054	xii.	
1055	xiii.	
1056	xiiii.	
1057	xv.	
1058	xvi.	
1059	xvii.	
1060	xviii.	D. Vulstanus Vigorniensis Episcopus.
1061	xix.	
1062	xx.	
1063	xxi.	
1064	xxii.	
1065	xxii.	Edouardus Rex obiit, diuino, uti fertur, uicinæ mortis præsagio admonitus, annulo quem is Pauloantea cuidam pauperi. D. Ioannis Euangelistæ nomine eleemosynā ab eo petenti dederat, à peregrino quodam Hierosolima redeunti, sibi reddito. Sepultus est in Vı e t=monasterii templo, ac paulopost inter Diuos relatus, annulus'qȝ ll: in eiusdem tēpli archiuiis recōditus, comitiali morbo laborātibus

mirificè, uti aiũt, salutaris, & hinc natum, ut Angliæ Reges quotannis, annulos solemni cæremonia sacratos, contracta membra diuina uirtute dissoluentes, populo erogent.

1066 i. HARALDVS SECVNDVS REX XX. ANN. I.

Godouini Comitis filius, Canuti secundi ex Sorore nepos. D. Edouardo cœlibe defuncto, regnum arripit, Qui cum Guilielmi Normãniæ Ducis filiá, in cõiugem sibi desponsam, rupto fœdere insigni contumelia affectam repudiasset, Guilielmus Dux traiecta in Angliam classe, iuxta Hastingium portum, loco cui ab euentu, belli nomen inditum, Haraldum Regem, intestinis suorum discordiis, præterea, & Noruengiensi bello pauloantea exhaustum, collatis signis cæsis supra uiginti Anglorũ millibus, occidit. Pridie, Idus, Octobris. Guilielmus uictor, Londini regiam coronam sumit. viii. Cal. Ianuarii.

1067 i.

GVILIELMVS NORMANNVS CONQVESTOR REX XXI. ANN. XXI.

Roberti Normaniæ
Ducis Nothus.

Huius adhuc posteritas per annos 480 uiginti Regũ serie continuata, et abolita ferè ueteri Anglorum prosapia, ab hac ueluti antiquisſima tã inde Normánicæ stirpis origine, multò maximam nobilitatis partẽ, nouo stẽmate, (quod etiam nunc familiaria principum quorundam cognomina manifestisſimè arguunt) nostro nunc seculo illustratam esse constat. Huius Guilielmi insignia iubati leones tres militar iparma depicti, ad posteros dehinc Angliæ Reges perpetuo transmissa, cũ antea nullum regibus publicum insigne, sed aliusalio pro arbitratu sumpto utebatur: Sunt, qui Guilielmum duobus tantum leonibus, quod Normánicæ ditionis insigne est, usum existiment, tertiam, ex Aquitania accesſiſſe, quam postea Henricus

An. Christi.	An. Regni.	
		secūdus uxoria hæreditate creuit.
1068	ii.	
1069	iii.	Rex profligatis Dacis, qui ad regnum capescēdum, iterum in Angliam irruperant, & frequenti Anglorum procerum rebellione suppressa, ciuibus, generatim magna agrorum parte mulctatis, nouos magistratus creat, & antiquam iuris dicendi rationem immutat, legibus, quas in hunc diem Angli obseruant, Normānico idiomate populo promulgatis.
		Hoc ipso anno, celebris sacrorū Antistitum conuentus Vintoniæ, habetur, cui etiam interfuere Alexandri ii. Romani Pontificis legati, in quo plures sacri ordinis uiri dignitate priuati, ac in iis stigandus Cantuariensis præsul desecratus, quòd uiuo Roberto Archiepiscopo Cantuariensem sedem occupasset, deinde quòd unà cum eadē Vintoniensem episcopatum posse disset, ac postremum quòd palliū accepisset à Benedicto X. Ponti. quem ut uitiose Creatum patres repudiauerant.

An. Christi.	Anni Regni.	
1070	iiii.	
1071	v.	Lanfrancus Cantuariensis Archiepiscopus.
1072	vi.	
1073	vii.	Nouum Castrum ad Tynæ fluminis ripam à Roberto Regis filio
1074	viii.	extruitur.
1075	ix.	
1076	x.	
1077	xi.	Londini Episcoporum conuẽtus, authore Lanfrãco habitus, in quo de reformando clero, & de transferendis Episcoporum aliquot sedibus in celebriores ciuitates, decretum.
1078	xii.	Robertus Guilielmi Regis filius, instigante Philippo Gallorũ Rege contra patrem in Normãnia rebellat, quem paulopost supplicem pater in gratiam recipit.
1079	xiii.	
1080	xiiii.	
1081	xv.	Census publicus in Anglia, & ingens auri pondus ex singulorum capitibus à Rege exactus.
1082	xvi.	
1083	xvii.	
1084	xviii.	

An.Christi	An.Regni.	
1085	xix.	
1086	xx.	
1087	xxi.	Rex tria præclara cænobia condidit, unum in Cantio, eo loci, quo cum Haraldo conflixerat, ad monumentum uictoriæ in eo bello partæ, idq́ꝫ. D. Martino dicauit, appellauitq́ꝫ Cænobium ad Bellum, alterum in Londini suburbano, quod Saluatoris dicitur, tertium Cadomi in Normãnia: ubi templum magnificum. D. Stephano posuit. Rex in Normãniã traiicit, ubi dum Gallis bellum inferre parat, ruptis ferociẽtis æqui saltu intestinis iiii. id. sept. obiit. anno ætatis. L X XIIII. Cadomi Normãniæ oppido, Cænobio à se extructo elatus, redempto priusquã sepulturæ daretur, á quodam eius loci dominium sibi asserente, terræ precio. Roberto ex Matilda coniuge filiorum natu maximo, quòd is rebelli in patrem animo esset, Normanniam, Guilielmo cognomento Rufo, Angliæ regnum, Henrico Gazam omnem legauit: Rufus. iiii. Calend. Octobris.

An.Christi An.Regni.

1088 i. GVILIELMVS RV-FVS REX XXII. ANN. XXIII.

Guilielmi nothi filius, à Lanfranco Cantuariensi.

Vuest monasterii coronatus. Robertus Normániæ Dux. Rufo fratri bellum infert.

1089 ii.

1090 iii. Lanfrancus Cantuariensis obiit, post annum, quàm sedere cœperat xix. Berengarii errorem de eucharistia luculentè impugnauit, Christi ecclesiam Cantuariæ, & D. Albani Cænobiũ instaurauit, Xenodochia duo iuxta Cantuariã condidit. Rufus Rex eius morte Cãtuariensem Archiepiscopatũ grãdi pecunia locauit, annis quatuor.

1091 iiii.

1092 v. Carleolum à Rufo Rege instauratum.

1093 vi.

1094 vii.

1095 viii. D. Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus.

1096 ix. Bellum sacrum in Saracenos, sub Vrbano Papa Claromon-

An. Christi	An. Regni.	
		tano concilio in Gallia decre- tum.
		Robertus Dux oppignerata Normannia, facta cum Rufo pace, ac decem millibus auri librarum mutui nomine ab eodem acceptis, ad sacrum bellum Hierosolimã proficiscitur.
1097	x.	Malcolmus Rex Scotiæ Northumbriam incursans, in Alneuichi Castelli obsidione, unà cum Edouardo filio natu maximo à Roberto Northumbriæ comite occiditur.
1098	xi.	
1099	xii.	Hierosolima à Christianis recepta.
1100	xiii.	Rex in clerum desæuiens, & Anselmo Cantuariensi propter piã eius admonitionem in exilium eiecto, templorum prouentibus ad priuatum quæstum abutens, ac sæpe dictitans, pinguem Christi panẽ esse, et delitias præbere Regibus, inter uenandum apud nouæ forestæ saltum, à suo qnodam milite, siue casu, siue de industria, sagitta transfixus, confestim periit, Calend, Au

An. Christi An. Regni.

gusti. ætatis Anno. xliii.
Sepultus Vintoniæ.
Henricus Nonis Augusti regno succedit.

1101 i. HENRICVS PRIMVS REX XXIII. ANN. XXV.
Guil. Ruffi frater. A' Mauritio Londinensi Episcopo.
Vuest monasterii coronatus.
Anselmus Cantuariensis ab exilio reuocatur.
Robertus Normanniæ Dux, Hierosolomitana expeditione confecta domum reuersus, contra Henricum fratrem, regni causa, bellũ in Angliam renouat, de pace tandem iis conditionibus transactum, ut Henricus, qui patre Rege natus esset, Angliæ, Regnum obtineret, & quotannis tria millia Marcharũ Roberto daret, & qui prior sine liberis decederet, alterũ hæredem testamento scriberet.

1102 ii.

1103 iii.

1104 iiii. De sacrorum inuestitura Regi cũ clero controuersia, quam Anselmus Cantuariẽsis Romæ sub Pa-

An. Christi.	An. Regni.	
		ſcali.ii.Pont.componit.
1105	v.	
1106	vi.	
1107	vii.	
1108	viii.	Rex in Normanniam traiicit. Robertum fratrem contra pacis, fœdera rebellantem, magna Normannorum ſtrage ædita, captiuũ ſecum in Angliam ducit, ibiq; uitam in carcere finire coegit . Normãnia dehinc Angliæ regno coniuncta.
1109	ix.	Philippus Rex Galliæ moritur, cui ſuccedit LVDOVICVS, CRASSVS Annis xxviii.
1110	x.	Anſelmus Cantuarienſis obiit, poſt Annum quàm ſedere cœpit xvi. Anno ætatis. lxxxvi. cuius apud poſteros multa piè conſcripta etiam nunc extant. Cæſtriæ cænobium in Anglia condidit, Monachorum ordinis. D. Benedicti, ſepultus eſt in æde Chriſti Cantuariæ, atq; inter diuos relatus.
		Hoc ipſo itẽ anno in Ely Inſula Epiſcopalis ſedes primũ inſtituta, Paſcali Põt. Romano approbáte.

An.Christi.	An.Regni.	
1111	xi.	
1112	xii.	
1113	xiii.	
1114	xiiii.	Vigornia incendio tota ferè consumpta. Vualli tumultuátes, à Rege perdomiti.
		Nuptiæ inter Henricum.v.Imperatorem, & Matildem Hérici Regis filiam Maguntiæ celebrantur. Prima parliamenti concilii institutio.
1115	xv.	
1116	xvi.	
1117	xvii.	
1118	xviii.	Initium primi belli Gallici, quod sexcentis fœderibus compositum semper renouatur. Theobaldus Campanus comes ex Blesensium comitum familia natus, atq; exinde Henrico Regi affinitate cõiunctus, quòd Adela eius soror Stephani Blesensis comitis uxor esset, generis fiducia, impetrato ab Henrico auxilio, in Lodouicum Crassum Gallorum Regem bellũ mouet. Crassus inito cõsilio cum Balduino Flandriæ, & Fulcone, Andegauiæ comitibus, Henrico

An. Christi. An. Regni.

Regi Normãniam adimere parat,
1119 xix. & Guilielmum Roberti defuncti filium in possessionem mittere.
Henricus Rex in Normanniam traiicit, atq; apud Nicasianum oppidum profligatis Crasi Gallorũ Regis copiis, uictor euasit. Balduinus Flandriæ comes uulnere accepto, interiit, Andegauensis ad Henrici partes transiit: Pax deinde inter Reges facta. Henricus in Angliam reuertitur.

Mathildis Regina Henrici uxor, Scotorũ Regis soror, præstantissima fœmina moritur.
Henrici filii Guilielmus, & Ricardus, ac filia Maria dum ex Normannia in Angliam transmittunt, orta fœda tempestate, ac illisa scopulis naue, fluctibus obruti, interiere.

1120 xx.

1121 xxi.

Varinus Salopiæ comes, hoc tempore, duo Benedictinorum Cænobia

An. Christi.	Anni Regni.	
		bia in Anglia condidit, alterum in suburbis Salopiæ, alterum ad pagum Venelochum, & hoc diuæ Milburgæ, illud Apostolis Petro, & Paulo dedicauit.
1122	xxii.	
1123	xxiii.	
1124	xxiiii.	
1125	xxv.	
1126	xxvi.	Henricus. v. Imperator in Germania moritur. Mathildis Augusta ad patrem reuertitur, ac paulo post Gaufredo Andegauensium comiti nupta, ab Henrico patre Anglici Regni hæres declaratur.
1127	xxvii.	
1128	xxviii.	
1129	xxix.	
1130	xxx.	
1131	xxxi.	Innocentio secundo Pont. Romano, ob Anacleti Antipapæ potẽtiã in Galliã cõfugiẽti, Rex in Carnutibus honoris causa, obuiã facit: Sedes Episcopalis Carleoli posita.
1132	xxxii.	
1133	xxxiii.	
1134	xxxiiii.	
1135	xxxv.	Rex in Normannia moritur

An.Christi	An.Regni.	
		iii.Non. Decemb. ad Redingiũ Benedictorũ Cænobio, quod paulo antea ædificauerat, sepultus. In hoc omnis Guilielmi Nothi uirilis sexus legitima prosapia defecit: Stephanus Bononiensis comes: Henrici ex Adela sorore nepos, neglecta Mathilda Augusta Henrici filia, regnũ præoccupat.
1136	i.	STEPHANVS REX XXIIII. ANN. XIX. Stephani Blesensis Comitis filius, Henrici Regis ex sorore nepos. viii.calend.Decemb. A` Guilielmo Cãtuariensis Archiepiscopo Vuestmonasterii Rex coronatus.
1137	ii.	Ludouicus Crassus Rex Galliæ moritur. Succedit LVDOVICVS.vii. Iunior dictus, annis XLIII. Rex Stephanus compositis in Normannia rebus, cõtra Scotos Mathildis Augustæ partes tutantes bellum mouet.
1138	iii.	
1139	iiii.	
1140	v.	

An. Christi	An. Regni.	
1141	vi.	Mathildis Augusta cum auxiliaribus suorum copiis ex Gallia soluens, atq; ad Arundellium appulsa, contra Stephanum Regem in Anglia bellum parat. Rex apud Lincolniam Mathildæ copiis cõgressus capitur, & Bristoliũ captiuus adducitur, pactis demũ utrinque conditionibus, Roberti Glocestriæ comitis ꝑmutatione, (qui & ipse Mathildis sororis partes tutatus, paulopost à Regis fautoribus captus est): Rex libertati, & regno restituitur.
1142	vii.	
1143	viii.	
1144	ix.	Henricus Mathildis Augustæ filius, defuncto Gaufredo patre Andegauensem principatum consecutus, collecto suorũ exercitu, in Angliam traiicit, matri contra Stephanum Regem opẽ laturus.
1145	x.	
1146	xi.	
1147	xii.	
1148	xiii.	
1149	xiiii.	
1150	xv.	

An. Christi	An. Regni.	
1151	xvi.	
1152	xvii.	
1153	xviii.	Pax cum Mathilda, & Stephano Rege post diutinam cōtentionem iis conditionibus transacta, ut ipse Stephanus, dum uiueret, Rex haberetur, mortuo autem, Henricus Mathildæ filius Regnum obtineret, Normanniamq́ꝫ interim possideret. Aleonora Guilielmi Aquitaniæ Ducis, & Pictonum comitis filia, à Ludouico Gallorum Rege repudiata, Henrico Andegauensi Mathildis Augustæ filio nubit, ad quē inuito Gallorū Rege priorem attulit dotem, Pictones & Aquitaniam, quòd deinceps perpetui belli seminariū fuit, inter Gallos, & Anglos.
1154	xix.	Stephanus Rex moritur. viii. Calend. Nouem. sepultus ad Feuersamū in Cantio, Cænobio, quod ipse ædificauerat: Succedit Henricus Normanniæ, & Aquitaniæ Dux, Andegauensium, Pictonumq́ꝫ comes. xiii. Calend. Ianuarii: à Theobaldo Cantuariensi Ar-

An.Christi	An.Regni.	
		chiepiscopo; Vuest monasterii sacratus. Hoc ipso irem anno obiit Guilielmus Eboracensis Archiepiscopus postea inter, diuos relatus.
1155	i.	HENRICVS SECVNDVS REX XXV. ANN. XXXIII.
		Henrici primi ex filia Nepos, Cumbriam, Northumbriamq́, Mathildæ matris permissu, à Scotis aliquandiu possessam, recipit, & Regẽ eorundem Huntigtoniæ comitatu donat.
		Vuallos subactis eorum regulis domat.
		Hoc ipso anno defuncto Romæ Anastasio quarto, Nicolaus Albanus Antistes, homo Anglus, Hadriani quarti appellatione in Pontificatu succedit annis. iiii.
1156	ii.	
1157	iii.	
1158	iiii.	
1159	v.	
1160	vi.	Hadrianus. iiii. Pontifi. moritur. Succedit Alexander. iii. Senensis.
1161	vii.	
1162	viii.	

An. Christi. An. Regni.

1163 ix. Rex Henricus dotali iure Tolosatem comitatum à Raimundo repetens, Ludouici Gollorũ Regis arma in se concitat, pax tandẽ inter Reges facta, Margarita Lodouici Regis filia, Henrici filio de sponsata.

Theobaldus Cantuariensis Archiepiscopus obiit. ab Innocentio secundo Pontifice Romano, primus legati nati titulo, cum pallio donatus. Succedit Thomas Beketus, postea martyr futurus.

1164 x. Thomas Cantuariensis Archiepiscopus Ecclesiastica iura defendens, à Rege in exiliũ actus, Senone in Gallia apud Alexandrũ Tertium Pont. Roma. de iniuriis conquestus, ad Pontiniacum Cænobium, se contulit.

1165 xi.

1166 xii. Mathildis Augusta moritur, Rex

1167 xiii Gaufredo filio dotali iure Britan-

1168 xiiii. niæ, hæreditatem creuit.

1169 xv.

1170 xvi. Rex Henricum filium, in Regni societatem adscitum, Londini à Rogerio Eboracẽsi Archiepisco

An.Christi. An.Regni.

po (absente tum Cantuariense, cuius id muneris fuerat) xvii. Calēd. Iulii in Regem coronādum curat. De qua iniuria, Thomas Cantuariensis apud Alexandrum Pontificem conquestus, ita eum mouit, ut is Eboracēsi, & aliis, qui istiusmodi coronationi interfuissent, sacro℞ administratiōe interdixerit.

1171 xvii. Thomas Cantuariensis, septimo exilii sui anno reconciliato, ut putabatur Rege, in Angliā reuersus iiii. Calend. Ianuarii, coniuratorū gladiis in templo confossus, occiditur, ab Alex. Pont. postea martyrū catalogo adscriptus.

1172 xviii. Rex per legatos apud Alexandrum Pontifi. se de Cantuariensis nece purgat, et Hibernicam expeditionem, eiusq; Insulæ dominiū, ex eiusdem Pontificis authoritate sibi dari postulat.

1173 xix.

1174 xx. Alexandri Pontificis legati duo, causam de Cantuariensis nece cogniturі, in Angliam adueniunt, Rex iureiurando factum suum purgauit, in hoc tantum se peccas-

se fassus, quòd ex eius in Cantuariensem simultate, aliis perpetrandi facinoris occasionem dedisset, ad quam culpam eluendam, expiãdamq́; ducentos milites ad sacrũ bellum in Syriam suis sumptibus se missurum recepit, ac semet intra triennium eius expeditionis sociũ cum aliis principibus subsecuturum, Quin & legem tulisse dicitur, qua perpetuo cautum esse uoluit, neminem posterorum Regum in Angliam regiũ nomem, insigniaq́; deinceps gesturum, nisi quem Romanus Pontifex ritè iussisset, designasetq́;.

1175 xxi. Rex Henricus Iunior, cum fratribus, Ludouico Gallorum Regi obsequentes, à patre deficiunt, & cõiunctis armis Normanniã, Aquitaniam, atque Britanniam, inuito patre, in suam ipsorum potestatem redigunt.

1176 xxii. Guilielmus Rex Scotiæ, Henrici filiorũ in patrẽ discordia fretus Anglicos fines hostiliter ingressus, ad Alneuicum oppidum cæsis, ac profligatis suis omnibus in pu

gna capi-

An. Christi.	Anni Regni.	
		gna capitur.
1177	xxiii.	Pax hoc anno inter Regem, & filios cōposita, cum Ludouico Gallorū Rege affinitas renouata, Adela Galli filia Ricardo Hērici filio desponsata: Scotus cum soluendo non esset, quatuor munitissimis Castellis pro redemptione traditis, in regnum restituitur.
		Hugo Cardinalis Alexandri Pontificis Legatus in Angliam uenit ad componendas controuersias inter Cantuariensem, & Eboracensem Archiepiscopos de primatu inter se contendentes.
1179	xxv.	Aldredus Vigorniēsis Episcopus circa hæc tempora Glocestriæ cænobium Benedictinorum condidit, illudq; Apostolis Petro, et Paulo dicauit.
1180	xxvi.	Ludouicus Gallorum Rex, uoti causa. D. Thomæ sepulchrum Cātuariæ inuisit, & à Rege honorificè accipitur, in Galliam reuersus moritur, cui succedit PHILIPPVS AVGVSTVS annis. xliii.
1181	xxvii.	Rex Henricus Iunior repentina

An.Christi	An.Regni.	
		morte obiit, Margarita uidua Philippo Gallorum Regi fratri reddita, ac Belæ Pannoniorum Regi paulòpost nupta.
1182	xxviii.	
1183	xxviiii.	Heraclius Patriarcha Hierosolimitanus, auxilium pro re christiana in Syria postulaturus, in Angliam aduenit, sed parum benignè à Rege acceptus, frustrata spe, dimittitur.
1184	xxx.	
1185	xxxi.	
1186	xxxii	
1187	xxxiii.	Gaufredus Dux Britaniæ, Lutetiæ moritur, relicta uxore Constantia grauida, quæ mox Arthurum parit. Capta à Saracenis Hierosolima anno lxxxix. Postea quàm à Christianis ducibus recepta fuerat.
1188	xxxiiii.	Reges, Gallus, & Anglus Idibus Ian. in Velocassibus in colloquium ueniunt, ac de Hierosolimitana expeditione decernunt, mox rupto fœdere, Ricardus Angli filius, relicto patre, Gallorum partes sequitur, Rex Gallus Cænomanos, & Turones occupat, cu-

An.Christi An.Regni.

ius rei ira,& indignatione, Henricus Angliæ Rex pridie Nonas Iulias,Chinone in Normãnia moritur,ubi & ſepultus eſt. Normãnorũ in Anglia Rex ultimus,Ricardus reſtitutis ſibi, quas Gallus patri ademerat,Vrbibus,ad regnũ in Angliam traiicit.iii.Nonas Septembris.à Balduino Cantuarieſi Archiepiſcopo Londini, Rex coronatus.

1189 xxxv.

1190 i. RICARDVS PRIMVS REX XXVI. ANN. X. A magnanimitate,Cuer de lion, dictus.

Londinenſes magno auri pondere, in ſacri belli ſumptus, Regi oblato,honoribus, & dignitate augentur, libera Vrbis adminiſtratione pretoris, & conſulum poteſtati permiſſa. Henricus Aluini primus prætor,Conſules,Petrus Ducas, & Thomas Neellus creati.

Reges Gallus,& Anglus,ut antea inter ſe conſtitutum fuerat, ad Hieroſolimitanam expeditionem ſe parant. Gallus cum claſſe Ge-

An. Christi	An. Regni.	
		nuã præcesſit. Ricardus Maſsiliã ſoluit, uterq; in Siciliam menſe Auguſto appulere, ubi & hyemare coacti ſunt.
1191	ii.	Ricardus Rex Sicilia ſoluens, ui tempeſtatis in Cyprum eiectus, Tyrannum, à quo litoribus arcebatur, & Inſulam bello cœpit, præſidio'q; firmauit, illinc ad Philippum Gallorũ Regem profectus Ptolomaida obſidentem, quã paucis poſt diebus coniunctis copiis expugnauit, mox ſuborta inter Reges diſcordia, Philippus relicto Odone Burgundiæ Duce copiarum ſuarum præfecto, in Galliam rediit, Ricardus in Syria remanſit.
1192	iii.	Ricardus Rex Hieroſolimitani regni permutatione, Cypri regnum Guidoni Luſigniano uendit, quod ad noſtra ferè tẽpora ſeruarunt eius poſteri, quoad illic imperare cœperunt Veneti, & hinc factum, ut Hieroſolimitani regni titulum Angliæ Reges aliquãdiu geſſerint.
1193	iiii.	Ricardus, domeſticorum ſuorũ

An.Christi An.Regni.

in Anglia conspiratione, & Philippi Gallorum Regis simultate, rem Syriacam deserere coactus, domum rediens in Germania, à Leopoldo Austriæ Duce intercipitur, & Henrico Imperatori, in ueteris odii ad Ptolomaidis expugnationem inter se concepti uindictã, traditus, frustra intercedente pro eo Celestino Pont. Romano, in uincula coniicitur.

1194 v. Rex Ricardus centum quadraginta millibus marcarum pro redẽptione persolutis, Henrici Imperatoris custodia liberatus, in Angliam rediit.

1195 vi.

1196 vii. Bellũ inter Gallos, & Anglos uario utrinque euentu renouatũ.

1197 viii.

1198 ix. Rex Othonem Saxoniæ Ducem, ex sorore nepotẽ contra Philippi Henrici defuncti Cæsaris fratrem, grandi pecunia ad imperiũ iuuat.

1199 x. Rex in obsidione Calaci oppidi in Lemouicum finibus, ubi ingens thesaurus latere putabatur, cata-

pulta ueneno illita percussus, interiit. viii. id. Aprilis, nullo ex se prole suscepto, sed Arturo Britanniæ duce ex Gaufredo fratre nepote, hærede prius designato: Cadauer ex suo ipsius testamento triplicis sepulturæ traditũ, corpus ad patris pedes, quod in eundem rebelli animo fuerat; cor Rothomagi, quam urbem unicè semper coluit, reliqua intestina Pictonum terra, ut suo principi ingrata, recondi uoluit. Variantibus deinde optimatum in Gallia suffragiis, qui Arthurum adhuc puerum Britanniæ regno præferendum censebant, Ioannes Moritonii comes, Ricardi frater, populari largitione, & potẽtentia præualens, in Angliam traiicit, & regiam coronam Londini sumit. vii. Calend. Iulii.

1200 i. IOANNES REX XXVII. ANN. XVII.

Pax inter Ioannem, & Philippum Galliæ Regem, Blancha Alphonsi Regis Castellæ filia, Ioannis Regis ex sorore nepotis Ludouico Philippi filio, in uxorem data.

An.Christi. An.Regni.

1201 ii.

1202 iii. Ioannes Rex Arthurum Britāniæ Ducem, Gaufredi fratris filiū, quo cum contendebat, & qui iam magnas uires in Pictonensi agro acquisierat, bello opprimit, eumq; aliquandiu in custodia asseruatum necari iubet. Gallus Anglum persequi, Arturiq; necem ulcisci conatur.

1203 iiii.

1204 v. Normannia tota à Gallis recepta, annis cclx. postquàm Rollo primus Dux eandem occupauerat, Et Ioannes Rex ab uniuersa penè, quā in Gallia habebat, possessione depulsus.

1205 vi.

1209 vii. Hugo Lincolniēsis Episcopus Carthusiensium ordinis Monachus sanctiss. obit, postea inter diuos relatus.

1207 viii. Otho. iiii. Germanorum Imperator in Angliam uenit, cui Gallis bellum inferre parato, Ioannes Rex ingentem pecuniæ summam dedit, Rex ob multas iniurias clero illatas, & quia neglecta Romani Pontificis authoritate, Stepha-

An. Christi. An. Regni.

num Cardinalem ad Cantuariensem Archiepiscopatum ab Innocentio iii. Pontifice electum, recipere nollet, ecclesiæ hostis iudicatur, & sacris interdicitur.

1208 ix.

1209 x.

1210 xi.

1211 xii.

1212 xiii. Innocentius. iii. Rom. Pont. Ioãnem Regem in sacra, profanaq́; nullius ordinis, aut ætatis ratione habita desæuientem, misso Pádulpho uiro clarissimo, graui denuntiatione regni administratiene submouet, qua re tertius Ioannes, quod à suis Episcopis, Principibus, popularibusq́; destitueretur, inuitus ad sanitatem rediit, Pontificemq́; agnouit, ac graui iureiurãdo sponsionem fecit, se Pontificis arbitrio staturum, posterosq́; Reges idem facturos, ut se deinceps Romani Pontificis beneficiarios, perpetuò agnoscerent.

1213 xiiii.

1214 xv. Nicolaus Tusculanus Cardinalis Legatus in Angliã missus. iii. Calend.

An.Christi An.Regni.

lend. Iulii, interdictum, quo antea Anglia per sex annos, mẽses tres, ac dies duodecim obstricta teneba tur, publica authoritate sustulit.

1215 xvi.

1216 xvii. Regni optimates Ioannis Regis Tyrannidẽ pertesi, contra eundem arma capiũt. Ludouicus Philippi Gallorũ Regis filius ab eisdem in spem regni uocatus, iureiurando, obsidibusq; acceptis in Angliam traiicit. Rex suis omnibus inuisus, dum ad monasterium Suineshed diuertisset. xiiii. Calẽd. Nouembr. ueneno sublatus est, Monacho id illi propinante, quo & ipsemet, uti fertur, unà cũ Rege periit. corpus Vigorniæ sepulturæ traditũ. Principes neglecto Ludouico, Henricum puerum Ioannis defuncti filium, Regem consalutant.

1217 i. HENRICVS TERTIVS REX XXVIII ANN. LVI.

XVI. Calend. Iulii à Vintoniensi, & Bathoniensi Episcopis, præsente Romani Põtificis Legato, nouem annos natus, Rex coro

An. Christi An. Regni.

natur, & Henrici Vintoniensis Episcopi tutelæ committitur.

1218 ii. Ludouicus Philippi Gallorum Regis filius, post longam altercationẽ, cõuentione facta, acceptaq́ue pecunia, in Galliam se recipere cogitur.

Vallo Pontificius Legatus Romam reuertitur, & Pandulphus, qui Innocentii Pontificis mandata ad Ioannẽ Regem detulit, Nordouicensis fit Episcopus.

1219 iii. Rex ab Honorio Pótifice Romano rogatus in christianorum subsidium, Asiatico bello, Rainulphum Cestriæ comitem copiis præfectum, ad Damiatæ obsidionem mittit.

Pupillorum, sub Regis tutela æducandorum, quos Vardas uocãt, hoc tempore prima institutio.

1220 iiii. Rex sublatis undiq; factionibus populi, ac principũ iussu iterum coronatur.

Hoc ipso anno, corpus. D. Thomæ Martyris solemni ritu translatũ, & Hugo Lincolniẽsis quondã Episcopus inter sanctos relatus.

An. Christi.	Anni Regni.	
1221	v.	
1222	vi.	
1223	vii.	
1224	viii.	Philippus Rex Galliæ moritur, Succedit LVDOVICVS iiii. annis iii.
3225	ix.	Ioannes Brēnus Hierosol. Rex ingenti pecunia à Philippo Gallorum Rege, ex testamēto donatus, in Angliam traiicit, honorificè à Rege acceptus, indeq; in Hispaniā soluens. D. Thomæ Martyris sepulchrum Cantuariæ inuisit, cui quatuor maximi precii Saphyros, ut in ornamētis essent, obtulit.
1226	x.	Leuia aliquot prælia inter Gallos, & Anglos in Aquitania; Cōcilium Londini, quod parliamentū uocant, in quo multæ leges, magnæ chartæ, & de Foresta dictæ, promulgantur. Otho Cardinalis Honorii. iii. Pontificis Legatus, decimas in sacrum bellum imperat.
1227	xi.	Rex instigante Petro Britanniæ Duce, Mense Martio cū classe in Galliam traiicit, indeq; paulò post nulla re memorabili gesta,

An. Christi	An. Regni.	
		in Angliam rediit.
		Rex Arragonensem Regē in Hispania contra Afros, Anglico milite iuuat.
		Ludouicus viii. Rex Galliæ moritur. Succedit Diuus LVDOVICVS filius, annis xliii.
1228	xii.	
1229	xiii.	
1230	xiiii.	
1231	xv.	
1232	xvi.	
1233	xvii.	
1234	xviii.	Regni principes nimio tributo oppressi, à Rege secessionē faciūt, quos tandem Rex armis depositis benignitate mitigat.
1235	xix.	Guilielmus puer apud Nordouicum, à Iudæis cruci affixus.
		Isabella Regis soror, Federico ii. Imperatori nuptui datur.
1236	xx.	Rex Aleonoram Raymundi comitis Prouinciæ filiam in uxorem ducit.
1237	xxi.	Otho Cardinalis à Gregorio ix. Pōtifice Legatus in Angliā rediit, Sacerdotum conuentum Londini celebrat, & ad Asiaticum bel-

An. Christi. An. Regni.

lum, quod D. Ludouici Gallorum Regis auspitiis postea gestũ est, sacrorum decimas imperat.

Rex Aleonoram sororem Simoni ex Monteforti collocat, dotisq; nomine Lecestriæ comitatu donat.

1238 xxii. EDOVARDVS Princeps nascitur, & ab Othone Pontificis Legato baptismate perfunditur.

1239 xxiii.

1240 xxiiii. Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis corruptos sui sæculi mores in principe, & clero detestatus, D. Thomæ Cantuariensis exemplum secutus, Pontiniaci Cœnobio in Gallia, exul moritur, ab Innocentio IIII. Pont. Diuorum catalogo adscriptus.

Ricardus Regis frater cũ classe ad Christianorum auxilium in Syriam proficiscitur.

1241 xxv. Rex subactis Vualliorum regulis Vualliam suo imperio subiicit.

1242 xxvi. Rex Hugonis Marchiæ comitis impulsu, cui mater nupta fuerat, umpta in Galliá expeditione, sed

An. Christi. An. Regni.

nullo interim cõfecto negotio, pactis in quinquenniũ induciis, paulò post in Angliam rediit.

1243 xxvii.
1244 xxviii.
1245 xxix.
1246 xxx.
1247 xxxi.
1248 xxxii.
1249 xxxiii. Concilium parliamenti Londini, pecuniæ colligendæ causa à Rege coactum, in quo decretum, ut nummus argenteus, quem Grossum uocant, certo pondere excuderetur, utq; ex una quidem parte regii capitis effigies, ex altera crux ad extremas eiusdem nummi partes producta imprimeretur, ne fraus ex diminutiõe fieret, Sterlingorum item, ut uocant, uel à Sturni auiculæ, uel à stellæ nota, hoc tẽpore prima percussio, unius unciæ argenti pondere.

1250 xxxiiii.
1251 xxxv.
1252 xxxvi.
1253 xxxvii.
1254 xxxviii. Rex cum exercitu in Aquita-

An.Christi An.Regni.

niam traiicit,& eandem tumultuã tem pacat.

Edouardus Vualliæ principatu à patre donatus, Aleonoram Alphonsi Castellæ Regis sororem in uxorem accipit.

1255 xxxix. Rex à Ludouico Gallorũ Rege, Lutetiæ magnifico apparatu acceptus, in Angliam rediit.

1256 xl.

1257 xli. Suborta post Federici II. Imperatoris mortem, inter Germanos principes de eligendo Imperatore controuersia, ac Guilielmo Holondiæ comite Romanorum Rege declarato, à Frisonibus interfecto, ad Alphonsum Castellæ Regem, & Ricardum Cornubiæ comitẽ, Hẽrici Regis fratrẽ lis de imperio deducta, sed neuter, ut nonnulli tradunt, in imperio confirmatur. Cæterum Anglici annales asserunt, Ricardo Imperatori creato Aquisgrani Coloniẽsem Antistitem diadema imposuisse, & eius filiũ Edmundum paulò ante hæc tempora mortuo Federico, ab Innocentio IIII. Pont. Romano, in Mã

An. Christi. An. Regni.

fredi Tyrannidis ultionem, ad Siciliæ regnum euocatum.

Christi sanguinis particula ad Hayléſe Cœnobium circa hæc tẽpora, ut à nonnullis aſſeritur, ab Edmundo Ricardi Imperatoris designati filio, deportatum, & nouæ religionis institutum, bonorũ hominum, ut uulgus appellat, eodem authore, in Asherugium Cœnobium, quod idem ædificauerat, introductum.

1258 xlii. Oxonii principum conuentus, in quo decernitur, ut Pictones omnes, quorum ingens numerus in Anglia, cum cæteris alienis exterminarentur, utq; Rex ipſe antiquatas leges nonnullas, dato ad id iuramento, in pristinam formam populo restitueret.

Rex in Galliam traiicit, & cũ Ludouico Rege iis conditionibus pacem facit, ut Gallus Normanniam, cũ Andegauenſibus, ac Cœnomanis obtineret, & Angelo pro bellorum impenſa millia aureorũ centum, & quinquaginta, ac ſingulos annos dena millia, tributi nomine

An. Christi. An. Regni.

mine persolueret. Anglus Aquitaniam à Septentrione Caranto flumine, & à meridie Pyrenco monte terminatam possideret: iis peractis, Rex in Angliam rediit.

1259 xliii. Optimates regni contra Regē, quòd is Oxoniensis consilii decretis stare nollet, ciuile bellum triennio excitant.

1260 xliiii.

1261 xlv. Pugna iuxta Leuisium oppidū in Cantio, in qua Rex cum Ricardo fratre, & Edouardo filio à nobilibus capitur: Edouardus ex hostium manibus elapsus, commisso apud Eueshamum prælio, Simonem à Monteforti, popularis belli ducem, uirum strenuum, ac fortē, acie occidit, patremq; ex hostium potestate eripit.

1262 xlvi. Othobonus à Flisca Cardinalis, ab Vrbano IIII. Pontifice Romano, ad sedandos ciuiles tumultus Legatus in Angliam missus, à Londinensibus in carcerem coniicitur, mox tamen liberatus, & nobilium pleriq; Regi reconciliati.

An. Christi.	An. Regni.	
1263	xlvii.	
1264	xlviii.	
1265	xlix.	
1266	l.	
1267	li.	Rex concilium ad Marlebrigium in Vilceria conuocat, in quo leges aliquot antea latas confirmat. Edouardus Vualliæ princeps, classe in Asiam traiicit, & Ludouicum Galliæ Regem belli commilitonem expectans Ptolemaide, ab Arsacida quodam, ita enim Saraceni Sicarium uocant, pugione petitus, tribus uulneribus acceptis, ægre mortis periculum euasit.
1268	lii.	
1269	liii.	
1270	liiii.	D. Ludouicus Rex Galliæ moritur: Succedit PHILIPPVS filius, ann. XV.
1271	lv.	Henricus Ricardi Cæsaris filius, Henrici Regis nepos, Siriaco bello reuersus, Viterbii dum sacris interesset, a Guidone Simonis Montifortensis comitis filio, in patris sui ciuili bello in Anglia interfecti ultionem, occiditur.

An. Christi. Anni Regni.

1272 lvi. Rex Londini moritur. xvi. Calend. Decembris, Vuesmonasterii sepultus: Filios reliquit Edouardum Vualliæ principem, & Edmūdum Lancastriæ comitem, à quibus Rosæ Albæ, & Rosæ Rubeæ, quæ istorum familiæ insignia fuere, apud posteros factionum nomina.

1273 i. EDOVARDVS PRIMVS, REX XXIX. ANN. XXXV.

Henrici primi filius. Quintū & trigesimū ætatis annum agens, defuncto patre, magno populi applausu Rex coronatus.

1274 ii. Robertus Cantuariensis Archiepiscopus à Gregorio X. Pontifice Romano, Cardinalis, & Portuēsis simul Episcopus designatus, Cātuariensi Archiepiscopatu se abdicat. Thomas Herefordensis Episcopus, uitæ sanctitate clarus, inter Diuos relatus.

1275 iii.

1276 iiii.

1277 v.

1278 vi. Rex Parliamenti Concilium

An. Christi.	An. Regni.	
		Vuestmonasterii celebrat, in quo decretum, ut sacerdotes criminis conuicti, ad Episcoporum tribuna lia sisterentur.
1279	vii.	Rex Vuallos semel, atque iterũ rebellantes domat, cæsis Leolino,
1280	viii.	& Dauide regulis.
1281	ix.	
1282	x.	
1283	xi.	
1284	xii.	Rex circa hæc tempora Cœno bium Monachorum Cistertiensiũ
1285	xiii.	in comitatu Cestrensi condidit, cui ob loci pulchritudinẽ Regiæ Val lis nomen indidit.

Guilielmus Martonus Anglici Regni (ut uocant) cancellarius, Oxonii collegium studiorum cau sa instituit, cui Martono nomen inditum.

Rex in Galliã profectus, Burdegalensium conspirationem sustulit.

Rex inter Gallum, & Aragoniũ, de Siculi Regni iure litem dirimit, & Henrici patruelis apud Viterbium interfecti, necem uindicat, Guidone Anguilariæ comi-

An. Christi. An. Regni.

te perpetuis carceribus in Gallia addicto.

Alexander III. Rex Scotiæ equi insolentia in terrã deiectus, ceruice confracta repentè periit. Regnum per interreges, seu gubernatores administratum annis VII.

Philippus. D. Ludouici filius Rex Galliæ morit᷑, succedit PHILIPPVS PVLCHER Rex annis XXVII.

1286 xiiii.

1287 xv.

1288 xvi.

1289 xvii. Rex post triennium ex Aquitania in Angliam reuersus, Conciliũ Parliamenti celebrat, in quo ex decreto Iudæi omnes Anglia eiecti, & lex de sacrorum prouentibus lata, quam Manumortuam uocant.

1290 xviii.

1291 xix.

1292 xx.

1293 xxi. Scotis de Rege inter se contendentibus, Ioannes Baliolus Haricuriæ in Gallia natus, Regio sanguini proximus, Edouardi Angliæ

An. Christi. An. Regni.

Regis authoritate, in cuius uerba iurauerat, Scotiæ Regno præficitur.

Initium belli inter Gallos, & Anglos propter naues aliquot in Normannico litore interceptas. Burdegala, & maxima Aquitaniæ pars ab Anglis deficit.

1294 xxii. Rex Adolpho Germanorum Imperatore in suas partes pertracto, expeditionem in Galliam parans, Vuallorum, & Scotorum rebellione impeditur.

1295 xxiii. Edmundus Lancastrius Regis frater, cum exercitu in Aquitaniã missus, apud Baionam moritur.

Rex in Flandriam traiicit, ubi cum Philippo Gallorũ Rege biennii inducias componit.

1296 xxiiii. Rex conuocatis apud Eboracum principibus, contra Scotos bellum decernit, Scoti in Northũbria graui occisione fusi, fugatiq;. Edinburgum, Fanum Ioannis, urbes expugnatæ, & multo maxima Scotiæ pars à Rege subacta. Ioanne Baliolo Rege in ordinem redacto, captiuoq;, datis terræ Sco-

An. Christi.	An. Regni.	
		tiæ suo nomine præfectis, Rex Victor in Angliam redit.
1297	xxv.	Scoti Valla, & Brusio ducibus, pro recuperanda patriæ libertate, fortiter contra Anglos pugnant.
1298	xxvi.	Aleonora Regina moritur.
		Pax inter Philippũ Galliæ, & Edouardum Reges: Aquitania Anglo restituta, & Margarita Philippi soror Edouardo Regi desponsata.
		Rex ad Varium Castellũ Scotos ingenti clade afficit.
1299	xxvii.	Ioannes Baliolus Rex Scotiæ Bonifacio IIII. Pont. Romano postulante, Anglica custodia liberatur, & paulò post in Gallia moritur.
1300	xxviii.	
1301	xxix.	Rex ad Fanum Andreæ conuocatis Scotiæ Regni principibus, & antiquatis Scotorum legibus, sua eisdem instituta promulgat.
		Isabella Philippi Pulchri Gallorũ Regis filia, Edouardo Vualliæ principi nupta.
1303	xxxi.	
1304	xxxii.	

An. Christi.	An. Regni.	
1305	xxxiii.	
1306	xxxiiii.	Scoti in libertatem ſeſe uendicantes, Robertum Bruſium ſibi Regem dicunt. Edouardus Vualliæ Princeps à patre in Scotiã mittitur: Apud Duncheldinum (ubi olim Calidoniæ caſtrum) Scoti fuſi, fugatiq́.
1307	xxxv.	Edouardus Rex Carleoli in Scotorum finibus moritur, Nonis Iulii corpus à militibus Londinum deportatum, ad Vueſtmonaſterium ſepulturæ datur.
1308	i.	EDOVARDVS SECVNDVS REX XXX. ANN. XIX. Edouardi primi filius, à Vualliæ caſtro, ubi natus eſt, Caernaruanus dictus. x. Calend. Martii unà cũ Iſabella coniuge, Philippi Pulchri Gallorum Regis filia, Vueſtmonaſterii Rex coronatus.
1309	ii.	RHODOS Inſula hoc anno Turcis expulſis, à Chriſtianis Ducibus expugnata: Rege in
1310	iii.	omnem uitæ mollitiem, luxumq́
1311	iiii.	prolapſo.
1312	v.	Concilium principum in Anglia

An.Christi. An.Regni.

glia Roberto Cantuariēsi Archiepiscopo authore coactum, in quo sumpto de Petro Ganestone supplicio, de coercēdis Regi malorū consiliorum authoribus, & de regni statu reformando agitatum.

1313 vi. Philippus Pulcher Rex Galliæ moritur, Succedit LVDOVICVS HVTINVS annis II.

1314 vii. Rex contra Scotos cum magna suorum strage, apud Sterlyngium infœliciter pugnat.

1315 viii.

1316 ix. Ludouico Hutino defuncto, succedit PHILIPPVS LONGVS, Rex annis. V. Ioannes XXI. Rom.Pont. Scotum, & Anglum per Legatos pacare studet, Scoti Beruicum recipiunt, & diuersis præliis Anglos uincunt.

1317 x. Hugones Spenserii pater, & filius, Regi malorum cōsiliorum authores reliquorum principum authoritate, proscripti.

1318 xi.

An. Christi.	An. Regni.	
1319	xii.	
1320	xiii.	
1321	xiiii.	Defuncto in Gallia Philippo, ſuccedit CAROLVS PVLCHER, Rex ann. VII. Rex receptis in gratiam Spenſeriis, alterius factionis principes perſequitur, quorum plerique in pugna capti, ac iubente Rege interfecti, & inter hos in primis Thomas Lancaſtrius Regis patruelis ſumma integritate, & innocentia, obtruncatus.
1322	xv.	
1323	xvi.	Rex commiſſo cũ Scotis prælio, profligatur, Scoti Anglicos agros, Eboracum uſque uaſtant. Galli maximã Aquitaniæ partem occupant, ſed Iſabellæ Reginæ interuentu, & filio Edouardo Vualliæ principe, Caroli Regis beneficiorum ſe profitente, renouatum fœdus, & Aquitania tota Anglo reddita. Induciæ cum Scotis in annos treſdecim.
1324	xvii.	Henricus Stantonius illuſtris eques, per hæc tempora Cantabrigiæ magnificas ædes in uſum ſtu-

An. Christi. Anni Regni.

diorum, Diuo Michaeli Archangelo dedicatas, excitauit.

1325 xviii. Isabella Regina infesto erga maritum Regem animo, Ioannis Hannoniæ comitis subsidio, unà cum Edouardo filio ex Gallia in Angliam appulsa, sumpto de Spẽseriis supplicio, maritum Regem in suam potestatẽ redigit, eodem'q; Regia authoritate priuato, & in carcerem tradito.

1326 xix. Edouardum filium quatuordecim annos natũ, habito ad Vuestmonasterium concilio. Quarto Calendas Februarii Regno præficiẽdum, coronandum'q; curat.

Gualterus Stapyltonus Exoniensis Episcopus hoc ipso anno, qui Londinensi ciuitati præerat. In Isabellæ aduentantis gratiam, à furenti populo, deturbato præsidio cum nonnullis aliis, qui Edouardi secundi Regis rebus studebant, in publico foro securi percutitur. Huius opera duo egregia Oxonii in studiorum gratiam collegia adhuc extant, quorum alterum Exonien

An. Christi. An. Regni.

se collegium, alterum Ceruina Aula, nuncupatur.

1327 i. EDOVARDVS TERTIVS REX XXXI. ANN. LI.

Sub Isabellæ matris, & optimatum tutela Regnum gubernat.

Ioannes Hannonius Comes, qui Isabellæ Reginæ egregiã operam nauauit, magnis muneribus donatus, ex Anglia discedit, cuius filia Philippa, mox Edouardo Regi nubit.

Edouardus Rex abdicatus, in Barkeleiensi arce moritur, siue, ut non nulli tradunt, à custodibus necatur.

1328 ii. Carolus Pulcher Rex Galliæ, sine prole moritur, cui succedit PHILIPPVS VALESIVS trium superiorum Regum patruelis, unde disceptatio inter Anglum, & Gallum de Gallici Regni iure, quòd materna hæreditate Anglus sibi uendicare conatᷣ.

Scotis pax data, & Ioãna Edouardi Regis soror Dauidi Scoto puero desponsa.

An. Christi.	An. Regni.	
1329	iii.	Reges Gallus, & Anglus Ambiani conueniunt.
		Cleri conuentus Londini, in quo Exoniensis Episcopi interfectores damnati.
		Principum conuentus Vuintoniæ, in quo Edmundus Cantii comes Regis patruus, ꝙ abdicato Edouardo fratre, de eius restitutione conspirasset, capite damnatus.
		Robertus Rex Scotiæ moritur, cui succedit DAVID puer Regno per interreges, siue gubernatores administrato.
1330	iiii.	EDOVARDI Principis natalis.
1331	v.	
1332	vi.	
1333	vii.	Edouardus Balioli filius adiuuantibus Anglis paternum Regnum in Scotia obtinet, Dauid puer cum Ioanne uxore, à suis in Galliam ablegatur, Edouardus Angliæ, Beruicũ expugnat, & magnam Scotiæ partem unà cum Baliolo inuadit.
1334	viii.	
1335	ix.	

An. Christi. An. Regni.

1336 x. Intercedente Benedicto. XII. Pont. Rom. Dauid Rex Scotiæ Regno restituitur, Baliolus Scotiam deserere cogitur.

Londini Parliamenti Conciliũ, in quo decretum, ne cui aurum, argentumve in continentem absque priuilegio exportare liceret.

Principibus item noui honores delati.

Initium maximi belli, quod Angli cum Gallis per plures deinceps annos gesserunt. Robertus Comes Attrebatensis cũ litem amisisset, quæ illi erat cum Mathildæ Burgundionis uxore, ob id cum Philippo Valesio Gallorum Rege inimicitias exercens, ad Angli partes se recipit, à quo honorificè est acceptus, & Richemondiæ comitatu donatus. FROSSARTVS Gallus horum temporum Historiam copiosissimo uolumine scribit.

1337 xi. Benedictus Rom. Pont. Gallum, & Anglum per Legatos pacare conatur.

1338 xii. Edouardus Rex ascitis in belli

societatem Flandris, & imperii uicarius à Ludouico Bauaro constitutus, cum ingenti classe in Flandriam traiicit, atque ad Somã fluuium in Galliæ finibus, cõtra Philippum copias educit, sed prælio abstinente Philippo, Edouardus Flandriam repetit, indéq; Iacobi Arteuillæ Flandriæ præfecti consilio, liliorum insigni, & Regis Franciæ titulo assumptis, rursum in Angliam redit. Guilelmus Sarisbiriẽsis, & Robertus Suffolciæ, comites in exercitu præfecti relicti.

Hoc ipso anno Philippa Regina Leonellum filium Antuerpiæ parit.

1339 xiii. Guilielmus Sarisbiriensis Comes, in Insulæ oppidi oppugnatione à Gallis captus, Lutetiam adducitur.

1340 xiiii. Pugna naualis atrox ad Clusas IX. Calendas. Iul. in qua Edouardus Rex sua fœlicitate, & uento secundo adiutus, captis, ac fractis omnibus ferè Gallorum nauibus, uictor euasit.

Fanum Odomari, & Tornacũ

ab Anglo obsessi.

Induciæ inter Reges factæ, & captiui utrinque redditi.

1341 xv. Edouardus Rex Ioannem à Mõteforti data ei in uxorem Maria filia, cõtra Carolum Blesensem bello in Britannia iuuat. Legatorum Papæ interuentu, iudiciæ in triennium extractæ.

1342 xvi.

1343 xvii.

1344 xviii.

1345 xix.

1346 xx. Edouardus Rex Henricũ Lancastrium in Aquitaniam mittit, ipse cum filio Vualliæ principe, & numeroso exercitu. Calend. Iulii in Cõstantiensem agrum exiit, & Cadomum expugnat.

Pugna ad Cresciacum. vii. Caled. Septembris, sabbato ad uespe ram, omnium famosissima, luctuo sissimaq́; quæ Gallis unquam acci derunt, in qua omnis ferè nobilitas cecidit: occisi, Ioannes Bohæmiæ, Rex, Carolus Regis frater germanus Alenconii, Rodulphus Lotharingiæ, Duces Flãdriæ, Ari-

curiæ,

An.Christi.	An.Regni.	
		curiæ, Blesensis, & Cæsariensis comites: Desiderati ex omni numero circiter xxx. millia. Edouardus Rex cum uictore exercitu, ad expugnandum Caletum contendit.
1347	xxi.	Caletum. III. Nonas Augusti, undecimo obsidionis mense, Edouardo Regi deditur Ciues incolumes dimissi, nobilibus aliquot ad capitis pœnam reseruatis, quibus Regina grauida ueniam, uitamq; impetrauit.
1348	xxii.	Dauid Rex Scotiæ Angliam incursans, profligato ad Dunelmũ exercitu, capitur: Clementis vi. Pont. Legatorum interuẽtu induciæ in duodecim menses cum Gallis factæ, & Arx Guina ab Anglis interim occupata.
1349	xxiii.	Philippus Valesius in Gallia moritur, Succedit IOANNES
1350	xxiiii.	REX. annis xiiii.

GARTERIORVM summi ordinis equitum institutio.

1351	xxv.
1352	xxvi.
1353	xxvii.

An. Christi.	An. Regni.	
1354	xxviii.	
1355	xxix.	
1356	xxx.	Edouardus Vualliæ Princeps, uigesimum septimum ætatis annũ agens, Dux belli in Aquitaniam à patre missus, in Pictonensi si agro, loco cui nunc belli uisus, & malè pertusi nomen inditum. Ioannem Galliæ Regem collatis signis prælio uictum, cum Philippo filio capit xiii. Calen. Octobris: Cæsa Gallorum circiter sex millia. M. D. ex nobilibus capti. Rex ipse unàcum filio ab Edouardo Principe humaniter, & honorificè tractati, & in Angliam traducti: Carolus Delphinus elapsus, Parisios se recipit. Induciæ Gallis in biẽnium datæ.
1357	xxxi.	Dauid Rex Scotiæ per annos. x. in Anglia captiuus, decem aureorum millibus redemptus, in Regnum restituitur.
1358	xxxii.	Isabella Regina moritur, Londini in Franciscanorum cœnobio sepulta.
1359	xxxiii.	Finitis induciis bellũ in Gal-

An.Christi. Anni Regni.

lia renouatum.

Edouardus Rex Caleto in Remorum fines profectus, Parisiorũ, & Carnutũ uicina loca depopulatur.

1360 xxxiiii. Pax inter Reges ad Britiniacum viii.id. Iulii. Ioannes Rex, post quartũ, quàm captus fuerat, annum, obsidibus datis, Caleti liberatur viii. Calend. Nouembris.

Rex Vindesorium castrum natalem locum, magno ædificiorum apparatu instaurauit, ibiq; sacerdotũ Collegiũ instituit, dotauitq;.

Edouardus Vualliæ Princeps, à patre Dux Aquitaniæ creatus, cum Vxore Edmundi Cantiæ Comitis filia, in Aquitaniam se contulit.

1361 xxxv. Edouardus Rex quinquagesimum ætatis suæ annũ Iubilei more celebrat, condonatis maleficiorum pœnis, & priuilegiis aliquot Populo concessis, Decretumq; in concilio tulit, ut causarum procuratores, & patroni post hac nõ amplius Gallico, uel Normãnico, sed Anglo idiomate, causas agerent.

1362. xxxvi. Caleti Anglorum Colonia de-

An. Christi.	An. Regni.	
		ducta.
1363	xxxvii.	
1364	xxxviii.	Ioannes Galliæ Rex, ut de suis obsidibus liberandis transigeret in Angliam rediens, morbo præuentus, Lōdini obiit. vi. Calend. Aprilis: succedit Carolus. V. dictus sapiens.
1365	xxxix.	
1366	xl.	Petrus Rex Castellonensis in Hispania, ab Hērico fratre notho, Regno pulsus, Edouardi Vualliæ principis auxilio, inuitis Gallis in Regnum restituitur: Tres filiæ eius pro belli impensa Anglo obsides datæ, Succedentibus Gallorum auxiliis, Nothus bellum reintegrans, fratremoccidit, & Regno potitur.
		Simon Cantuariensis Archiepiscopus obiit, Oxonii collegium, quod Cantuariense dicitur, condidit. Hoc ipso item anno, Guilielmus Vuyckam Vintoniensis Episcopus Oxonii in rei litterariæ gratiam collegiū excitauit, illudq́3. D. Mariæ Virgini dicauit, quod hodie nouum collegium nūcupatur.

An.Christi. An.Regni.

1367 xli. Bellum inter Gallos, & Anglos hoc anno rupto fœdere renouatum. Aquitani ab Edouardo Vualliorum principe nimio tributo oppressi, Armeniaco, & Petragorico comitibus authoribus, ad Carolum Regem prouocant. Ioannes Lancastriæ Dux in Galliam cum exercitu traiicit, sequenti hyeme redire coactus. Pontiuienses eiecto Anglorum præsidio, post annos centum, ac duodecim, quàm dotis nomine in Edouardi primi potestatem uenerant, Gallis se dedunt.

Philippa, Regina hoc ipso anno moritur, extructo Oxonii magnificentissimo studiorum causa collegio, quod nunc Reginæ collegium appellatur.

1368 xlii. Leonellus Dux Clarentii Edouardi Regis secundo genitus, Mediolani cum Violante Galeatii primi ducis sorore nuptias celebrat, domum rediens in itinere moritur, Philippa filia unica superstite, quæ tertii dehinc prolis successione Eboracensi familiæ Regni

ius intulit.

1369 xliii. Robertus Canolus Anglus Caleto profectus, instructo exercitu per Remorum, & Parrisiorum fines iter ingreditur, ut principi in Aquitania aduersus eos, qui defecerant, uix cõsistenti se coniungeret. Angli ad Ligerim palantes Gesquinate Duce, à Gallis magna cæde in castra compulsi.

Vrbs Lemouicum ab Edouardo Principe diripitur, atq; deletur.

1370 xliiii. Dauid Rex Scotiæ sine uirili prole moritur, Cui succedit ROBERTVS STVARTVS Dauidis ex sorore nepos, Huius successio à fœmina inchoata, & ad sextum Regem deinceps deducta, nostra iam ætate rursus in fœmina desiit.

1371 xlv. Gesquinas Gallus, & Canolius Anglus uterque militari stratagemate insignis, Rupella à Gallis obsidetur, Ioannes Penbruchensis comes cum quadraginta nauium classe obsessis Rupellanis in auxiliũ mittitur, sed interuentu classis ab Henrico Castellonẽsi Regi in Gal

An. Christi. An. Regni.

lorum subsidium transmissæ, Angli amissa classe, & Ioanne præfecto ab Hispanis capto, graui prælio occisi. Ioãnes Lancastrius Dux traducto per Galliam exercitu, Gallos Rupellæ obsidionem soluere coëgit.

1372 xlvi.

1373 xlvii.

1374 xlviii. Concilium Parliamenti Londini habitum, in quo Rex exhausto in Gallicum bellum ærario, tũ primum sacrorum redituum censum egit, ac decimas sacerdotibus in belli sumptus imperauit, lege lata, ut Episcopi non amplius à sacerdotum collegiis, ut antea eligerentur, sed Romanorum Pontificum, Regum'q; arbitrio designati cooptarentur: Decretũ insuper, ne minora sacerdotia à Romano Põtifice impetrarentur, aut causæ, nisi per appellationem, ad eundem deferentur, pœna legis uiolatoribus indicta, unde postea lex prouisionis, siue de Premoneri, ut uocant, Nonnulli hæc Ricardi secundi tẽporibus assignant,

An. Christi. An. Regni.

1375 xlix. Io. Vuythclyffus Hæresiarcha his tēporibus emersit, qui Oxoniensis gymnasii censura publicè damnatus, ad Boemos profugit.

1376 l. Ioannes Dux Lancastrius, & Edmundus frater Ioanni à Monteforti, Britanniæ Duci, contra Gallos pugnanti, in auxilium missi, Ludouicus Andegauensis cum Gallorum copiis pedem referre cogitur Romano Pont: authore: induciæ in duodecim menses compositæ.

Ioannes Penbruchēsis Comes, nauali prælio ab Hispanis captus, redemptus'q;, dum in Angliam redit, in itinere moritur, Huius uxor Maria è sancto Paulo Belgicæ Galliæ oppido, illustris fœmina ad excitanda litterarum studia, Cantabrigiæ Musæum nobile extruxit, quod nunc Penbruchensis Aula uocatur.

Concilium Parliamenti Vuesmonasterii, in quo tributum peten ti Regi à populo denegatum, & Regii Quæstores repetundarum rei comperti, supplicio affecti.

Edouar-

An. Christi. Anni Regni.

Edouardus Princeps tabe confectus moritur. vi. id. Iulii. Annũ ætatis agens. xlvi. ſepultus Cantuariæ, in templo maximo.

1377 li. Rex finitis induciis, in Galliam expeditionem parans, morbo præuentus, interiit. xi. Calend. Iulii. anno ætatis ſuæ. lxv. ſepultus Vueſtmonaſterii. Ricardus Edouardi principis filius, Burdegale in Gallia natus, undecim annorum puer. xvii. Calend. Auguſti. coacto principium Concilio, Vueſtmonaſterii Rex coronatur, eius patrui Lancaſtrius, & Eboracenſis, Duces, Regni gubernatores conſtituti. Bukyngamienſi Gallici belli cura deligata.

1378 i. RICARDVS SECVNDVS REX XXXII. ANN. XXII.

1379 ii. Edouardi Vualliæ Principis fi.

1380 iii. Thomas Bukyngamienſis, cũ exercitu Caleto profectus, Galliã incurſat, inde in Britanniam pertranſiit, quam in Ioannis à Monteforti Ducis ſui fidem uenire compulit. Schiſma inter Vrbanum

An. Christi. An. Regni.

vi. & Clementem, Pontifices, tra-
ctata Gandaui pacis consilia di-
rimit.

Carolus Quintus Rex Galliæ
moritur. Succedit CAROLVS
vi. Rex annis. xlii.

1381 iiii. Concilium Parliamenti Vuest
monasterii. Graue tributum in sin
gula ciuium capita impositum, Cã
tiani, Strauo, & Tylerio plebeis
Ducibus, ciuilem tumultum exci-
tant, Simonem Cantuariẽsem Ar-
chiepiscopum, Halisium Rhodia-
norum collegii Præfectum, & Ri-
cardum Carmelitanum, Regi à cõ
fessionibus, securi percutiunt. Lon
dini urbẽ diripiunt. Strauo dehinc
seditionis authore, à Londinensi
Prætore, pugione cõfosso, populi
tumultus sedatur.

1382 v. Ricardus Rex pro Vrbano. vi.
1383 vi. Põt. Romano, cõtra Gallos Pseu-
doclementis fautores depugnatu-
rus, collecto exercitu, Henrico Spẽ
serio Nordouicensi Episcopo belli
duce in Flandros, qui Ludouico
comiti sui obsequentes Gallis ad-
hærebant, arma conuertit, Graue

An. Christi. An. Regni.

lingam Damnum, & Burburgum oppida expugnant: Angli, mox pactis cum Carolo Rege conditionibus, Caletum repetunt.

1384 vii. Rex Annam Vinceslai Imperatoris filiam in uxorem ducit.

Singulare certamẽ inter duos equites, Ansleium, & Cartonum altero alterum proditionis in Regem accusante, Cartonus uictus, sui scæleris pœnas dedit.

1385 viii. Leo Rex Armeniæ à Turcis expulsus, ex Gallia in Angliam traiicit, ut facta pace Gallum, & Anglum coniunctis copiis in Turcas conuerteret, sed re infecta, in Galliam rediit.

1386 ix. Ioãnes Viennensis Gallici maris præfectus, in Scotiam contra Anglos mittitur. Caroli Regis maximus belli apparatus, ad Clusæ portum ducum cunctatione, & ui tempestatis, abrumpitur, atque dimittitur.

Dux Lancastrius, Lusitanum, contra Castellanum Regem armis iuuat Edmundo fratre, belli Duce, in Hispaniam transmisso, Castel-

An. Christi.	An. Regni	
		lanus Rex profligatur, Edmundus cum uictore exercitu in Angliam rediit.
1387	x.	Concilium Parliamenti Vuestmonasterii habitum, in quo noui honores nobilibus delati, & Rogerius Mortimerius Merchiæ Vualliæ comes, Rege sine liberis morituro, Regni successor declaratur, ex eo quòd in matrimonium haberet Philippam, filiam unicam Leonelli Clarentiæ Ducis. Huius postea hæreditas ad Eboracensem familiá deducta, Edouardo Quarto legitimi Regni ius attulit.
1388	xi.	
1389	xii.	ROBERTVS. III. Rex, defuncto Roberto. ii. in Scotia regnat.
1390	xiii.	Dux Lancastrius, Castellæ Regnum, à Ioanne Henrici Nothi filio occupatum, Constantiæ coniugis iure sibi hæreditarium repetés, cum copiis in Hispaniam traiicit. Pax inter Reges iis conditionibus facta, ut Dux Catherinam filiam, nuptum daret Henrico, Ioánis Regis filio, ac ipse, & Constantia uxor, omni suo iure in Regno

cederent, Ioannes Rex puellam dotaret, ac Duci & Constantiæ uxori in singulos deinceps annos, tributi nomine pẽderet, aureorum uicena millia, & pro impensis belli tercentena millia. Eodem tempore Dux cũ Lusitano affinitatem uinxit, locata ei Philippa filia, Dux compositis in Hispania rebus, in Angliam reuertit.

1391 xiiii. Induciæ cum Gallis in triennium factæ.

Affricum bellum, Genuensium precibus, à Gallis, Anglis, & Venetis susceptum, Barbari, imperata ingeniti pecunia, intra suos fines compulsi, ac multi christianorum captiui redditi.

1392 xv. Scoti prædatores, Anglicos fines Dunelmum usq; incursant, leuia hincinde uario fortunæ euentu prælia, Henricus Northũbriæ comes à scotis captus, ac decem millibus redemptus.

1393 xvi. Induciæ cum Galllis in annos quatuor prorogatæ.

Hiberni tumultuantes pacantur, Reguli eorũ à Rege in gratiã recepti.

An. Christi.	An. Regni.	
1394	xvii.	Anna Regina moritur nullo ex se prole suscepto.
1395	xviii.	Reges Gallus, & Anglus ad Arderam propè Caletum conueniunt, xii. Calend. Nouembr. in triginta annos pactæ induciæ, & Isabella Caroli Regis filia, annis ferè octo nata, Ricardo desponsa.
1396	xix.	
1397	xx.	Thomas Glocestrensis, Regis patruus, mali animi erga Regem suspectus, insidiis de industria ab ipso Rege compositis Caletum usque deportatus necatur. Lancastrius, & Eboracensis, fratris sui necem uindicare conantes, placidis uerbis, à Rege mitigantur.
1398	xxi.	Rex spretis patruum consiliis, omnia pro suo iure agens Henricum Lancastrii filium lesæ maiestatis crimine delatum, ac Thomã Mombrauim Norfolcia Ducem Henrici delatorẽ in exilium agit. Ioannes Magnus Dux Lancastriæ moritur, Londini in D. Pauli templo maximo sepultus.
1399	xxii.	Henricus Perecus Northumbriæ comes, quòd alieno erga Re-

gem animo uidebatur, publicatis bonis, patriæ hostis declaratur.

Henricus Lancastrii filius, nobilium conspiratione, ab exilio ad Regnum euocatus, inopinato in Angliam reuersus, Ricardum Regem, nullo negotio, captum, in arcem Londini coniicit, Coacto principum cõsilio, Ricardus male administratæ, reip. damnatus, corona, & sceptro se abdicare uidetur. Henricus Lancastrius, in eius locum Rex subrogatus. iiii. Iduum Octobris, Regni insignia sumit. Ricardus ad Pontifracti arcem traductus, necatur, anno ætatis suæ xxxiii. sunt qui mædia periisse tradant.

1400 i.

HENRICVS QVARTVS REX XXXIII. ANN. XIIII.

Ricardi secundi Patruelis.

Quos Ricardus in exilium exegerat, domum reuocat, & carcere damnatos, liberat, Burdugalenses deiecti Ricardi sui uicem dolentes Aquitanos ad rebellionem excitant, quos Henricus, Thoma, Per-

An. Christi. An. Regni.

ceio copiarum duce, mitigat.

Holandius Excestriæ Dux, Ricardi Regis frater, cum aliquot nobilibus de Henrico interficiendo, dum is ludorum spectaculis interesset conspirant. Capita coniurationis, detecti, necatiq́ꝫ.

Edmundus Eboracensis Dux moritur, relictis, Edouardo, & Ricardo liberis.

Isabella Ricardi Regis uidua, ad Carolum patrem in Galliam remittitur, ac triginta annorum induciæ antea cū Ricardo pactæ, ab Henrico confirmatur.

Claringtonis æque, illustris, & octo Franciscani ordinis monachi proditionis insimulati, necantur. Valli tumultuantes sedātur.

1401 ii. Virgorniensis, & staffordiensis, comites in Regem conspirant.

1402 iii. Pugna apud Salopiam, in qua Rex profligatis aduersariorum copiis uictor euasit. Vigorniensis in pngna cecidit, reliqui capti, & occisi, Galli Cornubiam incursant.

1403 iiii. Ricardus Eboracensis Archiepiscopus, defectionem à Rege

parans,

An. Christi. Anni Regni.

parans, securi percutitur.

1404 v. Canolius Aquitaniæ præfectus, militari laude insignis, moritur.

1405 vi. Londini in Carmelitanorum cœnobio sepultus.

1406 vii. Henricus Northumbriæ comes, in Eboracensi agro contra Regem tumultuaria pugna captus occiditur.

1407 viii. Fanum Brioci in Britannia ab Anglis direptum, ubi Edmundus Cantiæ comes maris præfectus interiit.

Ludouicus Aurelianẽsis Dux, Caroli Regis frater, Lutetiæ occiditur, à percussoribus immissis per Ioannem Burgundiæ Ducem, & hinc Gallia tota in factiones diu distracta.

1408 ix.

1409 x.

1410 xi

1411 xii. Rex Burgundioni Duci contra Aurelianensem auxiliares copias mittit, ac eisdem copiis paulò post Aurelianensem contra Burgundionem iuuat, facta deinde inter utrunq; pace, Angli, qui pro Au

An. Christi. An. Regni.

relianensi stabāt, suis stipēdiis fraudati, plurima Galliæ intulere incōmoda, & Engoemensem comitem Aurelianensis fratrē pro obside abductum, annis xxxii. secum in Anglia retinent.

1412 xiii. Iacobus .i. Roberti Scotorum Regis filius, patrui insidias uitaturus, dum in Galliam nauigat, cum classe interceptus, captiuus in Angliam ducitur.

1413 xiiii. Rex expeditionem ad sacrum bellum parans, Vuestmonasterii moritur. xiii. Calend. Aprilis. Cantuariæ elatus. Henricus filius Monomothi in Vuallia natus. V. id. Aug. Rex coronatur.

1414 i. HENRICVS. V. REX. XXXIIII. ANN. IX.

Quarti filius.

Duo præclara cænobia à Rege extructa, alterum Bethlehem appellatum, quod Cartusianis Monachis incolendum dedit, alterum Syon, quod est Brigitensium, uirorum pariter, ac fœminarum, utrunq; ad Regiā Richemundiā, in utraq; Thamesis ripa positum.

An. Christi. An. Regni.
1415 ii.

Vuiceliffistarum secta in Constantiensi concilio damnata, in Regem conspirans, captis, & occisis ducibus, opprimitur.

Rex in Galliá expeditionem parans, Ricardum Eboracẽsis Ducis fratrem, Scruppum, & Graium equites in eum conspirantes, in castris securi percutit. idibus Augusti Antonæ portu in Normãniã soluit, Ariflorum expugnat, Caletum dein terrestri itinere exercitũ traducturus. viii. Calend. Nouembris Dangincortii ad Blangium oppidum pugnare coactus, nouo stratagemate palorum septis Gallorum equitum uim prohibẽtibus, clarissima uictoria potitus est: Decem Gallorum millia, cum multa nobilitate occubuerunt, & totidem ferè capta sunt, duces interempti, Alenconius Ambarrus, Lotharingus, & Brabantinus, Niuernensis comes, & Alebretus magister equitum, capti Aurelianensis, & Borbonius Duces, Henricus Rex parua clade affectus, excepto Duce Eboracense patruele cœso,

An. Christi.	An. Regni.	
		Rex Caletum, deinde in Angliam rediit.
1416	iii.	Sigismundus Imperator cōponēdæ pacis causa, in Angliā traiicit.
		Bedfordiensis cum nouo militum supplemēto in Normanniam missus, Gallos nauali prælio uincit, & Anglis Ariflori obsesis suppetias tulit.
1417	iiii.	Sigismundus Imperaror despe rata pacis compositione, magnis muneribus à Rege donatus, in Germaniam rediit.
		Rex vi. Calend. Augusti, cum ingenti classe in Normāniam traiicit, Cadonium, Bellocassum, & Lexouium, urbes expugnat, & alia Normāniæ oppida capit.
1418	v.	
1419	vi.	Rhotomagum quinque mensibus obsessum, oppidanis fame oppresis, Henrico Regi deditur.
		Philippus Burgundiæ Dux, iūcta cum Anglis societate, in patris sui ultionē, qui paulò ante ad Monterigolium in conspectu Delphini de pace agere uolentis interfectus est, Carolum Regem, Reginam,

An.Christi. An.Regni.

Lutetiam, & quicquid suæ factionis habebat, in manus Henrico tradidit, & in Tricassibus Catherinam Caroli Regis filiam nubere illi coëgit, ea lege, ut ii, eorūq; liberi Franciæ Regno succederēt, & Henricus interea Rex Angliæ, & rector Franciæ cognominaretur: Delphinus exhæredatus, & proscriptus est.

1420 vii.

1421 viii. Henricus Rex Catherinam uxorem in Angliam traducit, ubi maximo cum triumpho accepti, Humfredus Glocestriæ Dux, Regis frater, cum Philippo Burgundiæ, Gallici Regni gubernatores relicti, Thomas Clarentii, Dux cum Ricardo Varuici comite Normanniæ præfecti,

Iacobus Scotorum Rex per decem annos in Anglia captiuus, pactis conditionibus, in Regnum restituitur.

Dux Clarentii ad belliforte Andegauensium oppidum à Scotorum manu, quæ Delphino stipendia faciebat, occisus.

An. Christi. An. Regni.

1422 ix. Rex cognita fratris morte, suffecto in eius locum Somersetense, ipse cum altero fratre Bedfordiẽsi in Galliam transmittit.

Catherina Regina filium Henricum, ad Vindesorium castrum enixa.

Rex ad Vicennarum saltum, propè Lutætiam, non sine ueneni suspitione, obiit. pridie Calend. Septembris, Anno ætatis suæ xxxvi. Corpus in Angliam relatum, & Vuestmonasterii conditum, Fratres suos Duces, Ioannem Bedfordiensem Galliæ, Humfredum uerò Glocestrensem Angliæ, rectores esse iussit. Hoc ipso anno Carolus sextus Gallorum Rex obiit, cui succedit CAROLVS.vii. annis xxxviii.

1423 i. HENRICVS SEXTVS. REX XXXV. ANN. XXX. VIII.

Quinti filii infans.

Sub Glocestrensis patrui tutela relictus.

Ioannes Bedfordiensis, Philippus Burgundiæ, & Ioannes Britã-

An.Christi. An.Regni.

niæ Duces, in Henrici pueri tutelam icto fœdere, Ambiani conueniunt.

1424 ii.

1425 iii. XVII. Calend. Septembr. Anglorum uictoria ad Vernolitũ in Gallia, ducente exercitum Bedfordio, ubi ad quinque Gallorum millia cæsi: captus Ioannes Alenconii Dux, & nobilium alii ducenti: Anglorũ duo millia desiderati.

Thomas Montacutus Sarisbiriensis Comes, Cænomanos, & Fanum Susannæ expugnat.

1426 iiii. Die ueneris. viii. Calend. Iunii. Romæ apud S. Petrum in cõcistorio priuato, Martinus. V. Pont. Henricum Beauforti Vintoniensem Episcopum, Regis patruum, Cardinalem declarauit.

1427 v. Aurelium ab Anglis obsessum.

1428 vi. Sarisbiriensis comes, tormenti ahenei pila ictus, interiit, Ducum deinde discordia, Anglorum res in peius abiere.

1429 vii. Ioãna puella armata Aurelianẽses obsessos, cõmeatu iuuat, coactisq; hostibus obsidionem relin-

An. Christi.	An. Regni.	
		quere, ad viii. id. Maii, Anglos uiriliter expellit.
		Pataiense prælium, in quo cæsis & profligatis Anglis Ioannes Talbotus capitur, Puella Carolum Regem Remis consecrandum ducit.
		Henricus Cardinalis Vintoniensis, à Martino. V. Pont. Legatus in exercitu cõtra Boemos mittitur.
1430	viii.	Puella Compendium obsessum vi, & astu ingressa, cum in hostes eruptionem faceret, à Io. Lucenburgensi capitur, Rotomagumq; ad Ducem Somersetensem mittitur, de in Magiæ dãnata exuritur.
1431	ix.	
1432	x.	Henricus Rex decimum ætatis annum agens, in Galliam traductus, in Primario Lutetiæ templo, ab Henrico Cardinale Vintoniensi, Promulgato Angliæ, & Franciæ Regis titulo, coronatur.
1433	xi.	Nicolaus Cardinalis sanctæ Crucis ab Eugenio Quarto Pont. Ro. conciliandæ pacis causa inter Gallos, & Anglos Legatus inducias in sex annos paciscitur, quæ tamen

post

post sextum mensem uiolatæ sunt.

Henricus Rex Caleto in Angliam soluit.

1434 ii. Talbotus Ambrosii Lori Galli equitis permutatione, & persoluto insuper pretio redemptus, in Angliam remittitur, ac paulò post reintegrato bello, copiarum præfectus in Galliam rediit.

Thomas Arundelliæ Comes ad Gerboriam arcem in Bellocassibus, accepto uulnere, periit.

Prælia inter gallos, & Anglos, uario euentu in Normannia.

1435 xiii. Carolus Rex fortunam belli metuens, Burgundium ab Anglis alienatum, ad se pertrahere conatur, Paci faciẽdæ Attrebatum urbs destinata, ubi Nicolaus Pontificis legatus, inter Gallum, & Anglum litis arbiter, leges fœderis proposuit, quas tamen Rex uterque respuit, Carolus Burgundium, præmiis, ac promissis in suas partes adducit factiones, ac inimicitiæ diuturnæ inter eos sopitæ, & sublatæ.

Ioãnes Bedfordiensis, uir pace,

An. Christi. An. Regni.

ac bello illustris, Lutetiæ moritur, Rotomagi in Principe æde sepultus.

1436 xiiii. Burgundiæ Dux Caletum obsidet, sed subueniente Glocestrio obsidionem relinquere cogitur.

Parisienses deturbato Anglorum præsidio, Gallis se dedunt Mense Aprili, sicq; Lutetia urbs Regia, post annos quindecim, quã in Anglorum potestatem uenerat, sub Gallorum imperium rediit.

Iacobus. i. Rex Scotiæ suorum coniuratione occiditur, cui succedit. IACOBVS. II. annis xxiii.

1437 xv. Catherina Regis mater obiit, Ouinus Tyderius, Vallus, infimi generis, eius maritus, relicto ex se Edmundo filio, à quo postea Henricus septimus Rex futurus genitus est, quòd Regio thoro se cõmiscere ausus sit, iussu Glocestrensis, bis in carcerem coniicitur, ac postremum capite plectitur.

1438 xvi.

1439 xvii.

1440 xviii. Pacis conditiones inter Gallum

An.Christi. An.Regni.

		& Anglum Caleti propositæ, Carolus Aurelianensis Dux post annū xxvi. quàm in pugna Dagnicortensi captus fuerat, redemptus dimittitur.
1441	xix.	Talbotus uario euentu cōtra Gallos pugnat.
1442	xx.	Induciæ cum Gallis factæ.
1443	xxi.	
1444	xxii.	Rex in matrimoniū ducit Margaritam Rhenati Andegauensium Ducis, ac Regis Siciliæ filiam.
1445	xxiii.	Henricus Chiceleius Archiepiscopus Cantuariensis obiit, qui in rei litterariæ gratiam bina collegia Oxonii extruxerat, unū mortuorum memoriæ, alterum diuo Bernardo dicatum.
1446	xxiiii.	Dux Glocestrēsis optimus Regni gubernator, per annos. xxv. Margaritæ Reginæ odiis, & principum quorundam inuidia, necatur.
1447		Henricus Cardinalis Vuintoniensis moritur, cui in Episcopatu succedit Guilielmus Vanfletus, collegii Magdalēsis, in Oxoniensi academia author.

An. Christi.	An Regni.	
1448	xxvi.	
1449	xxvii.	Violatæ foris induciæ, Plurima Normanniæ oppida Gallis se dedunt.
1450	xxviii.	Cantiana seditio Caddo, plebeio Duce authore, concitatur.
1451	xxix.	Normánia tota amissa post annos. xxx. quàm Henricus Quintus Anglis eam recuperauerat.
1452	xxx.	Aquitania amissa post annos ccxcix. cum Henricus secundus dotali iure possessam acceperat, & postquam Henricus tertius eandem à Philippo Augusto Gallorum Rege, Ioanni patri adeptam recuperauerat, annis. ccxxii.
1453	xxxi.	Talbotus in gallia, Burdegalá recipit, idem'q; mox pugna in Petrochoriis commissa, profligato exercitu occiditur. iiii. id. Iulii. recuperata à Gallis Burdegala, & dehinc Gallici belli finis, ac Ciuilis belli principium, ab Eboracensi, & Somersetẽsi Ducibus exortũ, unde postea, per aliquot annos, Anglia tota in factiones misere distracta, & perpetuis nobilium cædibus funestata.

An. Christi.	An. Regni.	
1454	xxxii.	Ricardus Eboracensis Dux ad Fanum Albani propè Londinum Regiis copiis congressus, cruenta pugna, Somersetensem Ducem acie occidit, & Henricum Regem, uincentis more, Londinum trahit,
1455	xxxiii.	seq; Regni protectorem dicit.
1456	xxxiiii.	Varuicensis, & Sarisbiriensis, comites, se cum Eboracensi coniũgunt.
1457	xxxv.	Sarisbiriensis, in Bloretanis cãpis, profligato Regis exercitu uictor euadit.
1458	xxxvi.	
1459	xxxvii.	Pugna apud Northantonam, in qua Rex ab aduersariis uictus capitur.
1460	xxxviii.	Dux Eboracensis, coacto consilio, Regni hæres declaratur. Iacobus Rex Scotiæ in Roxeburgi castri obsidione dum incautius tormentis assisteret, effracti unius frustis percussus, interiit: Succedit IACOBVS. III. annis xxviii. Margarita Regina, commissa apud Vakfeldiam pugna, hostes deuicit, Dux Eboracensis in acie occiditur. Sarisbiriensis captus ca

An.Chriſti. An.Regni.

pite plectitur. Rex ad Fanum Albani, Margaritæ coniugis auſpitiis, profligato Varuicenſe, libertati reſtituitur.

Edouardus Merchiæ comes, Ricardi Eboracenſis Ducis filius à ſuis militibus Rex ſalutatus, in Eboracenſi agro collatis ſignis Hēricum in Scotiam abire compulit, Margarita Regina cum Edouardo filio in Galliam ad patrē Rhenatum confugit, Pugnatum eſt Dominico palmarum die: deſiderata utrinq; amplius uiginti Anglorum millia.

Carlo ſeptimo in Gallia defuncto, ſuccedit LVDOVICVS XI. Rex, annis. xxiii.

1461 i. EDOVARDVS QVARTVS REX XXXVI. ANN. XXIII.

Ad albæ roſæ, à Leonello Edouardi Tertii Regis filio generis ſui initiū referens. III. Calend. Iulii Vueſtmonaſterii Rex coronat', Fratres Georgius Clarentii, & Ricardus Gloceſtriæ Duces creati.

1462 ii. Henricus collecta Scotorum

An. Christi. An. Regni.

manu in Angliam reditum parãs, pugna apud Exhamum, à Ioanne Montacuti Marchione profligatur, ac paulò post ab exploratoribus interceptus, Londinum captiuus adducitur.

1463 iii. Ricardus Varuicensis comes de Edouardi Regis coniugio tractando Legatus in Galliam mittitur.

1464 iiii. Edouardus Rex Elisabetham Riuerii comitis filiam Graii æquitis uiduam in uxorem ducit, unde postea simultas inter Edouardum, & Veruici comitem.

1465 v.

1466 vi.

1467 vii. Philippus Burgũdiæ Dux Brugis moritur xii. Calen. Iulii, Succedit Carolus filius, cui Margarita Edouardi soror nupta.

1468 viii.

1469 ix. Varuicensis comes, & Clarentii Dux Edouardi frater, inito fœdere, in Hẽrici Regis restitutionem contra Edouardum conspirantes, ad Banbericum pagum collatis signis Edouardum profligato exer

An. Christi. An. Regni.

citu, uincunt, Penbruchensis comes, & Riuerius Edouardi socer capti, interfectiq;. Edouardus hanc cladem uindicare parans, a' Varuicense ex improuiso capitur, ac paulo' post, ex arce in qua asserua batur amicorum opera', clam dimittitur.

Pugna ad Stamfordiam, in qua Edouardus, profligatis hostibus uictor euadit. Varuicensis comes, & Clarentii Dux, cum uxoribus & magno suorum familiarium numero, in Galliam trasmittunt.

1470 x. Varuicensis cum Regina, & Edouardo principe, in Henrici Regis restitutionem, icto fœdere, Ludouici Gallorum Regis auxilio, sexto post mense qua'm in Galliã traiecerat, in Angliam redit, Henricum carcere, in quo per decem annos captiuus detinebatur, liberat.

Edouardus arrepto nauigio in Flandriam ad Carolum Burgundium sororium confugit.

Concilium Vuestmonasterii. yii. Calend. Decemb. in quo Hen ricus,

An.Christi. An.Regni.

ricus Rex iterum salutatus, & Edouardus Regni hostis declaratur.

1471 xi. Edouardus Caroli Burgundii Ducis auxilio clam adiutus, in Angliam traiicit, & iii. id. Aprilis post sextum decessionis mẽsem, auctis eundo copiis, & Georgio fratre in eius partes adducto, uictor Londinum intrauit, Henricus Regno exutus, rursum in carcerem coniicitur.

Pugna ad Barnetum propè Lõdinum, in qua Varuicensis deleto exercitu, unà cum fratre Montacuti Marchione in acie occiditur, Cæsa utrinq; plus decem millia.

Margarita Regina paulò post cum Edouardo filio ex Gallia adueniens, collecto suorum exercitu, prælio apud Teukisbiriã capitur, Edouardus princeps trucidatur, Regina iu Galliam remittitur, Hẽricus Rex abdicatus, in arce Londinensi necatur. Henricus. Richemondiæ comes in Galliam fugit.

1472 xii.

1473 xiii.

1474 xiiii. Edouardus Rex iiii. Non. Iu-

An. Christi.	An. Regni.	
		lii. cum ingenti exercitu in Galliam traiicit, Carolo Burgundiæ Duci, contra Ludouicum Galliæ Regem, opem laturus.
		Pridie Calend. Septembris, Reges ad Piqueniacum in colloquiũ ueniunt, & pacem componunt.
		PHILIPPVS Comineus Eques Argentonius istorum temporũ historiam accuratissimè scribit.
1475	xv.	
1476	xvi.	
1477	xvii.	
1478	xviii.	Clarentii Dux, causa nec Dum satis cognita, iubente fratre Rege, mense Februario clam in arce Lõdinensi necatur, relictis Edouardo & Margarita liberis.
1479	xix.	
1480	xx.	
1481	xxi.	
1482	xxii.	Glocestrensis Dux Scotiæ fines incursans, Bertuicum expugnat.
1483	xxiii.	Rex. V. Idus Aprilis moritur, Edouardo Vualliæ principe, & Ricardo Eboracensi Duce liberis sub Glocestrẽsis fratris tutela relictis.

Corpus ad Vindesorium castrum, in D. Georgii templo sepultum.

Hoc ipso anno defuncto in Gallia Ludouico. xi. succedit CAROLVS VIII. Rex annis xiii.

EDOVARDVS QVINTVS. REX. XXXVII. MENS. II.

Annum agens ætatis Vndecimum, nec dum coronatus Glocestrensis patrui proditione, unà cũ Ricardo fratre ix. Calend. Iunii clam in arce Londinensi necatus, Glocestrensis parricida pridie Non. Iulii Vuestmonasterii Regiam coronam sumit.

1484 i. RICARDVS TERTIVS REX XXXVIII. ANN. II.

Henricus Dux Buchyngamiæ de reducẽdo Henrico Richemondiæ comite, contra Ricardum Regem conspirans, deleto exercitu captus, apud Sarisbiriam capite plectitur.

1485 ii. Henricus Richemondiæ Comes, annis ferè quindecim in Gal-

An. Christi. An. Regni.

lia exul, à Regni principibus, Ricardi Tirannidem ægrè ferẽtibus, in patriam accitus, Calendis Augusti ex Sequanæ ostio soluens septimo post die Milfordiam Vualliæ portum appulit. xi. Calend. Septemb. ipse cum paucis militibus, copiosissimo Ricardi Regis exercitu propè Lecestriam congressus, Ricardum à suis destitutum acie occidit, & pridie Calend. Nouẽb. Vuestmonasterii Regiam coronã sumit.

Pestilens sudor hoc anno primum in Anglia.

1486 i. HENRICVS SEPTIMVS REX XXIX. ANN. XXIIII.

Edouardi Quarti gener, Elisabetha Edouardi filiarũ natu maxima in uxorem ducta, Hic primus militare satellitium ad corporis custodiam adhibuit.

Arthurus Princeps, Mense Septembri Vuyntoniæ nascitur.

1487 ii. Puer quidã ignobilis, pro Edouardo Varuicensi Clarentii Ducis filio, à sacerdote subornatus,

An. Christi. An. Regni.

ingentem populi tumultum excitat: Rex producto è carcere Varuicensi, tumultum sedat.

1488 iii. Iacobus III. Scotorum Rex, nobilium suorum cõiuratione occiditur, cui succedit IACOBVS IIII. annis xxv.

1489 iiii. Lamberti pueri, pro Edouardi Regis filio subornati, factio opprimitur.

Ioannis Lincolniensis Comes, Edouardi Quarti ex sorore nepos, Margaritæ materteræ subsidio ex Flãdria, cum magna Germanorũ manu, Martino Suarto Duce, trãsmissis in Hiberniam contra Henricum Regem copiis, in Eboracẽsi agro collatis signis à Rege occiditur.

Eboracenses populari seditione Henricum Northumbriæ comitem interficiunt, tumultuantes sedantur.

Hadrianus Innocentii Pontificis Questor in Anglia Bathoniensis Episcopus factus, postea ab Alexandro sexto Pontifice Cardinalis declaratus.

An. Christi.	An. Regni.	
1490	v.	Rex urgente Maximiliano Imperatore exercitum in Galliam traiicit, Bononiam frustrà oppugnat, facta dein pace, certa'q; pecunia in singulos annos impetrata, in Angliam rediit.
1491	vi.	
1492	vi,.	
1493	viii.	Petrus Varbechius in Flãdria pro Edouardi Regis filio subornatus, uariis seditionibus Angliam diu exagitat.
		Gulielmus Stâleius Eques, qui Henrico Regi in bello contra Ricardum uictoriam peperit, capite damnatur.
1494	ix.	Bellum in Scotas, Petri Varbechii defensores decretum.
1495	x.	
1496	xi.	Gornubiensium seditio ad Blachethum collem propè Londinum à Rege opprimitur, ducibus captis, & extremo supplicio affectis. Scoti Anglicos fines incursant, & Norhamiæ arcem oppugnant.
1497	xii.	Carolus. viii. Rex Galliæ moritur, Succedit, LVDOVICVS xii. ann. xvii.

An.Christi. An.Regni.

1498 xiii. Pax inter Reges Scotum,& Anglum, Ferdinandi Hispaniæ Regis Legati interuentu, composita.

Petrus Varbechius in Hiberniam traiicit,Cornubienses ad tumultuandum excitat, à Rege tandem profligatus capitur.

1499 xiiii. Edouardus Varuicensis Clarentii Ducis filius, Edouardi. IIII Regis nepos puerili ætate Londini in foro publico,innocens securi percutitur.

Pestis in Anglia,Londini ad triginta hominum millia periere, & Regia uilla ad Schænum incẽdio consumpta,Rex, & Regina pestis uitandæ causa Caletum traiiciunt.

1500 xvi. Arthurus Princeps decimum quartũ ætatis annum agens. xviii. Calẽd.Decemb. Catherinam Ferdinandi Hispaniæ Regis filiam in

1502 xvii. uxorem accipit,& quinto post mẽse lenta febri moritur, Catherina Henrico Arthuri principis fratri nubit,irrita ex Ro.Pont. authoritate prioris coniugii religione:Matrimonium hoc per uiginti annos fœlicissimo euentu, sucepta etiam

An. Christi.	An. Regni.	
		prole, continuatum, importuna demum Henrici inconstantia abruptum, inexpertas, nec dum finitas, Anglico imperio clades ostendit.
1503	xviii.	Helisabetha Regina. III. id. Febr. Londini in puerperio moritur vi. id. Aug. Margarita Regis filia natu maxima Iacobo. iiii. Scotorum Regi nupta.
1504	xix.	Rex oratores tres ad præstandam Iulio ii. Pont. Ro. de more, obedientiam, Romam mittit.
1505	xx.	Philippus Castelliæ Rex cum Coniuge ex Flandria, Hispaniam petiturus, vi tempestatis classe in Angliam disiecta, Regis hospitio exceptus, Edmundo Pola prius ex Flandria, uti conuenerat, restituto, inchoatum iter in Hispaniam perficit.
1506	xxi.	
1507	xxii.	Nordouicum ciuitas tota ferè incendio absumpta.
1508	xxiii.	
1509	xxiiii.	Rex ad Regiam Richemondiã moritur. ix. Calend. Maii. translatus ad Vuestmonasterium, &

cum

cum Regina sepultus.

Huius pii operis monumēta, tria D. Francisci familiæ cænobia, religioso apparatu extructa, duo Regiis ædibus contigua, Richemondiæ, & Grynouichiæ, tertium ad Neuarchium castrum in agro Lincolniensi, Xenodochium item Lōdini in ripa Thamesis fluminis, splendido structuræ ornatu positum, ac D. Ioanni Baptistæ dicatum Ioannis Magni Lancastriæ Ducis incolatu olim celebre, cui à Petri Sabaudiensis principis memoria, qui eius loci prima fundamenta posuisse dicitur, Sauoya, nomen inditum, Via item publica per xx. millia passuum à Londino usque ad Vindesorium Castrū percommodè munita.

His temporibus perfectæ literæ latinæ simul, ac græcæ, felicissimo ex Italia ingeniorum prouentu, in Britanniam usque diffusæ, principes nonnullos apud Anglos suis sumptibus ad iuuanda passim bonarum artium studia excitarūt: Quo nomine Margarita Henrici

Regis mater, illustris fœmina, hor tatu Ioãnis Fiscerii Roffensis Episcopi, uiri perinde pii, atq; eruditi, in Cantabrigiẽsi Academia, binas ædes magnifico apparatu, in studiorum gratiam cõdidit, magnisq́; prouentibus auxit, unas Christo Seruatori, alteras. D. Ioanni Euangelistæ dicatas, eo item loci Ioannes Elyensis Episcopus paulò antea alterius collegii, Iesu, nomini dicato, author extitit, Horum æmulatione ducti Gulielmus Lincolniensis, & Ricardus Vintoniensis Episcopi, Oxoniensem Academiã paribus studiis exornarunt, Hic Corpori Christi, ille Brasynnose, ut uocant, collegia condidit, Istorum instituta secutus Ioannes Coletus, Diui Pauli, uti uocãt, Decanus, uerbi diuini concionator eximius, Henrico Regi propter insignem animi pietatẽ, doctrinamq́; apprimè charus, circa hæc tempora Londini scholam publicam eleganti structura posuit, eandemq́; suorum Ciuium liberis gratuito in perpetuum erudiendis, amplis-

ſimo Patrimonio dotauit.

Thomas Linacrus Medicus, cultisſimus Galeni interpres.

Gulielmi tres, Grocynius, Lilius, & Latemerius, politioris litteraturæ professione, inſignes.

POLIDORVS Vrbinas huc uſq; ſcripſit Hiſtoriam.

Henricus octauus Septimi filius. Edouardi Quarti ex filia nepos viii. Calend. Iulii Vueſtmonaſterii cum Catherina Coniuge coronantur.

1510 i. HENRICVS OCTAVVS REX XL. ANN. XXXVIII.

Calend. Ianuarii.

1511 ii. Catherina Regina Henricum filium parit, qui. vi. Calend. Aprilis moritur.

Darceus Regiis copiis præfectus, in Hiſpaniam ad Ferdinandum Regem contra Affros in auxilium mittitur.

Thomæ Hauardi contra Scotos inſignis uictoria, Andrea Bartono nauali pugna ſuperato, captoq;.

An. Christi. An. Regni.

1512 iii. Edmũdus Pola Dux Suffolciæ Edouardi Quarti ex sorore nepos, capite damnatus.

1513 iiii. Rex Henricus octauus Iulii.ii. Pontificis, & Maximiliani Imperatoris authorita tem secutus, indicto Gallis bello, cum instructissimo exercitu Caletum traiicit, Interea Iacobus Scotorum Rex Angliam omni militum robore penè uacuam, cum ingenti exercitu hostiliter ingressus, collecto Reginæ opera exercitu, in pugna ad Floddum uicum in Northũbria, Thoma Hauardo Surrei comite belli duce, pari propè utrinq; cæde ædita occiditur.

Galli pugna in Morinis, quæ ab euentu Calcaria dicta est, profligati, Longeuillanus Dux, Baiardus, & Bussius captiui in Angliam ducti: Morini, & Tornacenses obsessi, Anglis se dedũt. Rex copias in Angliam reducit. Hoc ipso tempore naual e bellum in ora Britanniæ gestum, Prætoria Anglorum nauis cum Cordigera Galliæ flãmis absumptæ.

An. Christi.	An. Regni.	
1514	v.	Longeuillani Ducis captiui opera pax inter Reges facta. Ludouicus Rex Mariam Henrici sororem uxorem accipit. Nuptiæ ad Abbeuillam. vii. id Octobris.
1515	vi.	Calendis Ianuarii, moritur Ludouicus Rex succedit FRANCISCVS. i. Rex ann. xxxii.
1516	vii.	MARIA Henrici Regis filia Grynouichiæ nascitur, & Regni hæres declaratur.
1517	viii.	Maria Henrici soror. Carolo Brandonio Suffolciæ Duci nupta.
1518	ix.	
1519	x.	Tornacum hoc anno Gallis restitutum.
		Thomas Hauardus Surrreius Comes, Regis præfectus, in Hiberniam mittitur.
1520	xi.	Reges Gallus, & Anglus, splédidissimo utrinq; apparatu, ad Arderas conueniunt.
1521	xii.	Edouardus Dux Buchyngamiæ capite damnatus, xi Calend. Maii. Thomas Cardinalis Eboracensis à Rege Legatus in Galliam mittitur.

An.Christi. An.Regni.

Hoc anno cũ latè serperet per Germaniam Lutherana hæresis, atq; adeo in Anglia per multorum capita grassaret, Rex in fidei Catholicæ, & sacramentorum assertionem præclarum uolumen ædidit, quod cum Leo x. Pont. Max. in Cardinalium suorum cætu perlegisset, approbato, collaudatoq; catholici Regis iuditio, Regem ipsum, posterosq; ad perpetuam pii instituti memoriam, fidei defensoris titulo insigniuit.

1522 xiii. Carolus. V. Imperator Caleto in Angliam traiicit. viii. id. Iunii. magnificentissimo apparatu à Rege exceptus, Londinum intrauit, indeq; ad Vindesorium Castrum honorificè deductus, post aliquot dies, Antonæ portu, in Hispaniam soluit.

1523 xiiii. RHODOS. Insula hoc anno à Turcis expugnata. viii. Cal. Ian.

Christiernus Rex Daciæ Regno expulsus, in Angliam aduenit mense Iunio

1524 xv. Carolus Suffolciæ Dux, traiecto

An. Christi. An. Regni.

in Galliam exercitu, Picardiam uastat. Dux Albaniæ cum magna Scotorum manu Verchium castrũ obsidens, ad Surrei aduentantis nuntium in fugam coniicitur.

Rex hoc anno à Clemente vii. Pont. Rom. Rosa aurea honoris causa donatus. Ioannes Clerk. Bathoniensis Episcopus, quo xenodochium Anglorum Romæ hoc anno instauratum, & Ricardus Paceus apud Clementem, vii. Pont. Regii oratores Romæ.

1525 xvi. Pax inter Reges Gallum, & Anglum composita,

1526 xvii.

1527 xviii.

1528 xix. Pestilens sudor hoc anno.

1529 xx. Rex, & Regina suborta de matrimonii sui iure quæstione coràm Laurentio Campegio, & Thoma Eboracensi Cardinalibus Legatis, Londini causam dicunt.

1530 xxi.

1531 xxii. Thomas Cardinalis Eboracensis moritur. iii. Calend. Decembr.

1532 xxiii. Thomas Morus summa fide, & integritate scrinii Magister, quẽ

An. Christi. An. Regni.

Regni Cancellarium uocant, spõtè Magistratu se abdicat.

Reges Gallus, & Anglus Boniæ, & Galeti conueniunt Mense Octob.

1533 xxiiii. Catherina Regina, CAROLI V. Cæsaris matertera, post annos amplius uiginti à Rege indignè repudiata.

Anna Bolenia, contra decernente Clemente. vii. Pont. Ro. pro uxore habita, & solemni ceremonia Londini coronata. iiii. Calẽd. Iunii.

VII. Idus Septembris Elisabetha Annæ Boleniæ filia nascitur. Maria Catherinæ filia hæreditario principis titulo semet abdicare coacta.

1534 xxv. Elisabetha Barthonia Monacha, multa de Rege sinistrè in uulgus uaticinata, cum aliquot sacrarum literarum professoribus, Lõdini laquei supplicio necata.

Thomas Giraldinus Comitis Childariæ filius, Hiberniæ præfectus, patre in arce Londinensi uita defuncto, rebellionem excitat, Ala

nus

An.Christi. An.Regni.

nus Dublinensis Archiepiscopus in eo tumultu ab Hybernicis interfectus.

Concilium Parliamenti Vuestmonasterii iii. Non. Nouembris, in quo Rex sibi tanquam supremo capiti ecclesiæ sacrorum prouentuum, annatas, ut uocât, decimasq́ persolui imperat. Monachi Cartusiensium tres, Regis decreto reclamantes, extremo supplicio affecti.

1535 xxvi. Ioannes Fischerius Roffensis Episcopus, à Paulo.iii.Pont.Max. Cardinalis declaratus, & Thomas Morus, uterque religione, & doctrina insignis, quia Catherinæ Reginæ repudium sua authoritate approbare recusassent, & quia Regi supremi capitis ecclesiæ, authoritatem sibi assumenti assentiri nollent, capitis supplicio, hoc anno affecti.

1536 xxvii. Catherina Regina non sine ueneni suspitione moritur, Mense Ianuario, Maio sequenti, Anna Bolenia adulterii damnata, unà cum Georgio fratre, Norresio Veste-

nio, Breertono, & Marco nobilibus, capite plectitur, altero post die Rex Ianam Semeriam, tertiã uxorem ducit.

Lincolnienses, & Eboracenses populi, hoc anno innouatum Regni, & religionis statum ægreferentes, præterea, & frequentibus pecuniarum exactionibus à Rege oppresſi, Coacto ad quinquaginta hominum millia exercitu, sacram expeditionem, Militiam suam appellantes, cõtra Regem copias ducunt, sed regiis ducibus pugna abstinentibus, ac simulatis interim futuræ concordiæ conditionibus à Rege oblatis, ab armis discedentes, seuerisſima paulò post animaduersione trucidantur: Duces eorũdem aliquot ex nobilitate, uana reconciliatæ gratiæ opinione decepti, necatiq́ȝ.

Paulus iii. Pont. Max. Reginaldum Polum, Margarita Edouardi Quarti Regis nepte genitum, Romæ. X. Calend. Ianuar.

1537 xxviii. Cardinalem declarauit, quem paulò post ad sanandam Henrici

Regis mentem, in Angliam Legatum misit: Sed is cum in Galliam peruenisset, de immani Regis sæuitia præmonitus, qui misso ad Franciscum Regem cum mandatis Brianio, ut reiecta legatione Legatum ipsum captiuum ad se in Angliam duceret, postulabat, ex Gallia in Flandriam deflexit, & Cameraci aliquandiu commoratus, Leodium tádem peruenit, ubi per aliquot menses ab Erardo à Marchia Cardinali honorificentissimè acceptus, deinde Romam rediit.

Iana Semeria Regina iiii. Idus Octobris Edouardum filium ad Vindesorium castrum enixa: duodecimo post die moritur.

1538 xxix. Rex hoc anno. D. Thomæ Martyris sepulchrum Cantuariæ multorum Regum, & principum donariis olim insigne, hoc anno iubẽte Rege, sublatis donariis, & prophanata Diui Martyris memoria destructum, Hoc ipso tempore, direptis, ac dirutis ubiq; locorum monasteriis, Monachi omnes uestem

mutare coguntur.

Mense Decēbri Excestriæ Marchio Edouardi Quarti ex filia nepos, Henricus Montacuti Regulus, & Edouardus Neuillius Eques illustris, quia Regis impietati minus fauere uidebantur, nullius interim grauioris criminis comperti, capite damnati.

1539 xxx. Redingius Glasconiēsis, & Colcestrenses Abbates necati.

1540 xxxi. Thomas Cromeuellus malis artibus summam authoritatem in aula consecutus, & Regi per aliquot annos, à consiliis omnibus intimus, Essexiæ comitatu donatus, Iunio mēse in publico foro multis criminibus obiectis, capite plectit᷑.

Anna Cliuentium Ducis soror, quam Rex per aliquot antea menses in uxorem duxerat, coniugali thoro repudiata, & Catherina Hauarda Ducis Norfolciæ ex fratre neptis, quinto iam inde matrimonio Regi coniuncta.

Rhodiensium militum religio hoc anno tollitur, fundi Regio fisco addicti.

An. Christi. Anni Regni.

Arthurus Plantageneta Edouardo Rege genitus, cum Honoria coniuge perpetuis carceribus damnati.

1541 xxxii. Margarita Sarisbiriensis Georgio Clarētii Duce Edouardi Quarti fratre germano nata, præter antiquum nobilitatis decus, toto uitæ suæ cursu ſanctisſima, ſeptuagenaria maior, capitis ſupplicio affecta, v. Calend. Iunii.

1542 xxxiii. Catherina Hauarda Regina cum Durantio, & Culperio nobilibus adulterii inſimulata, capite plectitur, & Catherina paria Vidua, ſexto matrimonio Regi coniuncta.

Bellum inter Scotos, & Anglos, terra, mariq; geſtum.

Iacobus. V. Scotorum Rex moritur, Regina filiam Regni hæredem paulò antea enixa.

1543 xxxiiii. Fœdus cum Carolo v. Imp. contra Gallos.

1544 xxxv. Edinburgium in Scotia ab Anglis direptum.

Rex ingenti pecunia populo imperata, Caletum cum exercitu

traiicit, Bononiam, expugnat. Idibus Septemb.

1545 xxxvi. Franciscus Galliæ Rex expeditionem in Angliam parat.

Galli Vectē insulam incursant.

1546 xxxvii. Pax inter Gallum, & Anglum.

1547 xxxviii. Rex, obstructo suppurantis tibiæ meatu, ardentissima febri correptus, moritur, vii. Calend. Febr. Thoma Hauardo Norfolciæ Duce cum Henrico filio Surrei comite paulò antea in carcerem coniectis, Surreius iuuenis capite plexus, pater senex perpetuis carceribus damnatus. Edouardo Henrici Regis ex Iana Semeria filio, decimum ætatis annum agenti, Regium nomen delatum, Regnum per interReges, siue gubernatores, (ut uocant) sicuti moriens Henricus mandauerat, administratum.

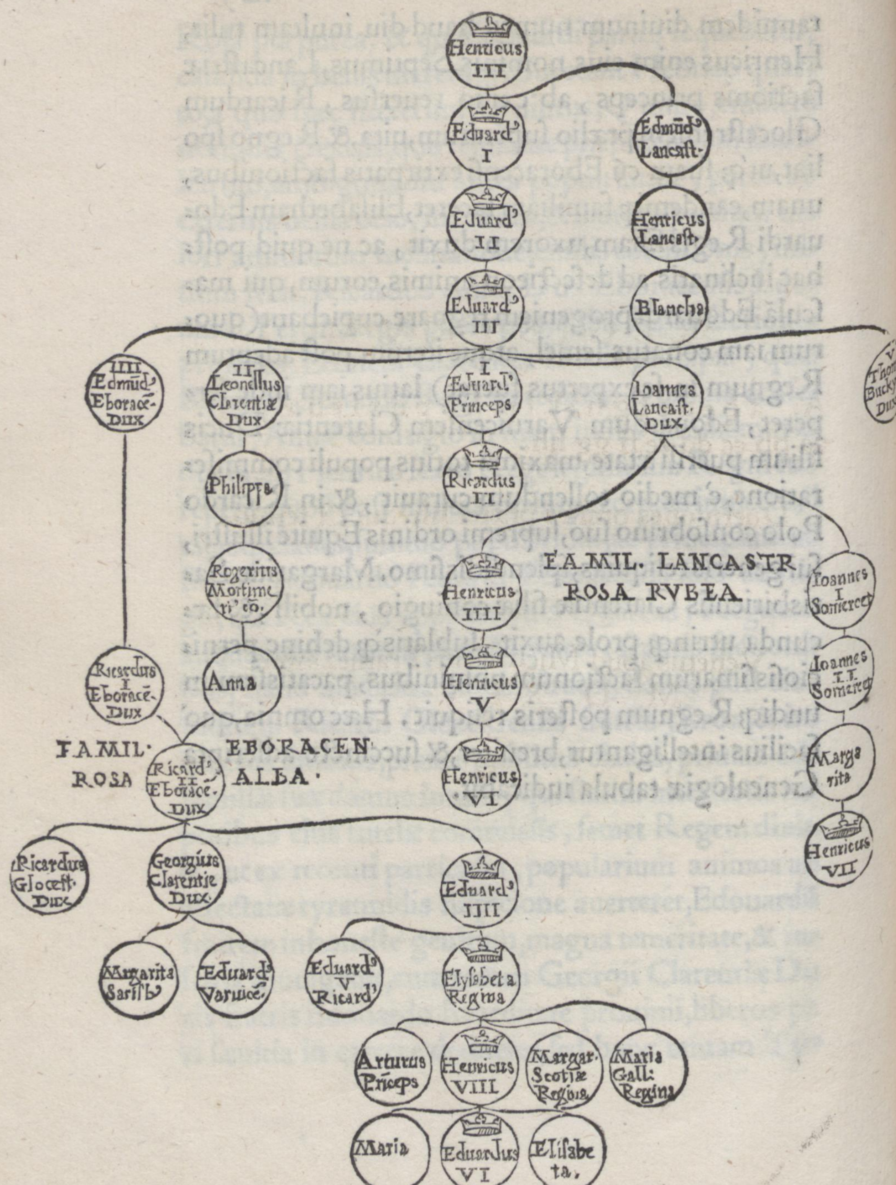
i. EDOVARDVS SEXTVS.

LANCASTRII, ET EBORACEN-SIS de Regno contentiones.

LANCASTRIA, ET EBORACENSIS Regii Sanguinis familiæ, Roſarum Symbolis diſtinctæ, diu inter ſe inteſtinis bellis de principatu cōtenderunt, Eius uero factionis initium huiuſmodi fuiſſe fertur: Henricus Rex, eius nominis Tertius, duos ex ſe liberos genuit, Edouardum Valliæ principem, & Edmundum Lancaſtrium, Edouardus minor natu, uti putabatur, quod forma præſtāti, & indole egregia acceptior eſſet popularibus, Edmundo fratri maiori quidem natu, ſed corpore deformi, Regno præpoſitus, ad quintam uſque ſobolem per cētum, & uiginti ſex annos, legitimam Regiæ ſtirpis ſucceſſionem, ſine controuerſia continuauit, donec Henricus eius nominis Quartus, Ioanne Lancaſtrio, Edouardi Tertii Regis filio genitus, Ricardo ſecundo Rege ui deturbato, Regnum obtinuit, Lancaſtriæ hæreditatem, quæ ſibi materno iure ab Edmundo contigit, legitima Regni ſucceſſione iam antea fraudatam, Edouardi ſtemmate, à quo Ricardus originem duxerat, iure optimo præpoſitum iri debere dictitans, cumq; hac Regiæ ſtirpis ſimultate proceres in duas factiones, partium ſtudio diſtraherentur, factum tradunt, ut Lancaſtrii

Rosa purpurea, & qui Edouardi partes sequebãtur, candida in bellis uterentur. Successit Henrico quarto, à quo hæc fluxerunt, Quintus, Quinto, eiusdem nominis Sextus, quo regnante præpotentium familiarum, ambiguus diu antea populi fauor, parto ab externis bellis ocio, in harum, & illarum partium maiori animorum inclinatione, ciuilis cõtentionis, initium fecit, Ricardus enim, Dux Eboracensis, Edouardi Tertii Regis pronepos, Albæ Rosæ factionis princeps, Leonelli Clarentiæ Ducis prosapia, quæ Ricardo Secundo Regi hæreditate proxima censebatur, Annæ coniugio in suam ipsius familiam traducta, ab Henrico sexto Rege legitimum Regni ius repetit, quod post multas utrinq; acceptas inuicem, illatasq; clades, summo popularium, ac principium cõsensu, Edouardo Ricardi Eboracensis filio contigit, qui Rex eius appellationis Quartus, Regnum aliquandiu summa pace, & quiete, sedatis factionibus, haud infeliciter administrauit, donec post eius mortem Ricardi Glocestrensis fratris, ferox, & inquietus animus, præter publicas clades, priuata etiã familiæ suæ damna intulit, qui statim interfectis nepotibus eius tutelæ commissis, semet Regem dixit, &, ut ex recenti parricidio, popularium animos ab affectatæ tyrannidis suspicione auerteret, Edouardũ fratrem inhoneste genitum, magna temeritate, & inscitia diuulgauit, cum tamen Georgii Clarentiæ Ducis fratris Edouardo hæreditate proximi, liberos pari sæuitia in carcere detineret, sed hanc tantam Ty-

rannidem diuinum numen haud diu inultam tulit, Henricus enim eius nominis Septimus, Lancastriæ factionis princeps, ab exilio reuersus, Ricardum Glocestrensem prælio superatum, uita, & Regno spoliat, ut'q; suam cũ Eboracensi extirpatis factionibus, unam, eandem'q; familiam faceret, Elisabetham Edouardi Regis filiam, uxorem duxit, ac ne quid posthac inclinatis ad defectieon animis, eorum, qui masculã Edouardi progeniem regnare cupiebant (quorum iam conatus semel, atque iterum post adeptum Regnum in se expertus fuerat) latius iam inde serperet, Edouardum Varuicensem Clarentiæ Ducis filium puerili ætate, maxima totius populi commiseratione, e' medio tollendum curauit, & in Ricardo Polo consobrino suo, supremi ordinis Equite illustri, sui generis reliquias, splendidissimo. Margaritæ Sarisbiriensis Clarentiæ filiæ coniugio, nobili, & fæcunda utrinq; prole auxit, sublatis'q; dehinc perniciosissimarum factionum nominibus, pacatissimum undiq; Regnum posteris reliquit. Hæc omnia, quo` facilius intelligantur, breuiter, & succincte` adscripta Genealogiæ tabula iudicabit.

Henricus III
Eduard' I
Edmūd' Lancast.
Eduard' II
Henricus Lancast.
Eduard' III
Blancha
IIII Edmūd' Eboracē. DUX
II Leonellus Clarentiæ Dux
I Eduard' Princeps
Ioannes Lancast. DUX
V Thomas Bucky. Dux
Philippa
Ricardus II
Rogerius Mortimeri' co.
Henricus IIII
FAMIL. LANCASTR
ROSA RUBEA
Ioannes I Somerset
Ricardus I Eboracē. Dux
Anna
Henricus V
Ioannes II Somerset
FAMIL. EBORACEN
ROSA ALBA.
Ricard' II Eboracē. DUX
Henricus VI
Marga rita
Henricus VII
Ricardus Glocest. DUX
Georgius Clarentie Dux
Eduard' IIII
Margarita Sarisb.
Eduard' Varuicē.
Eduard' V Ricard'
Elysbeta Regina
Arturus Priceps
Henricus VIII
Margar. Scotiæ Regina
Maria Gall. Regina
Maria
Eduardus VI
Elisabe ta.

REGISTRVM.

A. a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z.
aa bb cc dd ee ff gg hh.

Duerniones omnes præter hh, qui eſt ternio.

Venetiis apud Michaelem Tramezinum.
M D XLVIII.

SYBI LLA

PACALIS OLIVA